

พระปริตรธรรม

พระคันธसारากิวงศ์ แปล

พระปริตรธรรม

พระคัมภีร์สาราภิวงศ์ แปล

จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน

ห้ามจำหน่าย

พระปริตรธรรม

[พระคัมภีร์สาราภิวังศ์ ธรรมมาจริยะ, อภิวิงสะ]

ISBN: 974-89563-2-6

จัดทำโดย

พระคัมภีร์สาราภิวังศ์

คณะ ๑๙ วัดพระปฐมเจดีย์

ต.หนองกระทุ่ม อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม ๗๓๑๔๐

จัดพิมพ์เพื่อเผยแผ่เป็นธรรมทาน

พิมพ์ครั้งที่ ๓๓ : พฤษภาคม ๒๕๖๘

จำนวนพิมพ์ : ๔,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์
๔๔/๑๓๒ หมู่ ๖ ซอยก้านน้มน้ำ ๓๖ ถนนก้านน้มน้ำ
แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐

โทรศัพท์ / โทรสาร ๐๒ ๘๐๒ ๐๓๓๙

มือถือ ๐๘๑ ๕๖๖ ๒๕๕๐

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๓๗

หนังสือพระปริตรธรรมนี้ได้จัดพิมพ์เป็นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อ ๒๘ ปีก่อน และในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๘ นี้ ได้จัดพิมพ์เพิ่มอีกวาระหนึ่ง การที่หนังสือเล่มนี้ได้รับความนิยมจากเจ้าภาพพิมพ์เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทานถึง ๓๗ ครั้งเป็นจำนวนกว่า ๕๐๐,๐๐๐ เล่ม ก็เพราะว่ามีผู้อ่านแสดงความเห็นเข้ามาว่ามีคำแปลสละสลวย มีประวัติความเป็นมาของพระปริตรแต่ละบทอย่างชัดเจน จัดพิมพ์ด้วยอักษรตัวใหญ่อ่านง่าย และมีเชิงอรรถเกี่ยวกับหลักภาษาและหลักธรรมโดยอ้างอิงจากพระบาลี อรรถกถา และฎีกา

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๓๗ นี้ ผู้แปลได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับหลักภาษาในเชิงอรรถประวัติพระปริตรและเชิงอรรถพระปริตรธรรมให้มีเนื้อหาและรูปแบบนำเสนอให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยมี สีลวดี ธนภัทร ณ นคร รักประดิษฐ์ และ คุณวรปัญญา สุขเมธโส ช่วยขัดเกลาสำนวนและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการเพิ่มเติมเนื้อหาและจัดรูปแบบอักษร ทำให้ฉบับที่ ๓๗ นี้สมบูรณ์มากกว่าฉบับก่อนๆ อีกทั้งผู้แปลได้เสริมบทสวดมนต์เข้ามาอีก ๖ บทในฉบับนี้ คือ

๑. อนันตรายิกธรรม (ธรรมที่ไม่มีใครทำอันตรายได้) ๔ ประการ
๒. อาเวณิกคุณ (คุณสมบัติเฉพาะของพระพุทธเจ้า) ๑๘ ประการ
๓. ปุพพัณหสูตร ว่าด้วยเวลาเช้าเป็นฤกษ์ดีเป็นต้น
๔. อภินวชัยมงคลคาถา ๑๔ พยางค์ เป็นชัยมงคลคาถาฉบับใหม่ที่แต่งโดยพระมากรูปเป ฐัมมานันทะ แห่งศรีลังกา คาถาเหล่านี้มีเนื้อหาคล้ายคลึงกับบทสวดพาหุงฯ ของไทย แต่มีลีลาการใช้ภาษาแตกต่างกัน ผู้แปลจึงนำมาเพิ่มเติมไว้ในหนังสือนี้เพื่อให้มีความหลากหลายและเป็นการอนุรักษ์ผลงานอันล้ำค่าทางวรรณคดีให้คงอยู่สืบไป
๕. อภินวชัยมงคลคาถา ๘ พยางค์ เป็นชัยมงคลคาถาฉบับใหม่ที่ผู้แปลแต่งขึ้น โดยนำข้อความจากอภินวชัยมงคลคาถา ๑๔ พยางค์ข้างต้นมาย่อให้

กระซิบขึ้นและสั้นลงเป็นคาถา ๘ พยางค์เพื่อให้กำหนดจดจำได้ง่ายขึ้น

๖. อันโตชัยมงคลคาถา แต่งโดยพระมุนิโทโฆสะในสมัยอังวะ ซึ่งท่านผู้แต่งมีชีวิตอยู่ในราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๑

บัดนี้ มีกัลยาณมิตรจำนวนมากที่ได้แจ้งบุญเจตนาเข้ามาเพื่อขอเป็นเจ้าของภาพในการจัดพิมพ์หนังสือนี้ขึ้นอีกเป็นครั้งที่ ๓๗ เพื่อเผยแพร่ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทสวดมนต์ได้อย่างถูกต้องและแจกเป็นธรรมทาน จึงขออนุญาตพิมพ์หนังสือสวดมนต์ดังกล่าว

ขอกุศลจริยาเพื่อประโยชน์แก่การสวดมนต์นี้จงเป็นพลวปัจจัยแห่งความเจริญงอกงามไพบูลย์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในจิตของสาธุชนทั้งหลาย เพื่อความสุขเกษมสันต์และเป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาแก่มหาชนตลอดกาลนานเป็นนิตย์เทอญ

พระคัมภีร์สาราภิงค์

จิรั ดิฏฐจตุ สทณฺโหม.

ขอพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสถิตดำรงมั่นประดิษฐานตราบชั้วจิรัฐฐิติกาลเทอญ

: sarabhivongs.com

: ธรรมะจากกำแพงแสน

: เตปิฎกสังวัณณนา รักบาลี

คำอนุโมทนา

การสวดมนต์เป็นการอบรมจิตด้วยการระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยคือ พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ พร้อมทั้งแผ่เมตตาให้แก่สรรพสัตว์ ซึ่งเป็นกิจวัตรที่ชาวพุทธทุกท่านควรจะทำเป็นประจำปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร เป็นการสั่งสม เพิ่มพูนวาสนาและภาวนาบารมีเพื่อขัดเกลากิเลสให้ลดน้อยลงไปเท่าที่จะสามารถทำได้

ชาวโลกล้วนเห็นคุณค่าของอัญมณี และสิ่งนี้เหมาะสมแก่บุคคลผู้มีฐานะ พระรัตนตรัยเปรียบดังอัญมณีอันทรงคุณค่า เหมาะสมแก่บุคคลผู้มีจิตใจที่ประเสริฐ หากทว่าในชีวิตประจำวันชาวพุทธเราได้ประดับอัญมณีนี้ไว้ในใจเป็นเวลานานเท่าใด ผู้ที่เห็นคุณค่าของอัญมณีภายในนี้ย่อมหมั่นสวดมนต์เพื่อประดับไว้ในใจของตน อยู่เสมอ บุคคลผู้สวดมนต์เป็นนิตยนั้นจะมีใจเบิกบาน ใบหน้าผ่องใส อดกลั้นต่อ อภิญ्ञารมณได้ดี และมีสง่าราศีเป็นที่เคารพของผู้พบเห็น

ในการสวดพระปริตรนั้น ท่านผู้สวดพึงสวดออกเสียงคำบาลีให้ถูกต้อง ตามอักขระและสวดคำแปลควบคู่กับคำบาลี เพื่อน้อมจิตไปในความหมายแห่ง พระพุทธพจน์ เมื่อเป็นดังนี้จึงจะได้รับประโยชน์สุขและะอานิสงส์อันไพบุลย์จาก การสวดเจริญพระพุทธรมณต์

ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของท่านผู้มีจิตศรัทธาที่ได้ร่วมกันจัดพิมพ์ หนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแผ่คำสอนของพระบรมศาสดาให้สถิตสถาพรชั้วกาลนาน ทั้งนี้เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ขอให้ทุกๆ ท่านและครอบครัว จงมีความสุขสวัสดิ์พิพัฒน์มงคล สมบูรณ์พูนผล ประสบความสำเร็จในชีวิต และ เจริญรุ่งเรืองในธรรมของพระอรียเจ้าทั้งปวง

พระคันธสาราภิวังศ์

คำนำ

การสวดมนต์เป็นประเพณีที่สืบเนื่องกันมาช้านานของชาวพุทธในหลายประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรำลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยและเจริญเมตตา จัดได้ว่าเป็นพื้นฐานของการเจริญวิปัสสนาอันเป็นแก่นสารของพระพุทธศาสนา ต่อไป ดังคำพังเพยว่า สวดมนต์เป็นยาทา ภาวนาเป็นยากิน คนไทยในสมัยก่อนนิยมสวดมนต์ด้วยบทสวดมนต์ที่เรียกว่า เจ็ดตำนาน และสิบสองตำนาน ในปัจจุบันนิยมสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔

บทสวดมนต์เจ็ดตำนานและสิบสองตำนานมีชื่อเดิมว่า พระปริตร แปลว่า “เครื่องคุ้มครอง” เป็นที่นิยมสวดของชาวพุทธมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจวบจนถึงปัจจุบัน เพื่อความมีสิริมงคลและเพิ่มพูนภาวนาบารมี

พระปริตรที่ปรากฏในพระสูตร มีดังนี้

๑. เมตตปริตร พบในขุททกปาฐะ (ขุ.ขุ. ๒๕/๑-๑๐/๑๓-๑๔)
และสุตตนิบาต (ขุ.สุ. ๒๕/๑๔๓-๕๒/๓๖๒-๖๔)
๒. ขันธปริตร พบในอังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (อง.จตุกก. ๒๑/๖๗/๘๓)
วินัยปิฎก ลูฬวรรค (วิ.ล. ๗/๒๕๑/๘) และชาดก ทุกนิบาต
(ขุ.ชา. ๒๗/๑๐๕/๕๖)
๓. โมรปริตร พบในชาดก ทุกนิบาต (ขุ.ชา. ๒๗/๑๗-๑๘/๔๐-๔๑)
๔. อาภูนาภุยปริตร พบในทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค
(ที.ปา. ๑๑/๒๗๕-๘๔/๑๖๙-๗๘)
๕. โพชฌนคปริตร พบในสังยุตตนิกาย มหาวรรค
(สั.ม. ๑๙/๑๙๕-๙๗/๗๑-๗๔)
๖. รัตนปริตร พบในขุททกปาฐะ (ขุ.ขุ. ๒๕/๑-๑๐/๑๓-๑๔)
และสุตตนิบาต (ขุ.สุ. ๒๕/๒๒๔-๔๑/๓๗๖-๘๐)

๗. วัฏฏกปริตร พบในชาดก เอกกนิบาต (ขุ.ชา. ๒๗/๓๕/๙)
และจரியปิฎก (ขุ.จரிய. ๓๓/๗๒-๘๒/๖๒๐-๒๑)
๘. มังคลปริตร พบในขุททกปาฐะ (ขุ.ขุ. ๒๕/๑-๑๓/๓-๕)
และสุตตนิบาต (ขุ.สุ. ๒๕/๒๖๑/๓๘๔-๘๖)
๙. ธวัชคคปริตร พบในสังยุตตนิกาย สคาถวรรค (สं.ส. ๑๕/๒๔๙/๒๖๓)
๑๐. อังคุลิมาลปริตร พบในมัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์
(ม.ม. ๑๓/๓๕๑/๓๓๕)

รูปคำบาลีในหนังสือเล่มนี้แตกต่างกับหนังสือสวดมนต์ทั่วไปในบางแห่ง เนื่องจากผู้แปลได้นำพระไตรปิฎกฉบับต่าง ๆ มาเทียบเคียงกัน มีฉบับไทย ฉบับสิงหล และฉบับฉัฐฐสังคีติ (ฉบับสังคายนาครั้งที่ ๖) ที่พระเถระนิกายเถรวาท ๕ ประเทศ คือ ไทย พม่า ลังกา ลาว และเขมร ได้ร่วมกันสังคายนาที่ประเทศสหภาพพม่า ในพุทธศักราช ๒๔๙๗-๙๙ แล้วเลือกใช้คำบาลีที่ผู้แปลเห็นว่าถูกต้อง ตามหลักภาษา และในตอนท้ายของหนังสือ มีบทเพิ่มเติมซึ่งชี้แจงเมตตปริตรโดยละเอียด

คัมภีร์แปลและอธิบายที่ผู้แปลใช้เทียบเคียงในการแปล คือ

๑. คัมภีร์อรรถกถา ในส่วนที่อธิบายพระปริตรนั้น ๆ
๒. ปริตตฎีกา พระเตโชที่ปะแต่งในสมัยอังวะ พุทธศักราช ๒๑๕๓
๓. พระปริตรแปลภาษาพม่า ฉบับแปลใหม่ พระวาเสฏฐาภิวงส์แต่งใน พุทธศักราช ๒๕๐๕
๔. ธรรมจักรเทศนา พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ) แต่งในพุทธศักราช ๒๕๐๕
๕. สวดมนต์เจ็ดตำนาน ฉบับกองทัพอากาศ นาวาอากาศเอก (พิเศษ) แย้ม ประพัฒน์ทอง แต่งในพุทธศักราช ๒๕๓๘
๖. อานุภาพพระปริตต์ อาจารย์ธนิต อยู่โพธิ์ แต่งในพุทธศักราช ๒๕๑๗

นอกจากคำแปลพระปริตรแล้ว ผู้แปลยังได้เขียนประวัติความเป็นมาของพระปริตรนั้นๆ โดยอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถา อีกทั้งยังได้เพิ่มเติมบทสวดมนต์อื่นที่โบราณจารย์แต่งไว้ในภายหลัง ได้แก่ ชัยปริตร อภัยปริตร สัพพมังคลคาถา พุทธชัยมังคลคาถา คาถาชินบัญชร เทวดาอุโยชนคาถา ปัตติทานคาถา ธรรมจักร อนันตรายิกธรรม ๔ อาเวณิกคุณ ๑๘ ปุพพัตถสูตร อภินวชัยมังคลคาถา (ชัยมังคลคาถาฉบับใหม่) ๑๔ พยางค์ อภินวชัยมังคลคาถา ๘ พยางค์ และ อันโตชัยมังคลคาถา (มงคลชนะภายใน)

ผู้แปลขอขอบคุณ อาจารย์สันติ เมตตาประเสริฐ ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ผู้ช่วยขัดเกลาคำแปลในบทสวดมนต์ให้สละสลวย และขอขอบคุณ สีลวดี ธนภัทร รักประดิษฐ์ พร้อมทั้งคุณวรปัญญา สุขเมธโส ผู้ช่วยตรวจทานแก้ไขเชิงอรรถและปรับปรุงบทเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ขึ้น

การสวดมนต์สาธยายพระปริตรนั้น ควรกระทำในเวลาเช้าหลังตื่นนอน เพื่อก่อให้เกิดสิริมงคลและความตั้งมั่นแห่งจิต อันจะเกื้อกูลให้ผู้สาธยายสามารถอดทนต่อโลกธรรมที่มากกระทบได้ด้วยกำลังสมาธิที่เกิดขึ้นในขณะที่สวดมนต์ และถ้ามีโอกาสสวดมนต์ในเวลาก่อนนอนอีกรอบหนึ่งได้ก็จะเป็นการดี

ผู้สวดมนต์ไม่ควรสาธยายทางใจอย่างเดียว แต่ควรเปล่งเสียงสาธยายทางวาจาเพื่อให้เหล่าเทวดาอารักษ์ได้อนุโมทนาบุญ ดังข้อความในอรรถกถาของ สุตตนิบาต ธีรมิกสูตร (ขุ.สุ.อ. ๒/๓๘๓/๑๙๐) มีปรากฏเรื่องของอุบาสิกาชื่อว่า นันทมาตาในนครเวฬุกันตกะ ยืนสาธยายอัฐกุวรรคและปารายนวรรคของ สุตตนิบาตอยู่ริมหน้าต่าง ในขณะที่นั้นท้าวเวสสุวรรณซึ่งอยู่ในระหว่างทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้าผ่านมาได้ยินเสียงสาธยาย จึงหยุดยืนประนมมือฟังเสียงสาธยายจนจบ และได้กล่าวสาธุการ นางได้ยินเสียงสาธุการจึงถามว่า “ใครอยู่ที่นั่น” ท้าวเธอตอบว่า “เราเป็นท้าวเวสสุวรรณ ยืนฟังธรรมที่ท่านสาธยายอยู่จึงปลื้มใจแล้วกล่าวสาธุการ” เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า เทวดาชอบฟังเสียงสาธยายธรรม ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้สาธยายจึงควรเปล่งเสียงสาธยายทางวาจาเพื่อให้ผู้อื่นอนุโมทนาบุญร่วมกัน

ผู้ที่สาธยายพระปริตรต้องมีความเชื่อมั่นในพุทธานุภาพ จึงจะได้รับอานิสงส์ของการสวดพระปริตรอย่างแท้จริง ดังตัวอย่างชาวพม่าคนหนึ่ง ในรัชสมัยของพระเจ้ามินดง ซึ่งเล่ากันว่า ในพุทธศตวรรษที่ ๒๔ (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๔) มีพ่อค้าอัญมณีคนหนึ่งนามว่า นายมยะตาเป็นคหบดีผู้มั่งคั่งในเมืองมณฑลทะเลย์ และเป็นพระสหายของพระเจ้ามินดง ชาวพม่าเรียกท่านด้วยความเคารพรักว่า “พระปริตรคุณปู่มยะตา” สาเหตุที่เพิ่มคำนำหน้าชื่อว่า พระปริตร ก็เพราะว่าท่านหมั่นสาธยายพระปริตรทุกเช้าหลังตื่นนอนก่อนบริโภคอาหารเช้า ท่านรักษาศีล ๕ เป็นประจำ และสาธยายพระปริตรสม่ำเสมอเป็นเวลานานนับสิบปี

วันหนึ่งพ่อค้าชาวจีนสองคนซึ่งเป็นเพื่อนร่วมอาชีพค้าขายได้ชวนท่านเดินทางไปเที่ยวเมืองจีน แม้อยู่ในระหว่างเดินทาง ท่านก็รักษาศีลและสาธยายพระปริตรด้วยความไม่ประมาท แม้จะพยายามปฏิบัติธรรมอย่างนี้ กรรมเก่าก็ยังคงติดตามมาส่งผลอย่างคาดไม่ถึง

ในเวลาที่ท่านเดินทางไปถึงเมืองจีนแล้ว มีกำแพงเมืองด้านหนึ่งทรุดลง ไม่ว่าจะซ่อมแซมหลายครั้งก็กลับทรุดลงซ้ำแล้วซ้ำเล่า เหล่าขุนนางที่ปรึกษาจึงประชุมกันตกลงว่าต้องผังร้างชาวต่างชาติทั้งเป็นไว้ได้กำแพงเมืองเพื่อให้เฝ้ารักษา จึงจะซ่อมสำเร็จได้ จากนั้นจึงได้สั่งให้ทหารตามหาชาวต่างชาติในตรอกพ่อค้า และได้พบนายมยะตาที่นุ่งโจงกระเบนแบบพม่า จึงจับกุมตัวไป แม้พ่อค้าจีนจะวิงวอนอย่างไรก็ไม่เป็นผล

นายมยะตาถูกจับมัดพาไปยังกำแพงเมืองที่กำลังซ่อมแซมอยู่ เมื่อเห็นว่าไม่มีที่พึ่งอื่นนอกจากพระรัตนตรัย จึงได้สาธยายพระปริตรเจริญพระพุทธานุภาพเป็นอารมณ์ตลอดเวลาเดินทางจนถึงที่หมายในเวลาเช้า ท่านได้สาธยายพระปริตรครบทุกสูตร ครั้นแล้วทหารจีนได้จับท่านโยนลงไปในหลุม พร้อมกับตะโกนโห่ร้องอย่างยินดี หลังจากนั้นก็ใช้ดินกลบปากหลุม แล้วสร้างกำแพงเมืองทับลงไป

ส่วนสหายพ่อค้าจีนไม่กล้าไปค้าขายที่ประเทศพม่าเป็นเวลานานถึง ๑๐ ปี จนเงินทองที่สะสมไว้ร่อยหรอลง จึงตัดสินใจไปค้าขายที่พม่าอีก แต่ก็เสี่ยงที่จะ

ไปเมืองมณฑลทะเลย์ และเลือกไปยังเมืองโมกุตซึ่งเป็นเมืองค้าขายอัญมณีอีกเมืองหนึ่ง พอมาถึงเมืองจัตปยินซึ่งอยู่ติดกับโมกุตและเป็นแหล่งค้าอัญมณีเช่นกัน ก็ได้แวะเข้าไปในเมืองเดินเที่ยวชมตีگرامบ้านช่องของคหบดีที่ซื้อขายอัญมณี

ขณะที่พ่อค้าทั้งสองเดินเข้าไปในบ้านใหญ่หลังหนึ่ง ก็ได้พบกับนายมยะตาที่กำลังเดินออกมาจากบ้าน ทั้งสองฝ่ายต่างตกตะลึง พ่อค้าถามด้วยความแปลกใจถึงสาเหตุที่รอดชีวิตกลับมาได้ ท่านตอบว่า “ผมรอดชีวิตได้ด้วยพุทธานุภาพ ตอนที่ถูกจับโยนลงไปในหลุม ผมมีสติระลึกถึงพระพุทธรูปอยู่ หลังจากนั้นผมก็รู้สึกเหมือนงีบหลับไป แล้วมารู้สึกตัวอีกครั้งที่บ้านพัก ภายหลังเมื่อมีสติรู้สึกตัวแล้วได้ถามลูกสาวว่าพ่อกลับมาได้อย่างไร ลูกสาวตอบว่า พ่อค้าชาวจีนเพื่อนของพ่อทั้งสองคนมาส่ง ซึ่งคงจะเป็นเทวดาแปลงเป็นพวกคุณมาส่ง” พ่อค้าทั้งสองคนทราบเรื่องนี้แล้วก็เบิกบานใจ ได้พักอยู่ในบ้านของท่านชั่วขณะ แล้วเดินทางกลับบ้านเมืองของตน

เรื่องนี้เป็นเรื่องเล่าขานในรัชสมัยพระเจ้ามินดง ไม่มีหลักฐานพอที่จะสืบค้นได้ ถ้าหากเรื่องนี้มิได้เกิดขึ้นจริง ก็ขอยกไว้ แต่ถ้าเป็นเรื่องจริงก็แสดงว่า อานุภาพของพระปริตรสามารถคุ้มครองผู้สาธยายได้โดยแท้ และสิ่งที่สำคัญคือ ผู้สวดสาธยายต้องมีความเชื่อมั่นศรัทธาเลื่อมใสในพุทธานุภาพและหมั่นสาธยายพระปริตรเป็นนิตย์ จึงจะสัมฤทธิ์ผลสมตามความมุ่งมาดปรารถนาได้อย่างแท้จริง

พระคันทสाराภิงค์

เรื่องนี้พบในหนังสือ คุณของพระไตรรัตน์ หน้า ๑๕๖-๑๖๑ เขียนโดย นายเรอุลา ซึ่งนำเรื่องนี้มาจากเรื่องที่พระอุตตมพุทธิเถระ อัครมหาบัณฑิต เล่าไว้ในหนังสือทำบุญอายุของท่าน ผู้แปลรู้จักคุ้นเคยกับนายเรอุลาในคราวที่ไปเรียนหนังสือที่พม่า จึงได้ขอสำเนาเอกสารเรื่องเล่านี้ไว้ เพราะในหนังสือ คุณของพระไตรรัตน์ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๗ พุทธศักราช ๒๕๓๗ ไม่มีเรื่องนี้ นายเรอุลาได้บอกผู้แปลว่า เรื่องนี้มีอยู่ในฉบับพิมพ์ครั้งแรก ๆ ต่อมากองตรวจสอบคัมภีร์ทางศาสนาของพม่าเห็นว่า เรื่องนี้ไม่น่าจะเป็นไปได้ จึงสั่งให้ตัดทอนไป ฉบับพิมพ์ครั้งหลังจึงไม่มีเรื่องนี้

ประวัติพระปรีต

พระปรีต แปลว่า เครื่องคุ้มครอง คือ ป้องกันอันตรายภายนอก มีโจร ยักษ์ สัตว์เดรัจฉาน และป้องกันอันตรายภายในมีโรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น อานิสงส์ที่ได้รับจากการสวดพระปรีตนี้บังเกิดขึ้นจากอานุภาพของพระรัตนตรัย และเป็นผลานิสงส์ของการเจริญเมตตาภาวนา เพราะพระปรีตรกล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัยและการเจริญเมตตาเป็นหลัก ดังนั้น ผู้หมั่นสวดพระปรีตจึงได้รับผลานิสงส์ต่างๆ เช่น ประสบความสวัสดิ ความเจริญรุ่งเรือง ได้รับชัยชนะ แคล้วคลาดจากอุปสรรคอันตราย มีสุขภาพอนามัยดี และมีอายุยืนดังพระพุทธดำรัสว่า

“เธอจงเจริญพุทธานุสสติภาวนาที่ยอดเยี่ยมในภavnารธรรม เพราะผู้เจริญภาวนานี้จะสมหวังตามปรารถนา”^๑

“อมนุษย์ที่ต้องการจะทำร้ายผู้เจริญเมตตา ย่อมประสพภัยพิบัติเอง เหมือนคนที่ใช้มือจับหอกคม ย่อมจะได้รับอันตรายจากการจับหอก”^๒

ประโยชน์ในปัจจุบัน

ในคัมภีร์อรรถกถาพบเรื่องอานุภาพพระปรีตสามารถคุ้มครองผู้สวดได้ เช่น เรื่องพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นนกยูงทอง พระองค์ได้หมั่นสวดพระปรีตที่กล่าวถึงคุณของพระพุทธเจ้า ทำให้แคล้วคลาดจากบ่วงที่นายพรานดักไว้” และเรื่องในสมัยพุทธกาล มีภิกษุห้ำร่อยรูปไปเจริญภาวนาในป่า ได้ถูกเทวดารบกวนจนกระทั่งปฏิบัติธรรมไม่ได้ ต้องเดินทางกลับเมืองสาวัตถี ในขณะที่พระพุทเจ้าได้ตรัสสอนเมตตาปรีตที่กล่าวถึงการเจริญเมตตา ครั้นภิกษุเหล่านั้นหมั่นเจริญเมตตาภาวนา เทวดาจึงมีไมตรีจิตตอบด้วย และช่วยพิทักษ์ คุ้มครองให้ภิกษุเหล่านั้นปฏิบัติธรรมได้โดยสะดวก^๓

นอกจากนี้แล้ว อาณาภพพระปริตรยังสามารถคุ้มครองผู้ฟังได้อีกด้วย ดังพบเรื่องในคัมภีร์อรรถกถาว่า ในสมัยพุทธกาล เมื่อเมืองเวสาลีประสบภัย ๓ อย่าง คือ ความอดอยากแร้นแค้น การเบียดเบียนจากอมนุษย์ และการแพร่ของโรคระบาด พระพุทธเจ้าได้รับนิมนต์เสด็จไปโปรด พระองค์รับสั่งให้พระอานนท์ สวดรัตนปริตรที่กล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัย ภัยดังกล่าวในเมืองนั้นจึงสงบลง^๕ ในอรรถกถาอีกคัมภีร์หนึ่งมีเรื่องเล่าว่า ในสมัยพุทธกาล เด็กคนหนึ่งจะถูกยักษ์จับกินภายใน ๗ วัน พระพุทธเจ้าจึงทรงแนะนำให้ภิกษุสวดพระปริตรตลอดเจ็ดคืน และพระองค์ได้เสด็จไปสวดด้วยพระองค์เองในคืนที่แปด เด็กนั้นก็สามารถรอดพ้นจากภัยพิบัติของอมนุษย์นั้นได้ มีอายุยืน ๑๒๐ ปี บิดามารดาจึงตั้งชื่อเด็กว่า อายุวัชฌมณกุมาร แปลว่า “เด็กผู้มีอายุยืน” เพราะรอดพ้นจากอันตรายดังกล่าว^๖

ประโยชน์ในอนาคต

เมื่อพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระเสด็จไปโปรดโกสีย์ชฎิล ณ ภูเขา นิสกะ ชฎิลตนนั้นได้พบพระองค์แล้วเกิดโสมนัสปราโมทย์ นำดอกไม้มาประดับ เป็นอาสนะที่ประทับ พระพุทธเจ้าได้ประทับนั่งเข้าผลสมาบัติในที่นั้นตลอดเจ็ดวัน โกสีย์ชฎิลได้ยื่นประณมมือระลึกถึงพระพุทธคุณตลอดเจ็ดวันเช่นกัน กุศลที่เกิดจากการระลึกถึงพระพุทธคุณนี้ ทำให้โกสีย์ชฎิลเกิดเป็นเทพบุตรในสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์ ๓ หมื่นกัป เป็นท้าวสักกะจอมเทพ ๘๐ ชาติ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๑,๐๐๐ ชาติ เป็นพระราชาห้าชาติไม่ถ้วน ในระหว่างนี้เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นเศรษฐีมีทรัพย์ และไม่เคยไปเกิดในอบายภูมิเลย ในภพสุดท้ายได้ออกบวชเป็นพระภิกษุ ท่านปรากฏนามว่าพระสุภูติเถระ ได้รับตำแหน่งเอตทัคคะผู้เป็นเลิศในการเจริญญาณประกอบด้วยเมตตาและเป็นทักษิโณยบุคคล^๗

อานิสงส์พระปริตร

โบราณจารย์ได้รวบรวมอานิสงส์ของพระปริตรไว้ดังนี้ คือ

๑. เมตตปริตร ทำให้หลับเป็นสุข ตื่นเป็นสุข ไม่ฝันร้าย เป็นที่รักของมนุษย์และอมมนุษย์ทั้งหลาย เทพพิทักษ์รักษา ไม่มีภัยอันตราย จิตเกิดสมาธิง่าย ไบหน้าผ่องใส มีสิริมงคล ไม่หลงสติในเวลาเสียชีวิต และเกิดเป็นพรหมเมื่อบรรลุมุตตามาน
๒. ชันธปริตร ป้องกันภัยจากอสรพิษและสัตว์ร้ายอื่น ๆ
๓. โมรปริตร ป้องกันภัยจากผู้คิดร้าย
๔. อาภานาฎิยปริตร ป้องกันภัยจากอมมนุษย์ ทำให้มีสุขภาพดี และมีความสุข
๕. โภชณังคปริตร ทำให้มีสุขภาพดี มีอายุยืน และพ้นจากอุปสรรคทั้งปวง
๖. ชัยปริตร ทำให้ประสบชัยชนะ และมีความสุขสวัสดิ์
๗. รัตนปริตร ทำให้ได้รับความสวัสดิ์ และพ้นจากอุปสรรคอันตราย
๘. วัฏฏกปริตร ทำให้พ้นจากอัคคีภัย
๙. มังคลปริตร ทำให้เกิดสิริมงคล และปราศจากอันตราย
๑๐. ธชัคคปริตร ทำให้พ้นจากอุปสรรคอันตราย และการตกจากที่สูง
๑๑. อังकुลิมาลปริตร ทำให้คลอดบุตรง่าย และป้องกันอุปสรรคอันตราย
๑๒. อภยปริตร ทำให้พ้นจากภัยพิบัติ และไม่ฝันร้าย

ทรงแนะนำให้สวดพระปริตร

* พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้พุทธบริษัทสวดพระปริตรเพื่อคุ้มครองตน เช่น ในอภินิหารปิณฑุร มีพระพุทธดำรัสว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเรียนมนต์คุ้มครองคืออภินิหารปิณฑุร พวกเธอจงศึกษามนต์คุ้มครองคืออภินิหารปิณฑุร พวกเธอจงทรงจำมนต์คุ้มครอง คือ อภินิหารปิณฑุร ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มนต์คุ้มครองคืออภินิหารปิณฑุร ประกอบด้วยประโยชน์ ย่อมเป็นไปเพื่อคุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อความไม่เบียดเบียน เพื่อความอยู่เป็นสุขของภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา”^๘

อนึ่ง พระพุทธองค์ตรัสไว้ในชั้นปริตรว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตอนุญาตการแผ่เมตตาแก่พญานาคทั้งสี่ตระกูล เพื่อคุ้มครองตน เพื่อรักษาตน เพื่อกระทำการป้องกันตน”^๙

องค์ของผู้สวดและผู้ฟัง

พระปริตรจะมีอานุภาพมาก เมื่อผู้สวดพระปริตรเพียบพร้อมด้วยองค์ ๓ คือ มีเมตตาจิตมุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟัง, สวดถูกอักษร ไม่มีบทพยัญชนะที่ผิดพลาด และรู้ความหมายของบทสวด^{๑๐} แม้ผู้ฟังพระปริตรก็ต้องมีองค์ ๓ คือ ไม่เคยทำอนันตริยกรรม ๕ (ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนยังพระโลหิตให้ห้อขึ้นไป และทำสังฆเภท) ไม่มีมิจฉาทิฎฐิที่เห็นผิดว่ากรรมและผลกรรมไม่มี และเชื่อมั่นอานุภาพพระปริตรว่ามีจริงสามารถคุ้มครองผู้ฟังได้^{๑๑}

* อนึ่ง ในการสวดเพื่อคุ้มครองตนนั้น ในหนังสือเล่มนี้ ผู้แปลใช้บทว่า เม เพราะเป็นการสวดให้แก่ตนเอง แทนบทว่า เต ซึ่งเป็นสวดให้แก่ผู้อื่น เช่น เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา (ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีความสวัสดิ์ทุกเมื่อเทอญ)

จำนวนพระปริตร

โบราณจารย์ได้จำแนกพระปริตรออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. จุลราชปริตร (เจ็ดตำนาน) มี ๗ ปริตร คือ

๑. มังคลปริตร	๒. รัตนปริตร
๓. เมตตปริตร	๔. ชันธปริตร
๕. โมรปริตร	๖. ฐัคคปริตร
๗. อาภูวนาฎิยปริตร	

๒. มหาราชปริตร (สิบสองตำนาน) มี ๑๒ ปริตร คือ

๑. มังคลปริตร	๒. รัตนปริตร
๓. เมตตปริตร	๔. ชันธปริตร
๕. โมรปริตร	๖. วัฏฏกปริตร
๗. ฐัคคปริตร	๘. อาภูวนาฎิยปริตร
๙. อังคุลิมาลปริตร	๑๐. โพชฌังคปริตร
๑๑. อภยปริตร	๑๒. ชัยปริตร

พระปริตรที่มีปรากฏโดยตรงในคัมภีร์มิลินทปัญหาและอรรถกถาต่างๆ มีทั้งหมด ๙ ปริตร คือ

๑. รัตนปริตร	๒. เมตตปริตร
๓. ชันธปริตร	๔. โมรปริตร
๕. ฐัคคปริตร	๖. อาภูวนาฎิยปริตร
๗. อังคุลิมาลปริตร	๘. โพชฌังคปริตร
๙. อิติคิลิปริตร	

อนึ่ง จำนวนพระปริตรแตกต่างกันในอรรถกถาต่างๆ มีดังนี้ คือ ใน
มลินทปัญหาค^๒ มี ๗ ปริตร คือ

๑. รัตนปริตร	๒. เมตตปริตร
๓. ชันธปริตร	๔. โมรปริตร
๕. รัชคคปริตร	๖. อาฏานาฎิยปริตร
๗. อังคูลิมาลปริตร	

ในสมันตปาสาทิกา^๓ และวิสุทฺธิมรรค^๔ มี ๕ ปริตร คือ

๑. รัตนปริตร	๒. ชันธปริตร
๓. รัชคคปริตร	๔. อาฏานาฎิยปริตร
๕. โมรปริตร	

ในอรรถกถาที่สมนิกาย^๕ อรรถกถามัชฌิมนิกาย^๖ อรรถกถาอังคุตตร-
นิกาย^๗ อรรถกถาวิภังค^๘ และอรรถกถามหานิเทศ^๙ มี ๘ ปริตร คือ

๑. อาฏานาฎิยปริตร	๒. อีสึคิลิปริตร
๓. รัชคคปริตร	๔. โพชฌังคปริตร
๕. ชันธปริตร	๖. โมรปริตร
๗. เมตตปริตร	๘. รัตนปริตร

พระปริตรในปัจจุบัน

พระปริตรที่มีปรากฏในบทสวดมนต์ไทยฉบับปัจจุบัน มี ๑๒ ปริตร เป็น
บทสวดที่โบราณจารย์เพิ่มมัจฉลปริตร วัฏฏกปริตร อภยปริตร และชัยปริตร
รวม ๔ บท ทั้งไม่จัดอิสึคิลิปริตรไว้ในบทสวดมนต์เพราะเป็นพระปริตรที่กล่าวถึง
ชื่อพระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้น ไม่เหมือนพระปริตรอื่นที่แสดงคุณของพระรัตนตรัย
หรือเมตตาภาวนา

ส่วนในบทสวดมนต์ฉบับพม่า มีพระปริตร ๑๑ ปริตร เพราะโบราณจารย์ชาวพม่ารวมอภัยปริตรและชัยปริตรไว้เป็นปริตรเดียว ชื่อว่า *ปุพพัตถสสูตร* คือสูตรที่ควรสาธยายในเวลาเช้า ในสูตรนั้นท่านเพิ่มเทวดาอุยโยชนาคาธา สัพพมังคลคาธา และนำคาธาที่สามของรัตนสูตรเพิ่มเข้ามา พร้อมกับคาธาอีกสองบทที่กล่าวถึงพระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ สำหรับมังคลปริตรและวิภูฏกปริตรพบในพระสูตรตันตปิฎก ส่วนอภัยปริตรและชัยปริตร โบราณจารย์ได้แต่งขึ้นมาในภายหลัง

ลำดับพระปริตร

ลำดับพระปริตรในมิลินทปัญหาและคัมภีร์อรรถกถาต่าง ๆ แตกต่างกัน ส่วนลำดับพระปริตรในบทสวดมนต์ไทยและพม่าเหมือนกัน ในพระปริตรฉบับนี้ ผู้แปลได้เรียงลำดับพระปริตรใหม่ เริ่มจากเมตตปริตร ขันธปริตร โมรปริตร อาภานาฎิยปริตร และโพชฌังคปริตร ฯลฯ โดยเน้นพระปริตรที่กล่าวถึงเมตตภาวนาและคุณของพระรัตนตรัยเป็นหลัก

บทขัดพระปริตร

บทขัดพระปริตร หมายถึง บทที่เข้ามาคั่นการสวดพระปริตร คือเมื่อประสงค์จะสาธยายพระปริตรใด ก็ควรสวดบทขัดพระปริตรนั้นก่อนที่จะสาธยายพระปริตรที่ต้องการ ที่ประเทศศรีลังกาพระเถระผู้นำสวดมนต์จะสาธยายบทขัดพระปริตรก่อน หลังจากนั้น ผู้ร่วมสวดจึงสาธยายพระปริตรพร้อมกัน ประเพณีนี้ได้สืบทอดมายังประเทศไทยจวบจนปัจจุบัน ดังนั้น ผู้ที่มีเวลาในการสวดมนต์ไม่มากนัก จึงไม่จำเป็นต้องสวดบทขัดพระปริตร

โบราณจารย์ได้เรียกบทขัตนี้อีกชื่อหนึ่งว่า **บทขัตตำนาน** คำว่า ตำนาน มาจากศัพท์บาลีว่า ตาณา ที่แปลว่า “เครื่องป้องกัน” หรือพระปริตร นั่นเอง บทขัตบางบท เช่น บทขัตมังคลปริตร บทขัตธรรมจักร แตกต่างกันในฉบับพม่า และฉบับไทย ในพระปริตรฉบับนี้ผู้แปลได้ใช้ฉบับไทยเป็นหลัก

ประวัติของผู้ประพันธ์บทขัตพระปริตรไม่มีหลักฐานชัดเจน พระธัมมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต สันนิษฐานว่าคงเป็นโบราณจารย์ชาวสิงหล ประพันธ์หลังพุทธศักราช ๙๐๐ เพราะเป็นการนำข้อความจากคัมภีร์อรรถกถา ที่รจนาโดยพระพุทธโฆसाจารย์มาแต่งเป็นบทขัต และประพันธ์ก่อนพุทธศักราช ๒๑๕๓ เพราะปรากฏในปริตตฎีกาซึ่งรจนาที่ประเทศสหภาพพม่าในสมัยนั้น

พระปริตรที่ควรสวดเสมอ

ผู้ที่มีเวลาน้อยควรสวดพระปริตรที่สั้นและสำคัญ จึงควรสวดพระปริตร ๔ บทแรก คือ เมตตปริตร ขันธปริตร โมรปริตร และอาฏานาฎิยปริตร เมตตปริตรและขันธปริตรเน้นการเจริญเมตตาภาวนา โมรปริตรและอาฏานาฎิยปริตร เน้นการเจริญพระพุทธคุณ ผู้ที่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์ควรสวดโพชฌังคปริตรอีกด้วย พระเถระชาวพม่าผู้ทรงพระไตรปิฎกคือท่านอาจารย์สิรินทาภิงส์ เจ้าอาวาส วัดวิสุทธาราม จังหวัดย่างกุ้ง ประเทศสหภาพพม่า ก็มีความเห็นว่าควรสวดพระปริตร ๔ บทนั้นเสมอ

นอกจากพระปริตรเหล่านี้แล้ว คาถาที่กล่าวถึงพระพุทธคุณ อาทิเช่น สัพพมังคลคาถา คาถาชินบัญชร และชัยมังคลคาถา ก็ควรสวดเช่นกัน ท่านผู้สวด อาจสวดคาถาเหล่านี้สลับกับพระปริตรในแต่ละวัน ดังนั้น ผู้แปลจึงเรียงลำดับคาถาเหล่านี้ก่อนพระปริตรบางบทที่ยาวและไม่กล่าวถึงเมตตาภาวนาหรือพระพุทธคุณ เช่น มังคลปริตร เป็นต้น

ก่อนจะสวดพระปริตรทุกครั้ง ผู้สวดควรสวดบทมหานมัสการแล้วสมาทานศีลห้าหรือศีลแปด หลังจากนั้น ให้สวดพระพุทธรุคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ แล้วจึงสวดพระปริตรหรือคาถาอื่น ๆ ต่อไป บทมหานมัสการนั้นเป็นคำแสดงความนอบน้อมคุณทั้ง ๓ ของพระพุทธเจ้า คือ พระกรณาคคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระปัญญาคุณ จึงเป็นบทที่ชาวพุทธนิยมสวดก่อนจะสวดมนต์

การสมาทานศีลทุกวันเป็นการรักษาศีลให้บริสุทธิ์อยู่เป็นนิตย์ การสวดสรรเสริญพระพุทธรุคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ ก็เป็นการเจริญกรรมฐานคือพุทธานุสสติ ธรรมานุสสติ และสังฆานุสสติ บุคคลผู้หมั่นระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยจะเพิ่มพูนศรัทธาในพระศาสนาเป็นอย่างดี

นอกจากนั้น ถ้าชาวพุทธสวดบทธรรมจักรทุกวันอุโบสถจะช่วยป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ได้ และทำให้ผู้สวดประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิต เพราะธรรมจักรเป็นพระธรรมเทศนาแรกที่กล่าวถึงอริยสัจสี่ เป็นบทที่เทวดาเคารพบูชา ยิ่งนัก คนไทยในสมัยก่อนเชื่อว่าผู้ที่สวดธรรมจักรนี้ทุกวันอุโบสถ จะมีผลานิสงส์ทำให้ผู้สวดสาธยายและผู้ที่ยึดมั่นถือมั่นปฏิบัติจนไปถึง ประสพกับความเจริญรุ่งเรือง สุขสวัสดิ์มีชัย แคล้วคลาดจากอุบัติเหตุเภทภัยทุกอย่างได้

ไม่ควรสวดลงท้ายด้วย อิติ ศัพท์

ในพระปริตรฉบับนี้มีบางปาฐะต่างจากบทสวดมนต์อื่น เช่น ในบทสวดพระพุทธรุคุณได้ลงท้ายด้วยคำว่า ภาคะวา ในบทสวดพระธรรมคุณได้ลงท้ายด้วยคำว่า วิญญูหิ และในบทสวดพระสังฆคุณได้ลงท้ายด้วยคำว่า โลกัสสะ ไม่เหมือนบทสวดมนต์ฉบับอื่นที่ลงท้ายด้วย อิติ ศัพท์ว่า ภาคะวาติ, วิญญูหิติ, โลกัสสาติ ความจริงบทเหล่านั้นสำเร็จรูปมาจาก ภาคะวา + อิติ, วิญญูหิ + อิติ, โลกัสสะ + อิติ ศัพท์ว่า อิติ ในที่นี้เป็นคำลงท้ายประโยค นิยมใช้เพื่อแสดงการลงท้ายข้อความ

เหมือนหมัดพภาค (.) ในภาษาไทย เพื่อแสดงการสิ้นสุดของประโยคนั้น จึงไม่นับเนื่องเข้าในบทสวด ดังเช่น อิติ ศัพท์ในกรรมวาจาบวชพระว่า *เอวเมตฺ ธารยามีติ* ^{๒๐} (ข้าพเจ้าขอทรงจำไว้อย่างนี้) พระภิกษุผู้สวดกรรมวาจาต้องสวดว่า เอวเมตฺ ธารยามิ โดยไม่ต้องว่า อิติ ศัพท์ท้ายประโยค ดังคัมภีร์วิมตฺติวินทนีกล่าวไว้ว่า

อิตฺติสทฺโท ปริสฺมาปนฺตฺเถ กโต. โส จ กมฺมวาจา ย อนนฺตํ. ตสฺมา อนนฺตฺสวาทเณ *“ธารยามีติ เอตฺถ มิกฺการปฺริโยสานเมว วตฺวา นิฏฺฐจาเปตฺตพฺพํ. อิตฺติ-สทฺโท น ปยุชฺชิตฺตพฺพโฑติ ทฏฺฐพฺพํ.”*^{๒๑}

“ศัพท์ว่า อิติ กระทำไว้ในความหมายว่า จบประโยค และศัพท์นั้นก็มิใช่องค์ประกอบของกรรมวาจา ดังนั้น ผู้สวดพึงกล่าวให้จบลงถึงคำสุดท้ายว่า มิ ในคำว่า ธารยามิ นี้ พึงทราบว่าจะไม่ควรประกอบ อิติ ศัพท์”

ส่วนคำว่า *ภะคะวาติ, วิญญูหีติ, โลกัสสาติ* ที่พบในรัชคคปริตร จัดว่าควรสวดเช่นนั้น เพราะ อิติ ศัพท์ในปาฐะเหล่านั้นมิใช่แสดงการลงท้ายประโยคดังที่กล่าวมาแล้ว แต่มีความหมายคือ “ว่า” ในภาษาไทย (ตามหลักภาษาเรียกว่าอาการะ คือ แสดงอาการปฏิกิริยาทางวาจาหรือใจ)

อานุภาพของพระปริตรที่สวดด้วยจิตที่มีสมาธิแน่วแน่ ย่อมจะแผ่ไปถึงแสนโกฏิจักรวาล ทำให้ผู้สวดขยายได้รับผลานิสงส์มหาศาลมากมายเหลือคณานับหาประมาณมิได้ คนที่ไม่สวดพระปริตรจะไม่สามารถรับรู้ถึงอานิสงส์ได้เลย เหมือนคนที่ไม่ได้บริโภคอาหารย่อมไม่อาจรู้รสและผลของการบริโภคอาหารได้ ดังนั้น ขอให้พุทธบริษัทจงมีความเชื่อมั่นในอานุภาพของพระปริตร หมั่นสวดขยายพระปริตรอยู่เนื่องนิตย์ และจงได้รับประโยชน์สุขโดยถ้วนทั่วกันทุกท่านเถิด

สารบัญ

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๓๗	[๑]	๒. ชั้นนปรีตร	๑๙
คำอนุโมทนา	[๓]	ตำนานโมรปรีตร	๒๑
คำนำ	[๔]	บทขัดโมรปรีตร	๒๓
ประวัติพระปรีตร	[๙]	๓. โมรปรีตร	๒๓
อานิสงส์พระปรีตร	[๑๑]	ตำนานอาฎานาฎียปรีตร	๒๕
สารบัญ	[๑๙]	บทขัดอาฎานาฎียปรีตร	๒๖
คำย่อชื่อคัมภีร์	[๒๑]	๔. อาฎานาฎียปรีตร	๒๗
คุณถารมุกถา	[๒๒]	ตำนานโพชฌังคปรีตร	๓๓
คำเริ่มคัมภีร์	[๒๓]	บทขัดโพชฌังคปรีตร	๓๕
มหานมัสการ	๑	๕. โพชฌังคปรีตร	๓๕
ไตรสรณคมนั	๒	ตำนานสัพพมังคลคาคา	๓๗
สมาทานศีล ๕	๓	สัพพมังคลคาคา	๓๘
ตำนานขุมนุมเทวดา	๕	ตำนานชัยปรีตร	๓๘
ขุมนุมเทวดา	๖	๖. ชัยปรีตร	๓๙
พระพุทธรุคณ	๘	ตำนานพุทธรุชัยมังคลคาคา	๔๐
พระธรรมคุณ	๙	พุทธรุชัยมังคลคาคา	๔๑
พระสังฆคุณ	๑๐	ตำนานคาคาชินบัญญัติ	๔๔
ตำนานเมตตปรีตร	๑๒	คาคาชินบัญญัติ	๔๕
บทขัดเมตตปรีตร	๑๔	ตำนานรัตนปรีตร	๔๙
๑. เมตตปรีตร	๑๔	บทขัดรัตนปรีตร	๕๐
ตำนานชั้นนปรีตร	๑๘	๗. รัตนปรีตร	๕๒
บทขัดชั้นนปรีตร	๑๘	ตำนานวัฏฏกปรีตร	๕๙
		บทขัดวัฏฏกปรีตร	๖๐

๘. วัฏฏกปริตร	๖๑	ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร	๘๗
ตำนานมังคลปริตร	๖๒	อนันตราชัยกรรม ๔ ประการ	๑๐๓
บทชดมังคลปริตร	๖๒	อาเวณิกคุณ ๑๘	๑๐๔
๙. มังคลปริตร	๖๓	ปุพพัตถสูตร	๑๐๗
ตำนานธชัคคปริตร	๖๗	อภิณหชัยมงคลคาถา	
บทชดธชัคคปริตร	๖๗	๑๔ พยางค์	๑๑๒
๑๐. ธชัคคปริตร	๖๘	อภิณหชัยมงคลคาถา	
ตำนานอังคฺลิมาลปริตร	๗๙	๘ พยางค์	๑๑๕
บทชดอังคฺลิมาลปริตร	๗๙	อันโตชัยมงคลคาถา	
๑๑. อังคฺลิมาลปริตร	๘๐	(มงคลชนะภายใน)	๑๑๙
ตำนานอภยปริตร	๘๐	นิคมน์	๑๒๒
๑๒. อภยปริตร	๘๑	คําลงท้าย	๑๒๓
ตำนานเทวดาอุยโยชนคาถา	๘๒	บทเพิ่มเติมฉันทลักษณ์	๑๒๔
เทวดาอุยโยชนคาถา	๘๒	เชิงอรธประวัติพระปริตร	๑๒๗
ตำนานปัตติทานคาถา	๘๓	เชิงอรธพระปริตรธรรม	๑๓๒
ปัตติทานคาถา	๘๓	คำบูชาพระรัตนตรัยเป็นต้น	๑๕๖
ตำนานธรรมจักร	๘๕	บรรณานุกรม	๑๕๗
บทชดธรรมจักร	๘๖		

คำย่อชื่อคัมภีร์

(เรียงตามลำดับคัมภีร์)

(พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาย = เล่ม/ข้อ/หน้า, คัมภีร์อื่น = เล่ม/ข้อ/หน้า)

ที.ปา.	ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค
วิ.ม.	วินยปิฎก มหาวรรค
วิ.จุ.	วินยปิฎก จุฬวรรค
ส.ส.	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค
ส.ม.	สังยุตตนิกาย มหาวรรค
อง.ติก.	องคฺตุตตรนิกาย ติกนิปาต
อง.จตุกก.	องคฺตุตตรนิกาย จตุกกนิปาต
ขุ.ชา.	ขุทฺทกนิกาย ชาตก
ขุ.อป.	ขุทฺทกนิกาย อปทาน
ขุ.จรียา.	ขุทฺทกนิกาย จรียาปิฎก
วิ.มหา.อ.	วินยปิฎก มหาวิภงฺค อฏฺฐกถา
ที.สี.อ.	ทีฆนิกาย สีลกฺขนฺธวรรค อฏฺฐกถา
ม.มุ.อ.	มชฺฉิมนิกาย มูลปณฺธนาส อฏฺฐกถา
อง.ทุ.อ.	องคฺตุตตรนิกาย ทุกนิปาต อฏฺฐกถา
ขุ.ขุ.อ.	ขุทฺทกนิกาย ขุทฺทกปาจ อฏฺฐกถา
ขุ.สุ.อ.	ขุทฺทกนิกาย สุตฺตนิปาต อฏฺฐกถา
ขุ.ชา.อ.	ขุทฺทกนิกาย ชาตก อฏฺฐกถา
วิมติ.ฎีกา	วิมติวิโนทนีฎีกา
วิสุทฺธิ.	วิสุทฺธิมคฺค
เนตฺติ.	เนตฺติปกรณ
มิลินท.	มิลินทปณฺห

คนถารมุกกา

๑. สทฐมฺมุขลิตโต พุทฺโธ
คณฺตุตมสมฺมุเปโต	พาดุตีสวรลกฺขโณ
จาตุ สชฺชนมานเส.
๒. อตฺถิ เตโซ ปฺริตฺตสฺส
นาลํ หตฺถวิหีนา หิ	อสทฺธาน'มโคจโร
รตนานิ คเหตุเว.
๓. กมฺมํ เจว กิเลโส จ
สเจ อตฺถิ สฺสุนฺตมฺหิ	อสทฺทหน จาติเม
ปฺริตฺตํ ตํ น รกฺขติ.
๔. ปาพิกฺขรํ อนาคตฺวา
อนุกฺทฺยํ กิริตฺวาน	อตถํ ชานีย สาธุกํ
ภณฺ ปฺริตฺตมฺุตตมํ.
๕. เอวํ หิ ภณฺมานสฺส
โกฏฺฐิสฺตสฺสเสสุ	ปฺริตฺตํเยว เตชิกํ
จกฺกฺวาเพสุ ปตฺถณฺนํ.
๖. ปฺริตฺตตฺถถํ ลิชิสฺสามิ
ครุณํ นยมาทาย	สปรปฺวตฺติวินิจฺฉยํ
ตํ เม สฺสุนฺตฺตุ สาธโว.

คนธสารากวีโส

คำเริ่มคัมภีร์

๑. พระพุทธเจ้าผู้ทรงพระพุทธลักษณะ ๓๒ ประการ ทรงรุ่งโรจน์ด้วยพระสัมมาสัมพุทธคุณ แวดล้อมด้วยหมู่สงฆ์ผู้สูงสุด จงสถิตอยู่ในดวงจิตของสาธุชนทั้งหลาย

๒. อานุภาพของพระปริตรมีอยู่โดยแท้ มิใช่วิสัยของผู้ปราศจากศรัทธา บุคคลที่ปราศจากมื่อย่อมไม่อาจหยิบฉวยรัตนะทรงค่าได้

๓. ถ้ากรรม กิเลส และความไม่เชื่อ มีอยู่ในผู้ฟัง พระปริตรย่อมไม่คุ้มครองบุคคลนั้น

๔. บุคคลพึงสาธยายพระปริตรอันประเสริฐโดยไม่ผิดอักขระบาลี เข้าใจความหมายอย่างถูกต้อง และมุ่งความเมตตาเป็นหลัก

๕. เมื่อบุคคลสาธยายอยู่อย่างนี้ พระปริตรย่อมมีอานุภาพแผ่ไปแสนโกฏิจักรวาลโดยแท้

๖. ข้าพเจ้าจักแปลพระปริตร มีประวัติความเป็นมา และคำวินิจฉัยศัพท์ โดยคล้อยตามนัยของครู ขอเชิญสาธุชนทั้งหลายสดับคำแปลพระปริตรนั้นของข้าพเจ้าเถิด

พระคันธसारากวีวงศ์

พระปริตรธรรม

มหานมัสการ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาค ผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบ
ด้วยพระองค์เอง พระองค์นั้น

[๓ ครั้ง]

โบราณจารย์เรียกบทนี้ว่า มหานมัสการ คือ บทนอบน้อมที่สำคัญยิ่ง^๑
เนื่องจากเป็นบทแรกที่ชาวพุทธนิยมสวดนอบน้อมพระพุทธเจ้าก่อนจะรับศีลและ
ไตรสรณคมน์เพื่อปฏิญาณตนว่าเป็นชาวพุทธ อีกทั้งยังกล่าวถึงพระพุทธคุณหลัก
๓ ประการ คือ พระมหากรุณาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระปัญญาคุณตามลำดับ
ที่จริงบทนี้เป็นคำอุทานที่เปล่งออกด้วยความปีติยินดีที่ซาบซึ้งในพระพุทธคุณ
ในสมัยพุทธกาลทำวสัฏกะเป็นต้นได้เปล่งอุทานคำนี้เพื่อนอบน้อมพระพุทธเจ้า

บางอาจารย์มีมติว่า เทพ ๕ ตนกล่าวบทนี้เป็นเบื้องแรก คือ สาดา-
คิริเทพกล่าววว่า นะโม อสุรินทราหูกล่าววว่า ตัสสะ ท้าวจาตุมหาราชกล่าววว่า
ภะคะวะโต ท้าวสักกเทวราชกล่าววว่า อะระหะโต ท้าวมหาพรหมกล่าววว่า สัมมา-
สัมพุทธัสสะ ดังคัมภีร์ตถะและกัจจายนเภทภูิกาใหม่กล่าววว่า

สาดาคิริ นโม ยกุโฆ

ตสฺส จ อสุรินทโก

ภควโต มหาราช

สกุโก จ อรหโต ตถา

สมมาสมพุทธ พุรหฺมา จ

เอเต ปญฺจ ปตฺติภูติตา.^๒

อย่างไรก็ตาม บัณฑิตทั้งหลายไม่ยอมรับความเห็นนี้ เพราะไม่มีหลักฐาน
อ้างอิงในพระบาลีและอรรถกถา ทั้งในพระบาลีก็ปรากฏวว่าเป็นคำอุทานที่บุคคลคน
เดียวเปล่งออก^๓ อีกทั้งชื่อวว่า สาดาคิริ ก็ไม่ถูกต้อง แต่ชื่อที่ถูกต้องคือ สาดาคิริ

ไตรสรณคมน์

พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ.

ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง

ธัมมํ สาระณัง คัจฉามิ.

ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง

สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ.

ข้าพเจ้าขอถึงพระอริยสงฆ์เป็นที่พึ่ง

ทฺถิยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง

ทฺถิยัมปิ ธัมมํ สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง

ทฺถิยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าขอถึงพระอริยสงฆ์เป็นที่พึ่ง

ตเตยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง

ตเตยัมปิ ธัมมํ สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง

ตเตยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ.

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าขอถึงพระอริยสงฆ์เป็นที่พึ่ง

ไตรสรณคมน์ คือ การเข้าถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่ง ผู้ที่จะปฏิญาณตนว่าเป็นชาวพุทธต้องกล่าวคำนี้ การกล่าวสามครั้งในที่นี้เป็นการย้ำความซึ่งเป็นประเพณีของชาวอินเดียในสมัยก่อน เหมือนกับการกล่าวบทมหานัมัสการสามครั้ง บางท่านมีมติว่า “การกล่าวบทมหานัมัสการสามครั้งนั้น เพื่อให้บรรลุขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ และอัปนาสมาธิตามลำดับ” ความเห็นนี้ไม่ตรงตามคัมภีร์วิสุทธิมรรค^๕ ที่แสดงว่าพุทธานุสติกรรมฐานไม่อาจก่อให้เกิดอัปนาสมาธิได้

สมาทานศีล ๕

ปาณาติปาตา เวระมะณีสิกขาปะทัง^๕ สะมาதியามิ.

ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท ที่งดเว้นจากการฆ่าสัตว์
อะทินนาทานา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาதியามิ.

ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท ที่งดเว้นจากการลักทรัพย์
กาเมสุมิฉาจารา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาதியามิ.

ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท ที่งดเว้นจากการประพฤตินิ
 ผิดในกาม

มุสาวาทา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาதியามิ.

ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท ที่งดเว้นจากการพูดเท็จ
สุราเมระยะมัชชปะมาทัญญูชานา เวระมะณีสิกขาปะทัง
สะมาதியามิ.

ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท ที่งดเว้นจากการดื่มของเมา
 คือสุราเมรัย อันเป็นเหตุแห่งความประมาท

การสมาทานศีลที่กล่าวในที่นี้ เป็นการสมาทานแยกทีละสิกขาบท แต่ผู้สมาทานอาจสมาทานรวมว่า ปัญจกัสมันนาคะตัง สีลัง สะมาதியามิ (ข้าพเจ้าขอสมาทานศีลที่ประกอบด้วยองค์ห้า) ในเรื่องนี้พระอรรถกถาจารย์ ได้แสดงมติของอาจารย์บางท่านว่า “ในการสมาทานรวมนี้ ถ้าผิดศีลข้อใดข้อหนึ่ง นับว่าศีลข้ออื่นได้ขาดด้วย เพราะเจตนางดเว้นเกิดครั้งเดียวในเวลาสมาทาน แต่ในการสมาทานแยกกัน ถ้าผิดศีลข้อใดข้อหนึ่ง นับว่าศีลข้อนั้นขาด ศีลข้ออื่นไม่ขาด เพราะเจตนางดเว้นเกิดห้าครั้งในเวลาสมาทาน”^๖

ผู้เข้าถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึงโดยกล่าวว่า พุทธัง ธรรมัง คัจฉามิ เป็นต้นแล้ว อาจไม่ต้องสมาทานศีลอีก เพราะจัดว่าถือศีลแล้วด้วยความเลื่อมใสที่เกิดขึ้นขณะนั้น เนื่องจากศีลมี ๕ ประเภทตามที่กล่าวในเนตติปกรณ์^๗ คือ

๑. ปกตศีล ศีลโดยปกติ คือ ศีลที่บุคคลรักษาโดยมิได้สมาทาน ด้วยเห็นว่า ศีล ๕ เป็นปกติของชาวโลก ไม่ว่าจะสมาทานหรือไม่ก็ตาม ถ้างดเว้นจากการผิดศีล ย่อมได้รับผลดี ถ้าวางละเมิดก็ได้รับผลไม่ดี

๒. สมาทานศีล ศีลที่บุคคลตั้งใจสมาทานด้วยตนเอง

๓. จิตตปสาทะ ความผ่องใสแห่งจิต คือ ศีลที่เกิดขึ้นในขณะที่พึงธรรม เป็นต้น ซึ่งจิตผ่องใสปราศจากนิวรณ์

๔. สมณะ ศีลที่เกิดขึ้นในขณะที่เจริญสมณภาวนา

๕. วิปัสสนา ศีลที่เกิดขึ้นในขณะที่เจริญวิปัสสนาภาวนา

ในสมัยพุทธกาลมีบางคนที่มีได้รักษาศีลมาก่อน เช่น สันตติอำมาตย์ ที่เมาสุราก่อนจะมาพึงธรรม แต่ท่านได้บรรลุธรรมในขณะที่พึง เพราะจัดว่าได้รักษาศีลในขณะที่เจริญวิปัสสนาภาวนาเมื่อพึงธรรมนั่นเอง

ตำนานชุมนุมเทวดา

บทสวดชุมนุมเทวดา กล่าวถึงการอัญเชิญเทวดามาประชุมฟังพระปริตรที่จะสวด แสดงไมตรีจิตหวังให้เทวดามีสุข ปราศจากทุกข์ และขอให้เทวดาคุ้มครองชาวโลกให้พ้นภัย บทสวดนี้เป็นบทที่โบราณจารย์ประพันธ์ขึ้น คาถาที่ ๑ ไม่มีปรากฏในคัมภีร์ปริตตฎีกาที่พระเตโชที่ปเถระรจนาในสมัยอังวะ พ.ศ. ๒๑๕๓ เพราะคัมภีร์นั้นได้อธิบายความตั้งแต่ประโยคที่ ๒ ดังนั้น จึงสันนิษฐานว่า คาถาแรกได้รับการประพันธ์ขึ้นหลัง พ.ศ. ๒๑๕๓ ผู้รู้บางท่านกล่าวว่า คาถาเหล่านี้ประพันธ์ที่ประเทศศรีลังกา โดยพระอรหันต์ผู้พำนักอยู่ในนิกายมหาวิหาร^๘

ในบทสวดมนต์ฉบับไทยและฉบับพม่า^๙ มีคาถาชุมนุมเทวดาอีกบทหนึ่ง ดังนี้ว่า

เย สนฺตา สนฺตจิตฺตา, ติสฺรณฺสรณฺา, เอตฺถ โลกนฺตเร วา
 ภูมฺมาภูมฺมา จ เทวา, คุณฺคณฺคณฺ, พุยาวิญฺญา สพุพกาลํ
 เอเต อายนฺตุ เทวา, วรกนฺกมเย, เมรฺุราเช วสนฺโต
 สนฺโต สนฺโตสฺเหตฺ, มฺุณิวรฺวจฺนํ, โสตุมคฺคํ สมคฺคํ.

ทวยเทพเหล่าใดในโลกนี้หรือโลกอื่น ผู้อาศัยอยู่ใน
 ปรุฬหีและอากาศ ผู้เป็นสัตบุรุษมีจิตสงบ มีพระไตรรัตน์เป็นที่พึ่ง ผู้ชวนช่วยในการบรรลुकุณธรรมทั้งหลายตลอดกาล
 ทุกเมื่อ ขออัญเชิญเทวดาเหล่านั้นพร้อมทั้งพระอินทร์ผู้เป็น
 สัตบุรุษ ประทับอยู่เหนือเขาพระสุเมรุอันประดับด้วยทองคำ
 งามสง่า โปรดมาฟังคำสอนอันประเสริฐของพระจอมมุณี
 โดยพร้อมเพรียงกัน

ชุมนุมเทวดา

๑. สมนันตา จักกะวาเพสุ อัตราคัจฉันตุ เทเวตา
 สัทธัมมัง มุนิราชัสสะ สุนันตุ สัคคะโมกขะกัง.

ขออัญเชิญเทวดาในจักรวาลทั้งหลายโดยรอบมาสู่สถานที่นี้
 ฟังพระสัทธรรมของพระจอมมุนี ซึ่งชี้ทางสวรรค์และนิพพาน

๒. ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัง ภาทันตา.

ท่านผู้เจริญทั้งหลาย กาลนี้เป็นกาลฟังธรรม

[๓ ครั้ง]

๓. สัพเพสุ จักกะวาเพสุ ยักขา เทวา จะ พุรัมมะโน
 ยัง อัมเหติ กะตัง ปุญญัง สัพพะสัมปัตตติสาอะกัง.

๔. สัพเพ ตัง อะนุโมทิตวา สมะคคา สาสะเน ระตา
 ปะมาทะระหิตา โหนตุ อารักขาสู วิเสสะโต.

ขออัญเชิญยักษ์ เทวดา พรหมทั่วทุกจักรวาล ร่วมอนุโมทนา
 บุญที่เราได้กระทำ ที่สามารถยังสิ่งทั้งปวงให้สำเร็จได้ ขอท่าน
 เหล่านั้นจงเป็นผู้สมานฉันท์ยินดีในพระศาสนาและเป็นผู้ไม่ประมาท
 ตั้งใจปกป้องรักษา [ชาวโลก] เกิด

๕. สาสะนัสสะ จะ โลกัสสะ วุฑฒิ^๑ ภาวะตุ สัพพะทา
 สาสะนัมปิ จะ โลกัญจะ เทวา รักขันตุ สัพพะทา.

ขอความเจริญจงมีแก่พระศาสนาและชาวโลกเสมอ ขอเทวดา
 จงรักษาพระศาสนาและชาวโลกเสมอเกิด

๖. สัทธิง โหนตุ สุชี สัพเพ ปะริวาเรหิ อัดตะโน
 อะนีมา สุขะนา โหนตุ สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ.

ขอท่านทั้งปวงเหล่านั้นพร้อมหมู่ญาติทั้งหมดและบริวาร
 ของตน จงเป็นผู้มีความสุข ปราศจากทุกข์ และมีใจเบิกบานเถิด

๗. ราชะโต วา โจรชะโต วา มะนุสสะโต วา อะมะนุสสะโต วา
 อัคคิโต วา อุทะกะโต วา ปิสาจะโต วา ชาณุกะโต วา กัณฐะกะโต
 วา นักขัตตะโต วา ชะนะปะทะโรคะโต วา อะสัทธัมมะโต วา
 อะสัททิกุญฺฉิตโต^{๑๑} วา อะสัปปริสะโต วา จัณทะ หัตถิ อัสสะ มิคะ-
 โคณะ กุกกุระ อะหิ วิจฉิกะ มะณิสัปปะ ทีปี อัจจะ ตะรัจจะ สุกะระ-
 มะหิงสะ ยักชะ รักชะสาทีหิ^{๑๒} นานาภะยะโต วา นานาโรคะโต วา
 นานาอุปัตทะวะโต วา อารักขัง คัณหันตุ.

ขอชาวโลกจงได้รับการคุ้มครองจากอันตรายที่เกิดจากผู้
 ปกครองประเทศ โจร มนุษย์ อมนุษย์ ไฟ น้ำ ปิศาจ ดอไม้ หนาม
 เคราะห์ร้าย โรคระบาดในถิ่นมนุษย์ ความประพฤติของคนทราม
 ความเห็นผิด คนร้าย โรครภัย และอุปัตทวะต่างๆ อันเกิดจากข้าง ม้า
 กวาง วัว สุนัข งู แมงป่อง งูเขี้ยว เสือดาว หมี หมาป่า หมู กระบือ
 ยักษ์ และรากษสที่ดุร้าย เป็นต้น

พระพุทธคุณ

อิติปิ โส ภะคะวา

แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น

อะระหัง,

เป็นผู้ไกลจากกิเลส

สัมมาสัมพุทธโธ,

ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง

วิชชาจะระณะสัมปันโน,

ถึงพร้อมด้วยความรู้และความประพฤติ

สุคะโต,

เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว

โลกะวิฑู,

ทรงรู้แจ้งโลก

อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,

ทรงเป็นสารถิฝึกบุคคลที่ควรฝึก ไม่มีใครยิ่งกว่า

สัตถา เทวะมะนุสสาณัง,

ทรงเป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

พุทธโธ,

ทรงเป็นผู้รู้แจ้ง

ภะคะวา.

ทรงเป็นผู้อธิบายธรรม

พระผู้มีพระภาค คือ พระผู้มีภาคธรรมหรือบุญฤทธิ์ ๖ อย่าง อันได้แก่
อิสรียะ คือ การควบคุมจิต, วัมมะ คือ โลกุตระธรรม ๘, ยสสะ คือ เกียรติยศ,
สิริ คือ สิริมงคลทางพระวรกาย, กามะ คือ ความสำเร็จสมประสงค์ และปัตตตะ
คือ ความอุตสาหะ^{๑๓}

พระธรรมคุณ

สวากขาโต ภะคะวะตา วัมโม.

พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว

สันทิฏฐิโก,

เป็นธรรมที่เห็นได้ด้วยตนเอง

อะกาลิโก,

ไม่ขึ้นกับกาล

เอหิปัตสสิโก,

เป็นธรรมที่ควรมาดู

โอปะนะยโก,

ควรน้อมมาปฏิบัติ

ปัจฉัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ.

เป็นธรรมที่วิญญูชนพึงรู้ได้เฉพาะตน

พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้ว คือ มรรค ๘ ผล ๘ นิพพาน ๑ และปริยัติธรรม ๑ เป็นธรรมที่ไพเราะโดยอรรถและพยัญชนะในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด; พระธรรมที่เห็นได้ด้วยตนเอง คือ โลกุตระธรรม ๘ ได้แก่ มรรค ๘ ผล ๘ และนิพพาน ๑; พระธรรมที่ไม่ขึ้นกับกาล คือ มรรค ๘ ที่ส่งผลทันที; พระธรรมที่ควรมาดู ควรน้อมมาปฏิบัติ และวิญญูชนพึงรู้ได้เฉพาะตน คือ โลกุตระธรรม ๘^{๑๔}

พระสังฆคฤณ

สุปะฏิปันโน ภาวะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติดี
[ตามพระพุทธรพจน์]

อุชุปะฏิปันโน ภาวะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติ
ตรง [ตามมัชฌิมาปฏิปทา]

ญาเยปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติ
เพื่อพระนิพพาน

สามจีปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติ
ที่ควรนับถือ

ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัญญะ ปุริสะปุคคะลา,

ท่านเหล่านั้น คือบุรุษ ๔ คู่ กล่าวคือ พระอริยบุคคล
๘ จำพวก

เอสะ ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

นี้แหละพระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค

อาหุเนยโย,

ผู้ควรรับสักการะ

ปาหุเนยโย,

ผู้ควรแก่ของต้อนรับ

ทักขิเณยโย,

ผู้ควรรับทักษิณาทาน

อัญชะลิกะระณีโย,

ผู้ควรอัญชลีกรรม

อะนุตตะรัง ปุณฺณักเขตตัง โลกัสสะ. เป็นนาบุญอันประเสริฐของโลก

ตำนานเมตตปริตร

เมตตปริตร คือ ปริตรที่กล่าวถึงการเจริญเมตตา มีประวัติว่า สมัยหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตุวัน กรุงสาวัตถี มีภิกษุ ๕๐๐ รูปเรียนกรรมฐานจากพระพุทธองค์แล้วเดินทางไปแสวงหาสถานที่ปฏิบัติธรรม พวกท่านได้มาถึงไพรสณฑ์แห่งหนึ่ง ปรีक्षाกันว่าสถานที่นี้เหมาะสมแก่การเจริญสมณธรรม จึงตกลงใจอยู่จำพรรษาในที่นั้น ชาวบ้านก็มีจิตศรัทธาสร้างกุฏิถวายให้พำนักรูปละหนึ่งหลัง และอุปัฏฐากด้วยปัจจัยสี่มิให้ขาดแคลน

เมื่อฝนตกพวกท่านจะเจริญกรรมฐานในกุฏิ ครั้นฝนไม่ตกก็จะมาปฏิบัติที่โคนไม้ รุกขเทวดาผู้สิงสถิตอยู่ที่ต้นไม้ไม่สามารถอยู่ในวิมานได้ เพราะผู้ทรงศีลมาอยู่ได้วิมานของตน จึงต้องพาบุตรธิดาลงมาอยู่บนพื้น ในเบื้องต้นคิดว่าพวกภิกษุคงจะอยู่ชั่วคราว ก็ทนรอสังเกตอยู่หลายวัน แต่เมื่อรู้ว่ามาจำพรรษาตลอดไตรมาส จึงเกิดความไม่พอใจ คิดจะขับไล่ให้กลับไปในระหว่างพรรษา ฉะนั้น จึงพยายามหลอกหลอนด้วยวิธีต่างๆ เช่น สำแดงรูปร่างที่น่ากลัว ร้องเสียงโหยหวน ทำให้ได้รับกลิ่นเหม็นต่างๆ

พวกภิกษุหวาดหวั่นตกใจต่ออารมณ์ที่น่ากลัวเหล่านั้น ไม่สามารถจะปฏิบัติธรรมได้โดยสะดวก จึงปรีक्षाกันว่าพวกเราไม่ควรจะอยู่ในสถานที่นี้ แต่ควรที่จะกลับไปจำพรรษาหลังในสถานที่อื่น และได้เดินทางกลับโดยไม่บอกลา

ชาวบ้าน เมื่อมาถึงวัดพระเชตุวันได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าแล้วกราบทูลเรื่องนี้ แต่พระพุทธองค์ทรงเล็งเห็นว่าสถานที่เดิมเหมาะสมกับภิกษุเหล่านี้มากกว่าที่อื่น จึงทรงแนะนำให้พวกท่านกลับไปสถานที่นั้น พร้อมกับตรัสสอนเมตตปริตร เพื่อเจริญเมตตาแก่รุกขเทวดา

เมื่อพวกภิกษุได้เรียนเมตตปริตรจากพระพุทธเจ้าแล้ว จึงเดินทางกลับไปยังสถานที่เดิม ก่อนจะเข้าสู่ราวป่า พวกท่านได้เจริญเมตตาโดยสรวาย พระปริตรนี้ อานุภาพแห่งเมตตาทำให้รุกขเทวดามีจิตอ่อนโยน มีไมตรี จึงไม่เบียดเบียนเหมือนก่อน ทั้งยังช่วยประณีตและคุ้มครองภัยอื่นๆ อีกด้วย ภิกษุเหล่านั้นได้พากันเจริญเมตตาภาวนา แล้วเจริญวิปัสสนาภาวนาต่อมา โดยใช้เมตตาเป็นบาทฐานเจริญวิปัสสนา ทุกรูปได้บรรลุอรหัตผลภายในพรรษานั้น^{๑๕}

เมตตปริตรในหนังสือนี้มีข้อความต่างจากบทสวดมนต์ฉบับไทยและฉบับสิงหลในบางที่ โดยผู้แปลเลือกใช้ฉบับพม่าที่เรียกว่า ฉบับฉန္ธุรังคีติ (ฉบับสังคายนาครั้งที่ ๖) ซึ่งเป็นฉบับที่พระภิกษุในนิกายเถรวาท ๕ ประเทศ คือ ไทย ลังกา พม่า ลาว และเขมร ได้ร่วมกันสังคายนาที่ประเทศสหภาพพม่าเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ และมีมติเป็นสมานฉันท์ร่วมกัน

เมตตปริตรนี้เป็นคิตติคาถาที่จัดอยู่ในหมวดมาตราพฤติ ฉบับพม่าเป็นฉบับที่ถูกต้องตามกฎนั้น แต่ฉบับไทยกับฉบับสิงหลไม่ตรงตามฉันทลักษณ์ และหลักไวยากรณ์บาลี (ดูคำอธิบายในบทเพิ่มเติมท้ายเล่ม) อนึ่ง ท่านอาจารย์ธัมมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต เจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ จังหวัดลำปาง ได้เล่าว่า แม้พระเถระชาวสิงหลผู้เชี่ยวชาญภาษาบาลี คือท่านพระพุทธทัตตเถระ อัครมหาบัณฑิต วัดอัคคาราม จังหวัดบาลังโกดา ประเทศศรีลังกา ก็เคยปรารภเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ กับท่านอาจารย์ว่า เมตตปริตรฉบับพม่าถูกต้องกว่าฉบับอื่นๆ

บทחדเมตตปริตร

๑. ยัสสานุภาวะโต ยักขา เนวะ ทัสเสนติ ภิงสะนัง
 ยัมหิ เจวานุญฺชโต รัตตินทิวะมะตันทิตโต.
๒. สุขัง สุปะติ สุตโต จะ ปาปัง กิญฺจิ นะ ปัสสะติ
 เอวะมาทิกุญฺเปตัง ประริตตัง ตัง ภาณามะ เห.^{๑๖}

เหล่าเทวดาย่อมไม่แสดงสิ่งที่น่ากลัว เพราะอาณูภาพของพระปริตรใด อนึ่ง บุคคลผู้ไม่เกียจคร้าน เจริญพระปริตรใด ทั้งกลางวันและกลางคืน ย่อมหลับสบาย เมื่อหลับย่อมไม่ฝันร้าย ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตรนั้น อันประกอบด้วยคุณอย่างนี้เป็นต้นเถิด

๑. เมตตปริตร

๑. กะระณียะมัตถะกุสะเลนะ
 ยันตะ สันตัง ปะทัง อะภิสะเมจจะ
 สัฏโฏ อุชฺฐ จะ สุหุชฺฐ จะ
 สุวะโจ จัสสะ มุฑุ อะนะติมานี.

ภิกษุผู้ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ประสงค์จะบรรลุดแดนสงบ พึงอบรมสิกขาสาม ภิกษุนั้นพึงเป็นผู้อาจหาญ เป็นคนตรง แน่วแน่ วาง่าย อ่อนโยน ไม่ถือตัว

๒. สันตฺสสะโก จะ สุภาะโร จะ
 อัปปะกัจโจ จะ สัลลหุกะวุตติ
 สันตินทฺริโย จะ นิปะโก จะ
 อัปปะคัพโโก กุเลสฺวะนะนุคิทธิ.

พึงเป็นผู้สันโดษ เลี้ยงง่าย มีกิจธุระน้อย ดำเนินชีวิตเรียบง่าย
 มีอินทรีย์สงบ มีปัญญารักษาดน มีการสำรวมกายวาจาใจ ไม่พัวพัน
 กับสกุลทั้งหลาย

๓. นะ จะ ขุททะมาจะเร กิณฺณจิ
 เยนะ วิณฺณญฺ ปะเร อุปะวะเทยยุง
 สุขิโน ะ เขมิโน โหนตุ
 สัพพะสัตตทา ภาวันตุ สุขิตตฺตทา.

ไม่พึงประพฤตีสั่งเล็กน้อยอะไรๆ ที่จะเป็นเหตุให้ผู้รู้ตำหนิ
 [พึงแผ่เมตตาว่า] ขอสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้มีความสุขกาย สุขใจ
 ปลอดจากภัยทั้งปวงเถิด

๔. เย เกจิ ปาณะภูตฺตติ
 ตะสา วา ถาวะรา ะนะวะเสสา
 ทีฆา วา เย ะ มะหันตา
 มัชฌิมา รัสสะกา อะณุกะถุลา.

สัตว์ทั้งหลายที่มีความหวาดกลัวก็ดี ที่มั่นคงก็ดี ทั้งหมด
 ทั้งที่มีกายยาว ใหญ่ ปานกลาง สั้น ละเอียด หรือหยาบ

๕. ทิฏฐา วา เย วะ อะทิฏฐา
 เย วะ ทูเร วะสันติ อะวิทูเร
 ภูตา วะ สัมภะเวสี วะ
 สัพพะสัตตทา ภาวันตุ สุขัตตทา.

ทั้งที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็น อยู่ไกลหรือใกล้ ที่เกิดแล้ว
 หรือที่กำลังแสวงหาที่เกิด^{๓๓} สัตว์ทั้งปวงเหล่านั้น จงมีความสุขกาย
 สุขใจเถิด

๖. นะ ปะโร ปะรัง นิกุพเพถะ
 นาติมัญญะถะ กัตถะจิ นะ กัญจิ
 พยาโรสะนา ปะฏิฆะสัญญะ
 นาญญะมัญญัสสะ ทุกขะมิจเฉยยะ.

บุคคลไม่พึงหลอกลวงกัน ไม่พึงดูหมิ่นใครในที่ไหน ไม่พึง
 พรารถนาทุกข์แก่กันและกัน ด้วยการเบียดเบียน หรือด้วยใจมุ่งร้าย

๗. มาตา ยะถา นียัง ปุตตะ-
 มายุสา เอกะปุตตะมะนุรักเข
 เอวัมปิ สัพพะภูเตสุ
 มานะสัง ภาวะเย อะปะริมาณัง.

มารดาถนอมบุตรคนเดียวของตนด้วยชีวิต ฉันทใด บุคคล
 พึงเจริญเมตตาจิต^{๓๔} ไม่มีประมาณในสัตว์ทั้งปวง ฉันทนั้น

๘. เมตตัญจะ สัพพะโลกัสมิ
 มานะสัง ภาวะเย อะปะริมาณัง

อุทัง อะโธ จะ ติริยัญจะ

อะสัมพารัง อะเวระมะสะปัตตัง.

บุคคลพึงเจริญเมตตาจิต อันไม่มีประมาณ ไม่มีขอบเขต
ไม่มีเวร ไม่มีศัตรู ในสัตว์โลกทั้งหมด ทั้งในอรุณภูมิเบื้องบน ภูมิ
เบื้องกลาง และกามาวจรภูมิเบื้องต่ำ

๙. ติญฺจัน จะรัง นิสินโน ะ

สะยานโน ยาวะตาสสะ วิตะมิทโธ

เอตัง สะตัง อะธัญญะเย

พรัหฺมะเมตัง วิหาระมิธะ มาหุ.

เมื่อเย็น เติบ นิ่ง หรือนอน พึงเป็นผู้ปราศจากความง่วง
ตั้งสติอย่างนี้ไว้ พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสการปฏิบัติเช่นนี้ว่าเป็น
ความประพฤตินั้นประเสริฐในพระศาสนา

๑๐. ทิฏฺฐิญฺจะ อะนุปะคัมมะ

สีละวา ทัสสะเนนะ สัมปันโน

กาเมสุ วิเนยยะ เคธัง

นะ หิ ชาตुकคัพพะเสยยะ ปุณะเรติ.

บุคคลผู้นั้นจะไม่กล้ากราบความเห็นผิด เป็นผู้บริบูรณ์
ด้วยศีล ถึงพร้อมด้วยความเห็นชอบ เมื่อขจัดความยินดีในกาม
ได้แล้ว ย่อมไม่เข้าถึงการเกิดในครรภ์อีกอย่างแน่นอน

ตำนานชั้นนพปรีตร

ชั้นนพปรีตร คือ พระปรีตรที่กล่าวถึงการเจริญเมตตาแก่พญางูทั้ง ๔ ตระกูล และเจริญเมตตาแก่สรรพสัตว์ มีประวัติว่า เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตุวัน กรุงสาวัตถี มีภิกษุรูปหนึ่งถูกงูกัด เหล่าภิกษุได้กราบทูลความนี้ แต่พระพุทธองค์ พระองค์ตรัสว่า ภิกษุนั้นถูกงูกัดเพราะไม่ได้แผ่เมตตาแก่พญางูทั้ง ๔ ตระกูล ผู้แผ่เมตตาแก่พญางูเหล่านั้นจะไม่ถูกงูกัด แล้วตรัสสอนให้แผ่เมตตาแก่พญางูทั้ง ๔ ตระกูล คือ งูตระกูลวิรูปักษ์ งูตระกูลเอราบถ งูตระกูลฉัพยาบุตร และงูตระกูลกัณหาโคตม^{๑๘}

ในอรรถกถาชาดก^{๑๙} มีประวัติดังนี้ เมื่อภิกษุรูปหนึ่งถูกงูกัด พระพุทธเจ้าตรัสว่าเราเคยสอนชั้นนพปรีตรในขณะที่ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ คือ เมื่อพระองค์เสวยพระชาติเป็นฤๅษีที่ป่าหิมพานต์ ได้พำนักอยู่ร่วมกับฤๅษีจำนวนมาก ในขณะนั้นมีฤๅษีตนหนึ่งถูกงูกัดเสียชีวิต จึงสอนชั้นนพปรีตรแก่พวกฤๅษีเพื่อป้องกันภัยจากอสรพิษ

บทขัดชั้นนพปรีตร

๑. สัพพาสีวิสะชาตินัง ทิพพะมันตาคะทัง วียะ
ยัง นาเสติ วิสัง โฆรัง เสสัญจาปี ประริสสะยัง.
๒. อาณาเขตตัมหิ สัพพัตถะ สัพพะทา สัพพะปาณินัง
สัพพะโสปี นิวาเรติ ประริตตัง ตัง ภาณามะ เห.

พระปริตรย่อมป้องกันพิษและอันตรายอื่นๆ ของสัตว์ทั้งปวง
ได้ตลอดเขตแห่งอำนาจทุกแห่งเสมอ เหมือนทิพยมนต์และโอสภทิพย
ที่ขจัดพิษร้ายของอสรพิษทั้งปวง ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวด
พระปริตรนั้นเถิด

๒. ชั้นปริตร

๑. วิรูปักเขหิ เม เมตตัง เมตตัง เอราปะเถหิ เม
 ฉัพฺยาปุตเตหิ เม เมตตัง เมตตัง กัณหาโคตมะเกหิ จะ.

ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในงูตระกูลวิรูปักษ์ ข้าพเจ้าขอแผ่
เมตตาจิตในงูตระกูลเอราบถ ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในงูตระกูล
ฉัพฺยาบุตร ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในงูตระกูลกัณหาโคตม

๒. อะปาทะเกหิ เม เมตตัง เมตตัง ทฺวิปาทะเกหิ^{๒๐}เม
 จะตฺตฺปะปะเทหิ เม เมตตัง เมตตัง พะหุปะปะเทหิ เม.

ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในสัตว์ไม่มีเท้า ข้าพเจ้าขอแผ่
เมตตาจิตในสัตว์สองเท้า ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในสัตว์สี่เท้า
ข้าพเจ้าขอแผ่เมตตาจิตในสัตว์ที่มีเท้ามาก

๓. มา มัง อะปาทะโก หิงสิ มา มัง หิงสิ ทฺวิปาทะโก
 มา มัง จะตฺตฺปะปะโท หิงสิ มา มัง หิงสิ พะหุปะปะโท.

สัตว์ที่ไม่มีเท้าอย่าได้เบียดเบียนข้าพเจ้า สัตว์ที่มีสองเท้า
อย่าได้เบียดเบียนข้าพเจ้า สัตว์ที่มีสี่เท้าอย่าได้เบียดเบียนข้าพเจ้า
และสัตว์ที่มีเท้ามากอย่าได้เบียดเบียนข้าพเจ้า

๔. สัพเพ สัตตา สัพเพ ปาณา สัพเพ ภูตา จะ เกวะลา
 สัพเพ ภัทธานิ ปัสสันตุ มา กัญจิ^{๒๑} ปาปะมาคะมา.

ขอสัตว์ทั้งปวง ปราณชาติทั้งปวง สัตว์ที่เกิดแล้วทั้งปวง
 ทั้งหมดจงประสบความเจริญทุกผู้ ขอความทุกข์อย่าได้เข้าถึง
 ใครๆ เลย

๕. อัปปะมาโณ พุทโธ อัปปะมาโณ ธัมโม
 อัปปะมาโณ สังโฆ ปะมาณะวันตานิ สะรีสะปานิ
 อะหิ วิจฉิกะ สะตะปะที- อุณณะนาภิ สะระพู มุสิกา.^{๒๒}

พระพุทธเจ้าทรงพระคุณหาประมาณมิได้ พระธรรมทรง
 พระคุณหาประมาณมิได้ พระอริยสงฆ์ทรงพระคุณหาประมาณมิได้
 แต่สัตว์เลื้อยคลานคือ งู แมงป่อง ตะขาบ แมงมุม ตู๊กแก และหนู
 เป็นสัตว์ที่มีคุณอันประมาณได้

๖. กะตา เม รักษา, กะตัง เม ประริตตัง
 ปะฎีกะมันตุ ภูตานิ
 โสหัง นะโม ภาคะวะโต
 นะโม สัตตันนัง สัมมาสัมพุทธานัง.

ข้าพเจ้าได้คุ้มครองตนแล้ว ข้าพเจ้าได้ป้องกันตนแล้ว
 เหล่าสัตว์จงหลีกไป ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระผู้มีพระภาค
 ขอนอบน้อมพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้ง ๗ พระองค์

ตำนานโมรปริตร

โมรปริตร คือ ปริตรของนกยูง เป็นพระปริตรที่กล่าวถึงคุณของพระพุทธเจ้า แล้วน้อมพระพุทธคุณมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสวัสดิ มีประวัติว่า สมัยหนึ่ง ครั้นพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นนกยูงทอง อาศัยอยู่บนเขาทัณฑกหิรัญบรรพต ในป่าหิมพานต์ พระโพธิสัตว์ได้ฟังดูพระอาทิตย์ในเวลาพระอาทิตย์อุทัย แล้วรำยมนต์สาธยายสองคาถาแรกว่า อุเทตะยัง เป็นต้น แล้วจึงออกแสวงหาอาหาร ครั้นกลับจากการแสวงหาอาหารในเวลาพระอาทิตย์อัสดง ก็ฟังดูพระอาทิตย์พร้อมกับรำยมนต์สาธยายสองคาถาหลังว่า อะเปตะยัง เป็นต้น นกยูงทองจึงแคล้วคลาดจากอันตรายทุกอย่างด้วยมนต์บทนี้

วันหนึ่งพรานป่าจากหมู่บ้านใกล้เมืองพาราณสีได้พบนกยูงทองโดยบังเอิญ จึงบอกความนั้นแก่บุตรของตน ขณะนั้นพระนางเขมาเทวีมีเหสีพระเจ้าพาราณสี ทรงพระสुบินว่า พระนางเห็นนกยูงทองแสดงธรรมอยู่ จึงกราบทูลพระสวามีว่า ทรงประสงค์จะฟังธรรมของนกยูงทอง ท้าวเธอจึงรับสั่งให้พรานป่าสืบหา พรานป่าที่เคยได้ยินคำบอกเล่าของบิดาได้มากราบทูลว่า นกยูงทองมีอยู่จริงที่เขาทัณฑกหิรัญบรรพต ท้าวเธอจึงทรงมอบหมายให้เขาจับนกยูงทองมาถวาย

พรานป่าคนนั้นได้เดินทางไปป่าหิมพานต์ แล้ววางบ่วงดักนกยูงทองไว้ทุกแห่งในที่แสวงหาอาหาร แม้เวลาผ่านไปถึง ๗ ปีเขาก็ยังจับไม่ได้ เพราะนกยูงทองแคล้วคลาดบ้าง บ่วงไม่แล่นบ้าง จนในที่สุดต้องเสียชีวิตอยู่ในป่านั้น ฝ่ายพระนางเขมาเทวีก็ทรงประชวรสิ้นพระชนม์ เพราะเสียพระทัยที่ไม่สมประสงค์ พระเจ้าพาราณสีจึงทรงพิโรธ ได้รับสั่งให้จาริกอักษรลงในแผ่นทองว่า ผู้กินเนื้อนกยูงทองที่เขาทัณฑกหิรัญบรรพต จะไม่แก่ ไม่ตาย ต่อมาภายหลังไม่นาน พระองค์ก็สิ้นพระชนม์ พระราชาองค์อื่นที่ครองราชย์สืบต่อมาได้พบข้อความนั้น จึงส่งพรานป่าไปจับนกยูงทอง แต่ไม่มีใครสามารถจับได้ กาลเวลาได้ล่วงเลยไปจนเปลี่ยนพระราชาถึง ๖ พระองค์

ครั้นถึงสมัยพระราชอาของค์ที่ ๗ พระองค์ก็รับสั่งให้พรานป่าไปจับนกยูงทอง นั้นอีก พรานคนนั้นฉลาดหลักแหลม สังเกตการณ์อยู่หลายวันก็รู้ว่า นกยูงทอง ไม่ติดบ่วงเพราะมีมนต์ขลัง ก่อนออกหาอาหารจะทำพิธีรำยมนต์ จึงไม่มีใคร สามารถจับได้ เขาคิดว่าจะต้องจับนกยูงทองก่อนที่จะรำยมนต์ จึงได้นำนางนกยูง ตัวหนึ่งมาเลี้ยงให้เชื่อง แล้วนำไปปล่อยไว้ที่เชิงเขา โดยดักบ่วงอยู่ใกล้ๆ จากนั้น ได้ทำสัญญาณให้นางนกยูงรำแพนส่งเสียงร้อง พระโพธิสัตว์เมื่อได้ยินเสียง นางนกยูง ก็ลืมนสารถยมนต์คุ้มครองตน เผลอตัวบินไปหานางนกยูงโดยเร็ว จึงติดบ่วงที่ดักไว้ ครั้นแล้วพรานป่าได้นำพระโพธิสัตว์ไปถวายพระเจ้าพาราณสี

เมื่อพระโพธิสัตว์เข้าเฝ้าพระเจ้าพาราณสีแล้ว ได้ทูลถามว่า “เพราะเหตุไร พระองค์จึงจับหม่อมฉันมา”

ท้าวเธอตรัสว่า “เพราะมีจารึกว่าผู้กินเนื้อนกยูงทอง จะไม่แก่ ไม่ตาย”

พระโพธิสัตว์ทูลว่า “ผู้กินเนื้อหม่อมฉันจะไม่ตาย แต่หม่อมฉันจะต้องตาย มิใช่หรือ”

ท้าวเธอตรัสว่า “ถูกแล้ว เจ้าจะต้องตาย”

พระโพธิสัตว์ทูลว่า “เมื่อหม่อมฉันจะต้องตาย แล้วผู้กินเนื้อหม่อมฉัน จะไม่ตายได้อย่างไร”

ท้าวเธอตรัสว่า “เพราะเจ้ามีขนสีทอง จึงทำให้ผู้กินเนื้อเจ้าไม่ตาย”

พระโพธิสัตว์ทูลว่า “หม่อมฉันมีขนสีทองก็เพราะภพก่อนเคยเกิดเป็น พระเจ้าจักรพรรดิในพระนครพาราณสีนี้ ได้รักษาเบญจศีลเป็นนิตย์และชักชวน ให้ราษฎรรักษา”

หลังจากนั้นพระโพธิสัตว์ได้ทูลเรื่องที่พระองค์เคยฝังราชรถที่ประทับของ พระเจ้าจักรพรรดิไว้ที่สระมณฑลโปกขรณี พระเจ้าพาราณสีได้รับสั่งให้ขน้าออก จากสระแล้วกู้ราชรถขึ้นมา จึงทรงเชื่อคำพระโพธิสัตว์ หลังจากนั้น พระโพธิสัตว์ ได้ถวายโอวาทพระราชานุญาตให้ดำรงอยู่ในความไม่ประมาท แล้วกลับไปยังป่าหิมพานต์ ตามเดิม^{๒๓}

บทחדโมรปริตร

๑. ปุเรนดง โภธิสัมภาเร นิพพัตตง โมระโยนียง
 เยนะ สังวิทิตารักขัง มหาสัตตตง วะเนจระรา.
 ๒. จิรัสสัง วายะมันตปิ เนวะ สักขิงสุ คัณหิตุง
 พรุหมะมันตันติ อักขาตง ประิตตง ตัง ภาณามะ เห.

นายพรานทั้งหลายเพียรพยายามอยู่นาน ก็ไม่สามารถจับพระมหาสัตว์ผู้เกิดเป็นนกยูงทอง ผู้บำเพ็ญบารมีเพื่อจะบรรลुพระสัมพัญญตญาณ ผู้คุ้มครองตนอย่างดีแล้วด้วยพระปริตรใด ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตรที่ถือว่าเป็นมนต์อันประเสริฐนั้นเถิด

๓. โมรปริตร

๑. อุเทตะยัง จักขุมา เอกะราชา
 หะริสสะวัณโณ ปะณะวิปะภาโส
 ตัง ตัง นะมัสสามิ หะริสสะวัณนัง ปะณะวิปะภาสัง
 ตะยาชชะ คุตตา วิหะเรมุ ทิวะสัง.

พระอาทิตย์ผู้เป็นดวงตาของโลก ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์นี้ เสด็จอุทัยขึ้นทรงพระรัศมีสีทองสอดส่องปลุ่ผี ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าขอนมัสการพระอาทิตย์ผู้ทรงรัศมีสีทองสอดส่องปลุ่ผีพระองค์นั้น พระองค์ได้คุ้มครองข้าพระองค์ในวันนี้แล้ว ขอให้ข้าพระองค์มีชีวิตที่ยืนอยู่ตลอดวัน^{๒๔}

๒. เย พุราหุมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม
 เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ
 นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา
 นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตตยา
 อิมัง โส ประริตตัง กัตวา โมโร จะระติ เอสะนา.

พระพุทธเจ้าเหล่าใด ทรงรู้แจ้งธรรมทั้งปวง ข้าพเจ้าขอ
 นอบน้อมพระพุทธเจ้าเหล่านั้น ขอพระพุทธเจ้าเหล่านั้น จงคุ้มครอง
 ข้าพเจ้า ขอนอบน้อมแต่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอนอบน้อมแต่พระ-
 โพธิญาณ^{๒๕} ขอนอบน้อมแต่พระพุทธเจ้าผู้หลุดพ้นแล้ว ขอนอบน้อม
 แต่วิมุตติธรรม^{๒๖} เมื่อนกยุงนั้นสาธยายพระปริตรอย่างนี้แล้ว จึงออก
 แสวงหาอาหาร

๓. อะเปตะยัง จักขุมา เอกะราชา
 หะริสสะวัณโณ ปะณะวีปะภาโส
 ตัง ตัง นะมัสสามิ หะริสสะวัณนัง ปะณะวีปะภาสัง
 ตะยาชชะ คุดตา วิหะเรมุ รัตติง.

พระอาทิตย์ผู้เป็นดวงตาของโลก ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์นี้
 เสด็จอัสตงคตทรงพระรัศมีสีทองสอดส่องปลุ่พี ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้า
 ขอนมัสการพระอาทิตย์ผู้ทรงรัศมีสีทองสอดส่องปลุ่พีพระองค์นั้น
 พระองค์ได้คุ้มครองข้าพระองค์ในวันนี้แล้ว ขอให้ข้าพระองค์มีชีวิต
 ยั่งยืนอยู่ตลอดราตรี

๔. เย พุราหุมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม
 เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ

นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา
 นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตตยา
 อิมัง โส ประติตัง กัตวา โมโร วาสะมะกัปปะยิ.

พระพุทธเจ้าเหล่านี้ได้ ทรงรู้แจ้งธรรมทั้งปวง ข้าพเจ้าขอ
 นอบน้อมพระพุทธเจ้าเหล่านั้น ขอพระพุทธเจ้าเหล่านั้น จงคุ้มครอง
 ข้าพเจ้า ขอนอบน้อมแต่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอนอบน้อมแต่
 พระโพธิญาณ ขอนอบน้อมแต่พระพุทธเจ้าผู้หลุดพ้นแล้ว
 ขอนอบน้อมแต่วิมุตติธรรม เมื่อนกยูงนั้นสาธยายพระปริตร
 อย่างนี้แล้ว จึงนอน

ตำนานอาฎานาฎิยปริตร

อาฎานาฎิยปริตร คือ ปริตรของท้าวฤเวศผู้ครองนครอาฎานาฎา เพราะ
 เป็นพระปริตรที่ท้าวฤเวศได้นำมากราบทูลพระพุทธเจ้า กล่าวถึงพระนามของ
 พระพุทธเจ้า ๗ พระองค์ และคุณของพระพุทธเจ้าเหล่านั้น รวมทั้งอ้างอานุภาพ
 ของพระพุทธเจ้าและเทวานุภาพมาพิทักษ์ให้มีความสุขสวัสดิ มีประวัติเล่าว่า
 ในสมัยหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ภูเขาคิชฌกูฏ แขวงกรุงราชคฤห์
 ท้าวจัตุมหาราชทั้ง ๔ คือ ท้าวธรรมฐ ท้าววิรุฬหก ท้าววิรูปักษ์ และท้าวฤเวศ
 ได้มาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าในมัชฌิมยามแห่งราตรี

ท้าวฤเวศได้กราบทูลว่าอมมนุษย์บางพวกเลื่อมใสพระองค์ บางพวกไม่
 เลื่อมใส แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่เลื่อมใสเพราะพระองค์ตรัสสอนให้ละเว้นจากอกุศล
 กรรมมีปาณาติบาตเป็นต้น แต่พวกเขาไม่สามารถเว้นได้ จึงไม่ชอบคำสอนที่ขัดแย้ง
 กับความประพฤติของตน เมื่อภิกษุไปปฏิบัติธรรมในป่าเปลี่ยว อมมนุษย์เหล่านั้นอาจ

มารบกวณไ้ได้ จึงกราบทูลขอให้พระองค์ทรงรับเอาเครื่องคุ้มครองดังกล่าวคือ อาภูนาฎิยปริตรไว้ แล้วประทานแก่พุทธบริษัทเพื่อสาธยายคุ้มครองตนและเพื่อให้อมนุษย์เกิดความเลื่อมใสพระศาสนา หลังจากนั้น ท้าวกุเวรไ้ได้กราบทูลคาถาเป็นต้นว่า วิปัสสิสสะ จะ นะมัตถุ เมื่อท้าวมหาราชเหล่านั้นเสด็จกลับแล้ว พระพุทธเจ้าจึงนำมาตรัสแก่พุทธบริษัทในภายหลัง

อาภูนาฎิยปริตรที่ปรากฏในทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค^{๒๗} มีทั้งหมด ๕๑ คาถา แต่พระปริตรที่จะแสดงต่อไปนี้เป็นบทสวดที่โบราณจารย์ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมในภายหลัง โดยนำคาถามาจากพระบาลี ๖ บทแรก แล้วเพิ่มคาถาอื่นที่กล่าวถึง พระพุทธคุณและเทวานุภาพ เพื่อเป็นสัจวาจาพิทักษ์คุ้มครองผู้สวด สำหรับคาถาสุดท้าย (ข้อ ๒๘) นำมาจากคัมภีร์ธรรมบท^{๒๘} ผู้รู้บางท่านกล่าวว่า พระเถระชาวสิงหลในสมัยสำนักมหาวิหารเจริญรุ่งเรืองเป็นผู้ปรับปรุงเพิ่มเติมพระปริตรฉบับนี้^{๒๙}

บทช้ดอาภูนาฎิยปริตร

๑. อัปปะสันเนหิ นาถัสสะ	สาสะเน สารุสัมมะเต
อะมะนุสเสหิ จัณเฑหิ	สะทา กิพพิสะการิภิ.
๒. ประริสานัง จะตัสสันนัง	อะหิงสาเยะ จะ คุดติยา
ยัง เทเสสิ มะหาวิโร	ปะริตตัง ตัง ภาณามะ เห.

พระมหาวิโรเจ้าทรงแสดงพระปริตรใด เพื่อคุ้มครองพุทธบริษัทสี่ มิให้ถูกเบียดเบียนจากเหล่าอมนุษย์ผู้ดุร้าย หยาบกระด้าง อยู่เสมอ ไม่เลื่อมใสคำสอนของพระโลกนาถ อันบัณฑิตยกย่องว่าเป็นคำสอนที่ดี ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตรนั้นเถิด

๔. อาภานาถียปรีตร

๑. วิปัสสิสสะ จะ นะมัตถุ จักขุมนัตสสะ สิริมะโต
 สิขิสสะปี จะ^๐ นะมัตถุ สัพพะภูตานุกัมปิโน.

ขอนอบน้อมพระวิปัสสิพุทธเจ้า ผู้ทรงพระจักขุ ทรงพระสิริ
 ขอนอบน้อมแต่พระสิขีพุทธเจ้า ผู้ทรงอนุเคราะห์สัตว์ทั้งปวง

๒. เวสสะภุสสะ จะ^๐นะมัตถุ นุหาคะกัสสะ ตะปัสสิโน
 นะมัตถุ กะกุสันธัสสะ มาระเสนาปะมัททิโน.

ขอนอบน้อมพระเวสสภุพุทธเจ้า ผู้ชำระกิเลสได้แล้ว มีตบะ
 ขอนอบน้อมพระกกุสันธพุทธเจ้า ผู้ทรงย้ายกองทัพมารได้

๓. โภณาคะมะนัสสะ นะมัตถุ พุราหุมะณัสสะ วุสิมะโต
 กัสสะปัสสะ จะ^๐ นะมัตถุ วิปะมุตตัสสะ สัพพะธิ.

ขอนอบน้อมพระโภณาคมนพุทธเจ้า ผู้ลอยบาปแล้ว
 อยู่จบพรหมจรรย์ ขอนอบน้อมพระกัสสปพุทธเจ้า ผู้หลุดพ้นแล้ว
 จากกิเลสทั้งปวง

๔. อังคีระสัสสะ นะมัตถุ สักยะปุตตัสสะ สิริมะโต
 โย อิมัง ธัมมัง เทเสสิ สัพพะทุกขะปะนุทะนัง.

ขอนอบน้อมพระศากยบุตรพุทธเจ้า ผู้มีรัศมีแผ่ซ่าน
 ผู้ทรงสิริ ผู้ทรงแสดงธรรมขจัดทุกข์ทั้งปวง

๕. เย จาปี นิพพุดา โลเก ยะถาภูตัง วิปัสสิสสุ
 เต ชะนา อะปิสุณาถะ มะหันตา วีตะสาระทา.

อนึ่ง พระอรหันต์เหล่าใดในโลก ดับกิเลสได้แล้ว รู้แจ้งตามความเป็นจริง พระอรหันต์เหล่านั้น ปราศจากวาจา มุ่งร้าย เป็นผู้ยิ่งใหญ่ ไม่สะทกสะท้าน

๖. หิตัง เทวะมะนุสสาณัง ยัง นะมัสสันติ โคตมะมัง
 วิชาจะระณะสัมปันนัง มะหันตัง วีตะสาระทัง.

ท่านเหล่านั้นย่อมนมัสการพระโคตมะ ผู้ทรงเกื้อกูลเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้และความประพฤดี ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ไม่สะทกสะท้าน

๗. เอเต จัญญเญ จะ สัมพุทธา อะเนกะสะตะโกฏฐิกา
 สัพเพ พุทธาสะมะสะมา สัพเพ พุทธา มะหิทฐิกา.

พระสัมพุทธเจ้าเจ็ดพระองค์เหล่านั้น และพระสัมพุทธเจ้าหลายร้อยโกฏฐิเหล่าอื่น ทุกพระองค์เสมอด้วยพระพุทธรเจ้าผู้ไม่มีใครเปรียบ ทุกพระองค์ล้วนทรงฤทธิ์ยิ่งใหญ่

๘. สัพเพ ทะสะพะลูเปตา เวสาร์ชเชหุปาคะตา
 สัพเพ เต ปะภูชานันติ อาสะกัง ฐานะมุตตะมัง.

พระพุทธรเจ้าทุกพระองค์ ทรงพระทศพลญาณ และพระเวสาร์ชชญาณ ทรงยืนยันความตรัสรู้อันประเสริฐแก่ล้าวก๊าล้าของพระองค์

๙. สีหะนาทัง นะทันเตเต ปะริสาสุ วิสาระทา
 พุรัมมะจักกััง ปะวัตเตนติ โลเก อัมปะภูวัตติยัง.

พระพุทธเจ้าเหล่านี้ ทรงปราศจากความครั่นคร้าม บั่นลือ
 สิ้นหนาทในท่ามกลางพุทธบริษัท ประกาศธรรมจักรอันประเสริฐ
 ในโลก ไม่มีผู้ใดจะคัดค้านได้

๑๐. อุเปตา พุทธะธัมเมหิ อัญญาระสะหิ นายะกา
 พาดติงสะลักขะณูเปตา- สัตานุพฺยัญชนะนาระธา.

พระองค์ทรงเป็นผู้นำ ทรงคุณสมบัติของพระพุทธเจ้า
 ๑๘ ประการ ทรงประกอบด้วยพระพุทธลักษณะ ๓๒ และ
 พระลักษณะย่อย ๘๐

๑๑. พุยาม์ปะปะกายะ สุปะปะภา สัพเพ เต มุณีกุญชะธา
 พุทธา สัพพัญญโน เอเต สัพเพ ชีณาสะวา ชินา.

พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ ทรงพระฉัพพรรณรังสีโดยรอบ
 (หนึ่งวา) ทรงเป็นพระมุณีผู้ประเสริฐ รู้แจ้งธรรมทั้งปวง สิ้นอาสวะ
 และเป็นผู้ชนะ

๑๒. มะหัพปะภา มะหาเตชา มะหาปัญญา มะหัพพะลา
 มะหาการุณิกา ธีธา สัพเพสานัง สุชาวะหา.

พระองค์ทรงมีพระรัศมีสว่างไสว มีเดชมาก มีปัญญามาก
 มีกำลังมาก มีความกรุณาใหญ่หลวง มั่นคง ประทานความสุข
 แก่ชนทั้งปวง

๑๓. ทีปา นาธา ปะติฏฐา จะ ตาณา เลณา จะ ปาณินัง
 คะตี พันธู มะหัสสาสา สาระธนา จะ หิเตสีโน.

พระองค์ทรงเป็นที่พัก ที่พึ่ง ที่พำนัก คຸ່มครอง หลบภัย
ของเหล่าสัตว์ ทรงเป็นที่ไป เป็นญาติ เป็นผู้อุปถัมภ์ เป็นผู้ขจัดทุกข์
และกระทำประโยชน์

๑๔. สะเทวะกัสสะ โลกัสสะ สัพเพ เอเต ประายะณา
เตสาหัง สิริสะสา ปาเท วันทามิ ปุริสุตตะเม.

พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ ทรงเป็นที่พึ่งของชาวโลกและ
เทวดา ข้าพระองค์ขอน้อมไหว้พระบาทยุคลของพระพุทธเจ้า
เหล่านั้นด้วยเศียรเกล้า ขอน้อมไหว้พระพุทธเจ้าผู้เป็นบุรุษประเสริฐ

๑๕. ว่าจะสา มะนะสา เจวะ วันทาเมเต ตะถาคะเต
สะยะเน อาสะเน ลฺลาเน คมะมะเน จาปี สัพพะทา.

ข้าพระองค์ขอน้อมไหว้พระตถาคตเจ้าเหล่านั้นในเวลายืน
เดิน นั่ง นอน ด้วยวาจา ด้วยใจเสมอ

๑๖. สะทา สุขะนะ รักขันตุ พุทธา สันติกะรา ตูวัง
เตหิ ตูวัง รักขิตโต สันโต มุตโต สัพพะภะเยหิ จะ.

ขอพระพุทธเจ้าทั้งหลายผู้ประทานพระนิพพาน จงคຸ່มครอง
ท่าน ให้มีความสุขเสมอ เมื่อพระองค์คຸ່มครองท่านแล้ว ขอให้ท่าน
ปลอดภัยทั้งปวงเถิด

๑๗. สัพพะโรคะวินิมุตโต สัพพะสันตาปะวัชชิตโต
สัพพะเวระมะติกันโต นิพพุโต จะ ตูวัง ภาวะะ.

ขอท่านจงปลอดภัยโรคทั้งปวง ปราศจากความเดือดร้อน
ทุกอย่าง ไม่มีใครๆ ปองร้าย เป็นผู้สงบ

๑๘. เตสัง สัจจนะ สีเลนะ ชั้นติเมตตาทะเลนนะ จะ
 เตปิ อัมเหณฺรํรักขันตฺ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.
 ขอพระพุทธเจ้าเหล่านั้น จงคุ้มครองข้าพเจ้าให้เป็น
 ผู้ปราศจากโรค มีความสุข ด้วยพละคุณภาพแห่งความสัตย์ ศีล ชั้นติ
 และเมตตาทธรรม

๑๙. ปรัตถิมํสุมิง ทิสภาเค สันติ ภูตา มะหิททิกา
 เตปิ อัมเหณฺรํรักขันตฺ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.
 เหล่าคณธรรพ์ผู้มีฤทธิ์มากในทิศบูรพา จงคุ้มครองข้าพเจ้า
 ให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๐. ทักขิณํสุมิง ทิสภาเค สันติ เทวา มะหิททิกา
 เตปิ อัมเหณฺรํรักขันตฺ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.
 เหล่ากุมภัณฑ์ผู้มีฤทธิ์มากในทิศทักษิณ จงคุ้มครองข้าพเจ้า
 ให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๑. ปัจฉิมํสุมิง ทิสภาเค สันติ นาคา มะหิททิกา
 เตปิ อัมเหณฺรํรักขันตฺ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.
 เหล่านาคผู้มีฤทธิ์มากในทิศประจิม จงคุ้มครองข้าพเจ้า
 ให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๒. อุตตะรํสุมิง ทิสภาเค สันติ ยักขา มะหิททิกา
 เตปิ อัมเหณฺรํรักขันตฺ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.

เหล่ายักษ์ผู้มีฤทธิ์มากในทิศอุดร จงคุ้มครองข้าพเจ้า
ให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๓. ปรีติเมนะ ณะตะรัฏโฐ ทักขิณนะ วิรุพพะโก
ปัจฉิเมนะ วิรุปักโข กุเวโร อุตตะรัง ทิสัง.

ท้าวอตรฐเป็นผู้รักษาโลกทิศบูรพา ท้าววิรุพหรักษาโลก
ทิศทักษิณ ท้าววิรุปักษ์รักษาโลกทิศประจิม ท้าวกุเวรรักษาโลก
ทิศอุดร

๒๔. จัตตารโ เต มหาราชา โลกะपालา ยะสัสสีโน
เตปิ อัมเหณูรักขันตุ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.

ขอมหाराชผู้รักษาโลกทั้งสี่พระองค์ ผู้มีบริวารมากดังกล่าว
จงคุ้มครองข้าพเจ้าให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๕. อากาสัญญา จะ ภูมัญญา เทวา นาคา มะหิททิกา
เตปิ อัมเหณูรักขันตุ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.

ขอเหล่าเทวดาและนาคผู้มีฤทธิ์มาก สถิตอยู่ในอากาศและ
บนพื้นดิน จงคุ้มครองข้าพเจ้าให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๖. อิทิมันโต จะ เย เทวา วะสันตา อิระ สาสะเน
เตปิ อัมเหณูรักขันตุ อะโรเคนะ สุขะนะ จะ.

ขอเทวดาผู้มีฤทธิ์มากอาศัยอยู่ในพระศาสนานี้ จงคุ้มครอง
ข้าพเจ้าให้เป็นผู้ไม่มีโรค มีความสุข

๒๗. สัพพีติโย วิวัชชันตุ สัพพะโรโค วินัสสะตุ
 มา เต ภาวัตวันตะรายี^{๓๑} สุขี ที่ขายุกโก ภาวะ.
 ขอสิ่งร้ายทั้งปวงจงบําราศไป ขอโรคทั้งปวงจงพินาศไป
 ขอท่านอย่ามีอันตราย เป็นผู้มีความสุข มีอายุยืน

๒๘. อะภิวาทะนะสีลิสสะ นิจัจจ วุฑฒาปะจายีโน
 จัตตาโร ธัมมา วัฑฒันติ อายุ วัณโณ สุขัง พะลัง.

ธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ย่อมเจริญ
 แก่บุคคลผู้คบไหว้ [พระรัตนตรัย] และอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่เป็นนิตย์

ตำนานโพชฌงค์ปริตร

โพชฌงค์ปริตร คือ ปริตรกล่าวถึงโพชฌงค์ซึ่งเป็นองค์แห่งการรู้แจ้ง
 แล้วอ้างสัจวาจาขึ้นมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสวัสดิ มีประวัติว่า สมัยหนึ่ง
 พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดเวฬุวัน กรุงราชคฤห์ พระมหากัสสปเถระได้อาหารหนัก
 ที่ถ้าปีปผลิคุหา พระพุทธเจ้าได้เสด็จเยี่ยมและแสดงโพชฌงค์เจ็ด เมื่อพระเถระ
 สดับโพชฌงค์เหล่านี้ได้เกิดความปีติว่า โพชฌงค์เจ็ดเคยปรากฏแก่เราในขณะที่
 รู้แจ้งสัจธรรมหลังออกบวชแล้วเจ็ดวัน คำสอนของพระพุทธองค์เป็นทางพ้นทุกข์
 โดยแท้ ครั้นดำริเช่นนี้ พระเถระได้เกิดปีติอิมเอิบใจ ทำให้เลือดในกายและรูปธรรม
 อื่นผ่องใส โรคของพระเถระจึงอันตรธานไปเหมือนหยาดน้ำกลิ้งลงจากใบบัว

นอกจากนั้น พระพุทธเจ้ายังตรัสโพชฌงค์เจ็ดแก่พระมหาโมคคัลลานเถระ
 ผู้อาพาธที่ภูเขาศิขณภูฏอีกด้วย ครั้นพระเถระสดับโพชฌงค์นี้แล้วก็หายจากอาพาธ

นั้นทันที หนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดเวฬุวันนั้น ทรงพระประชวรหนัก จึงรับสั่งให้พระจุนทเถระสาธยายโพชฌงค์เจ็ด ครั้นสดับแล้วพระองค์ทรงหายจากพระประชวรนั้น

โพชฌงค์ปริตรที่พระพุทธองค์ตรัสไว้เป็นร้อยแก้ว พบในมหาวรรคสังยุตต์ ปฐมคิลานสูตร ทุติยคิลานสูตร และตติยคิลานสูตร^{๒๒} ส่วนโพชฌงค์ปริตรในปัจจุบัน เป็นร้อยกรองที่พระเถระชาวสิงหลประพันธ์ขึ้น โดยนำข้อความจากพระสูตรมา ประพันธ์เป็นร้อยกรอง^{๒๓}

โพชฌงค์เจ็ดมีดังต่อไปนี้ คือ

๑. สติสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ สติ
๒. ธรรมวิจยสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ การหยั่งเห็นธรรม
๓. วิริยสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ ความเพียร
๔. ปิติสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ ความอิมใจ
๕. ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ ความสงบ
๖. สมาธิสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ ความตั้งมั่น
๗. อุเบกขาสัมโพชฌงค์ องค์แห่งการรู้แจ้ง คือ ความวางใจเป็นกลาง

บทช้ดโพชฃงคปริตร

๑. ส้างสาเร ส้างสระันตานัง ส้างพะทุกขะวินาสะเน
 ส้างตตะ ฐัมเม จะ โพชฃงคเ มาระเสนาปะมัททะเน.
๒. พุชฃิตุวา เย จิเม ส้างตตะตา ติภะวา มุตตะกุตตะมา
 อะชาติมะชะราพูยาธิง อะมะตัง นิพภะยัง คะตา.

บุคคลผู้ประเสริฐ พ้นแล้วจากภพทั้งสาม บรรลุพระนิพพาน
 อันไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ไม่มีอันตรายใดๆ เพราะรู้แจ้ง
 โพชฃงค์เจ็ดเครื่องขจัดทุกข์ทั้งปวงของเหล่าสัตว์ผู้ท่องเที่ยวไป
 ในวัฏสงสาร ซึ่งย้ายก็กองทั้พมารได้

๓. เอวะมาทิกุณุเปตัง อะเนกะคุณะสังคะหัง
 โอสะธัญจะ อิมัง มันตัง โพชฃงคัง ตัง ภะณามะ เห.

ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดโพชฃงคปริตรซึ่งมีคุณอย่างนี้
 เป็นต้น อันเป็นที่รวมแห่งคุณเป็นอเนก เป็นโอสถ และเป็นมนต์

๕. โพชฃงคปริตร

๑. โพชฃงคเ สะติสังขาโต ฐัมมานัง วิจะโย ตะธา
 วีริยัง ปัตติ ปัสสัทธิ โพชฃงคเ จะ ตะธาปะเร.
๒. สะมาฐุเปกขา โพชฃงคเ ส้างตตะเตเต ส้างพะทัสสิณา
 มุณินา ส้างมะทักขาทา ภาวิตา พะหุลีกะตา.

๓. สัจวัตตันติ อะภิญญาเย นิพพานายะ จะ โพธิยา
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

โพชฌงค์เจ็ด คือ สติสัมโพชฌงค์ ฌัมมวิจยสัมโพชฌงค์
วิริยสัมโพชฌงค์ ปิติสัมโพชฌงค์ ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ สมาธิ-
สัมโพชฌงค์ และอุเบกขาสัมโพชฌงค์

พระมุนีผู้รู้แจ้งสภาวะธรรมทั้งปวงตรัสว่า ผู้บำเพ็ญและกระทำ
โพชฌงค์ให้มาก ย่อมรู้แจ้ง บรรลุถึงพระนิพพานและความตรัสรู้
ด้วยสัจวาจานี้ ขอข้าพเจ้าจงมีความสวัสดีทุกเมื่อเทอญ

๔. เอกัสมิง สะมะเย นาโถ โมคคัลลานัญจะ กัสสะปัง
คิลานะ ทุกขิตะ ทิสฺวา โพชฌังคะ สัตตะ เทสะยิ.

สมัยหนึ่ง พระโลกนาถทอดพระเนตรเห็นพระโมคคัลลานะ
และพระมหากัสสปะ อาพาธได้รับความทุกข์ จึงทรงแสดงโพชฌงค์
เจ็ด

๕. เต จะ ตัง อะภินันทิตฺวา โรคา มุจจิงสุ ตังขะเณ
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

พระเถระทั้งสองยินดีรับโพชฌงค์นั้น หายจากโรคทันที
ด้วยสัจวาจานี้ ขอข้าพเจ้าจงมีความสวัสดีทุกเมื่อเทอญ

๖. เอกะทา ฌัมมะราชาปิ เคลัญญะนาภิปิโต
จุนทัตถะเรนะ ตังเยวะ ภะณาเปตฺวานะ สาทะรัง.

ครั้งหนึ่ง สมเด็จพระธรรมราชาทรงพระประชวรหนัก รับสั่ง
ให้พระจุนทเถระสาธยายโพชฌงค์ถวายโดยเคารพ

๗. สัมโมทิตวานะ อาพาธา ตัมหา วุฏฐาสี ฐานะโส
 เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

พระองค์ทรงแช่มชื่นพระทัย หายจากพระประชวรโดยพลัน
 ด้วยสัจวาจານี้ ขอข้าพเจ้าจงมีความสุขสวัสดิ์ทุกเมื่อเทอญ

๘. ปะหีนา เต จะ อาพาธา ดิณณันนัมปิ มะหะสินัง
 มัคคะหะตา กิเลสาวะ^{๓๕} ปัตตานุปัตตติธัมมะตัง
 เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

พระพุทธเจ้าและพระเถระผู้แสวงหาคุณอันประเสริฐทั้งสาม
 ได้หายจากอาพาธแล้ว ดุจกิเลสที่ถูกอริยมรรคประหาร ไม่กำเริบอีก
 ด้วยสัจวาจານี้ ขอข้าพเจ้าจงมีความสุขสวัสดิ์ทุกเมื่อเทอญ

ตำนานสัพพมังคลคาถา

สัพพมังคลคาถา คือ คาถาที่กล่าวถึงมงคลทั้งหมด คาถานี้อาราธนาคุณ
 ของพระพุทธเจ้าและเทวดาทั้งปวงมาพิทักษ์ให้มีความสุขสวัสดิ์ จัดเป็นคาถาที่
 โบราณจารย์ได้ประพันธ์ขึ้นภายหลังเพราะไม่พบในพระสูตร ผู้แปลสันนิษฐานว่า
 ได้รับการประพันธ์นานกว่า ๘๐๐ ปี เพราะพบในสังกัทธิปิฎก (สุตตมาลา
 สูตร ๕๐๘) ซึ่งรจนาที่ประเทศสหภาพพม่าในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗

สัพพมังคลคาถา

๑. ภาวะดู สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะพุทธานุภาวณะ สะทา^{๓๖} โสติ^{๓๗} ภาวันตุ เม.

ขอจงมีสรรพมงคล ขอปวงเทวดาจงคุ้มครอง ขอข้าพเจ้า
จงมีความสุขสวัสดิด้วยพุทธานุภาพทั้งปวงเสมอ

๒. ภาวะดู สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะธัมมานุภาวณะ สะทา โสติ ภาวันตุ เม.

ขอจงมีสรรพมงคล ขอปวงเทวดาจงคุ้มครอง ขอข้าพเจ้า
จงมีความสุขสวัสดิด้วยธรรมานุภาพทั้งปวงเสมอ

๓. ภาวะดู สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะสังฆานุภาวณะ สะทา โสติ ภาวันตุ เม.

ขอจงมีสรรพมงคล ขอปวงเทวดาจงคุ้มครอง ขอข้าพเจ้า
จงมีความสุขสวัสดิด้วยสังฆานุภาพทั้งปวงเสมอ

ตำนานชัยปริตร

ชัยปริตร คือ ปริตรที่กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้า แล้วอ้างสัจจวาจา
นั้นมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสุขสวัสดิ คาถา ๑-๓ แสดงชัยชนะของพระพุทธเจ้า
เป็นคาถาที่โบราณจารย์ประพันธ์ขึ้นภายหลัง คาถา ๔-๕-๖ เป็นพระพุทธพจน์
ที่นำมาจากอังคุตตรนิกาย ปุพพัตถสสูตร^{๓๘}

อนึ่ง บทสวดมนต์บางฉบับมีคาถาเพิ่มว่า โส อັตตะลัทธิธ...สา อັตตะ-
ลัทธิธา...ผู้แปลเห็นว่าไม่มีในพระสูตรนั้น จึงแปลเฉพาะคาถาที่มีในพระสูตร
แม้ในฉบับนักฎฐสังคีตก็ไม่พบคาถาดังกล่าว

๖. ชัยปริตร

๑. มหาการุณีโก นาโถ หิตายะ สัพพะปาณินัง
ปุเรตฺวา ปาละมี สัพพา ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

พระโลกนาถผู้ทรงพระมหากรุณาคุณ ทรงบำเพ็ญบารมี
ครบถ้วนเพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์ ทรงบรรลุพระสัมโพธิญาณ
อันยอดเยี่ยม ด้วยสัจวาจานี้ ขอข้าพเจ้าจงมีความสวัสดิ์ทุกเมื่อเทอญ

๒. ชะยันโต โพธิยา มูเล สักยานัง นันทิวัทตะมโน
เอวะเมวะ ชะโย โหตุ^{๓๙} ชะยามิ ชะยะมังคะเล.

ขอข้าพเจ้าจงชนะ เหมือนพระพุทธเจ้าผู้เป็นที่เคารพรัก
ของเจ้าศากยะทรงชนะ ณ ควงไม้โพธิ์ ขอข้าพเจ้าจงชนะได้รับ
ชัยมงคลเถิด

๓. อะปะราชิตะบัลลังเก สีเส ปุฏูปุกขะเล^{๔๐}
อะภิสะเก สัพพะพุทธานัง อัคคัปปัตโต ปะโมหะติ.

[ขอให้ข้าพเจ้าบรรลุถึงความ เป็นเลิศ เบิกบานใจ] เหมือน
พระพุทธเจ้าบรรลุธรรมอันประเสริฐ เบิกบานพระทัยเหนือบัลลังก์
แห่งชัยชนะ ณ ฟ้างพื้นปฐพีอันประเสริฐเลิศแผ่นดิน เป็นที่ตรัสรู้
ของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์

๔. สุนัขตัดดั่ง สุ่มังคะลึง สุปปะภาดัง สุขุภูฏิดัง
 สุขะโณ สุขุหุตโต จะ สุขิภูฏึง พุริหุมะจาริสุ.

[วันที่ทำความดีทางกาย วาจา ใจ] เป็นฤกษ์ดี มงคลดี
 ยามรุ่งดี ยามตื่นดี ขณะดี ครู่ดี ทานที่ถวายแก่ผู้ประพฤติพรหมจรรย์
 [ในวันนั้น] เป็นทานดี

๕. ปะทักขินัง กายะกัมมัง วาจากัมมัง ปะทักขินัง
 ปะทักขินัง มะโนกัมมัง ปะณิธิ เต ปะทักขินา
 ปะทักขินานิ กัตวานะ ละภันตตเถ ปะทักขิणे.

กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม และความตั้งใจ [ที่ทำในวันนั้น]
 เป็นสิ่งที่ดี เมื่อทำความดีแล้ว ย่อมได้รับผลดี

๖. เต อัดถะลัทธา สุขิตา วิรุพพา พุทธะสาสะเน
 อะโรคา สุขิตา โหถะ สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ.

ขอให้ท่านทั้งหลายพร้อมทั้งญาติมิตรทั้งปวงได้รับประโยชน์
 มีความสุข รุ่งเรืองในพระศาสนาของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ปราศจากโรค
 มีความสุขเทอญ

ตำนานพุทธชัยมังคลคาถา

พุทธชัยมังคลคาถา คือ คาถาที่กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้า ๘ ครั้ง
 แล้วอ้างสัจวาจานั้นมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสวัสดิ์ ชัยชนะเหล่านั้น คือ ชนะมาร
 ชนะอภวกัยักษ์ ชนะช้างนาฬาคีรี ชนะโจรองคูลีมาล ชนะนางจิณฺจมาณวิกา

ชนะสักจนิกครนถ์ ชนะนั้โทปนั้หนทนาคราช และชนะพกาพรหม นักวิชาการ
 บางท่านสันนิษฐานว่า ผู้ประพันธ์คาถานี้คือพระมหาพุทธสิริเถระซึ่งรจนาคัมภีร์
 ฎีกาพาหุง ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และประพันธ์ในราว พ.ศ. ๒๐๐๖
 คาถานี้ยังมีชื่อเรียกว่า **บทถวายพรพระ** เพราะแต่งถวายพรพระเจ้าแผ่นดินเพื่อ
 ให้พระองค์ทรงรบชนะข้าศึก^{๕๑} หนึ่ง คาถาที่นิยมสวดอยู่ในปัจจุบันมี ๙ คาถา ผู้แปล
 เห็นว่าคาถาสุดท้ายได้รับการแต่งเพิ่มเติมในภายหลัง เพราะไม่พบทั้งในคัมภีร์ฎีกา
 พาหุงและในบทสวดฉบับพม่า ดังนั้น จึงแปลเฉพาะ ๘ คาถาเดิมไว้ในที่นี้^{๕๒}

พุทธชัยมังคลคาถา

๑. พาหุงสะหัสสะ มะภินิมมิตะ สาวุธันตัง
 คิริเมขะลัง^{๕๓} อุทิตะ โฆระ สะเสนะมารัง
 ทานาทีธัมมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภาวะะตุ เม ชะยะมังคะลานี^{๕๔}

เมื่อพญามารเนรมิตแขนมากเป็นพัน ถืออาวุธในมือ ชี้อ้าง
 คิริเมขละ สะพริบพร้อมด้วยกองทัพอันน่าสะพรึงกลัว พระจอมมุนี
 ทรงชนะด้วยทานบารมีเป็นต้นอันชอบธรรม ด้วยพระเดชนั้น
 ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๒. มาราทิเรกะ มะภิชฌมิตะ สัพพะรัตติง
 โฆรัง ปะนาพะวะกะ มัคคะมะ ถัทธะยักขัง

ขันตีสุทนต์ะวิธินา ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่ออาพวกยักรัษผู้ดูร้าย หยาบช้า และโหดเหี้ยม เข้ามาราวี
ตลอดทั้งคืนยิ่งกว่าพญามาร พระจอมมุนีทรงชนะด้วยการใช้พระขันตี
เป็นอุบายสั่งสอน ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๓. นาฬาคีริง คะชะวะรัง อะติมัตตะภุตัง

ทาวักคิจักกะมะสะนีวะ สุทธารุณันตัง

เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อพญาช้างนาฬาคีรีตกมันหนักดูร้ายเหลือ แล่นเข้ามา
ราวกับไฟไหม้ป่า ดุจจักราวุธ เหมือนฟ้าผ่า พระจอมมุนีทรงชนะ
ด้วยน้ำพระเมตตา ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๔. อุกขิตตะ ชัคคะ มะติหัตถะ สุทธารุณันตัง

ธาวัง ดิโยชนะนะ ประถังคูลิมालะ วันตัง

อิทธิภิสังขะตะมะโน ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อโจรองคูลีมาลผู้ดูร้าย ถือดาบเงื้อง่า วิ่งไล่ติดตามไป
เป็นหนทาง ๓ โยชน์ พระจอมมุนีทรงชนะด้วยการบันดาลอิทธิฤทธิ์
ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๕. กัตวานะ กัมมฐะมูทะรัง อิวะ คัพภินียา

จิณฺญายะ ทุณฺณฐะวะจะนัง ชะนะกายะมัชเณ

สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อนางจิณฺญาเอาผ้าห่อไม้ทำเป็นท่อนเหมือนหญิงมีครรภ์ กล่าวคำใส่ร้ายในท่ามกลางหมู่ชน พระจอมมุนีทรงชนะด้วยความสงบนิ่งอันประเสริฐ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๖. สัจจัง วิหาเย มะติสัจจะกะวาทะเกตุง

วาทาภิโรปีตะมะนัง อะติอันธะภูตัง

ปัญญาปะทีปะชะลิโต ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อสัจจนิกครนถ์ละทิ้งความจริงแท้ ชูธงประกาศความเห็นของตนว่าถูกต้อง เป็นผู้มีดบอดอย่างยิ่ง ประสงค์จะได้คารม พระจอมมุนีทรงชนะด้วยพระปัญญาจุลปะทีปอันโชติช่วง ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๗. นันโทปะนันทะภุชะคัง วิพุธัง มะหิทธิง

ปุตเตนะ เถระภุชะเคนะ ทะมาปะยันโต

อิทธิปะเทสะวิธินา ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อนันโทปะนันทนาคราชผู้หลงผิด แผ่อิทธิฤทธิ์ใหญ่ พระจอมมุนีโปรดให้พระเถระพุทธบุตรผู้ประเสริฐไปปราบ ทรงชนะด้วยการแสดงอิทธิฤทธิ์ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๘. ทศคาหะทีฏฐิภูชะเคนะ สุทัฏฐะหัตถัง
 พรหมัง วิสุทธิชุตติมิตติพะกาภิธานัง
 ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภาวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ.

เมื่อพรหมนามว่าพกะ ผู้บริสุทธิ์ ผ่องใส มีฤทธิ์ มีหัตถ์
 ถูกรูปคือมิจฉาทิฏฐิขบกัดแล้ว พระจอมมุนีทรงชนะด้วยพระญาณโอสถ
 ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

ตำนานคาถาชินบัญชร

ชินบัญชร คือ เกราะแก้วของพระชินเจ้า คาถานี้อาราธนาพระพุทธเจ้า
 พระอริยสาวก และพระปริตรต่างๆ ให้มาดำรงอยู่ในกายเพื่อพิทักษ์คุ้มครอง
 ให้มีชัยชนะ เหมือนเกราะแก้วป้องกันภัยอันตราย ผู้แต่งและสถานที่แต่งคาถานี้ไม่มี
 หลักฐานปรากฏในประวัติศาสตร์ไทย แต่มีหลักฐานปรากฏในประวัติศาสตร์พม่า
 คือ เรื่องพุทธนามวินิจฉัย ในวินยสมุหวินิจฉัย^{๔๕} มีข้อความกล่าวว่าคาถาเหล่านี้
 แต่งที่เมืองเชียงใหม่ในรัชสมัยพระเจ้าอโนรธา เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่รัชกาล
 ที่ ๒๐ ระหว่าง พ.ศ. ๒๑๒๑-๒๑๕๐ เพราะในสมัยนั้นชาวเมืองเชียงใหม่นิยมบูชา
 ดาวนพเคราะห์ ในหลวงจึงปรึกษากับพระเถระในยุคนั้น แล้วรับสั่งให้ชาวเมือง
 สวดคาถาชินบัญชรและคาถาอื่นๆ แทนการบูชาดาวนพเคราะห์ที่ไม่ค่อยดีตาม
 คำสอนในพระพุทธศาสนา ดังนั้น คาถาชินบัญชรจึงแต่งโดยพระเถระชาวไทย
 ที่เมืองเชียงใหม่ คาถานี้ยังแพร่หลายถึงประเทศสหภาพพม่าและศรีลังกาอีกด้วย

คาถาชินบัญชรฉบับที่แพร่หลายอยู่ในประเทศไทยมี ๒ ฉบับ คือ ฉบับแรก
 ของวัดระฆังโฆสิตาราม กทม. ตรวจแก้ไขโดยพระภิกษุมณี (อิน ภาทรมณี ป.ธ.๙)

วัดทองนพคุณ กรุงเทพมหานคร และฉบับที่ ๒ เป็นฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขใหม่ โดยสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) ส่วนคาถาชินบัญชรในพระปริตรฉบับนี้มีความใกล้เคียงกับฉบับที่ ๒ นอกจากนี้ ผู้แปลได้แก้ไขคำศัพท์บางคำให้ถูกต้องตามหลักภาษา โดยเทียบเคียงกับฉบับไทยทั้งสองฉบับร่วมกับฉบับอักษรล้านนา ฉบับพม่า และฉบับสิงหล

คาถาชินบัญชร

๑. ชะยาสะนะคะตา พุทธา เขตฺวา มารัง สะวาหิณัง^{๔๖}
 จะตุสัจจามะตะระรัง เย ปิวิงสุ นระสาสะภา.

พระพุทธรเจ้าทั้งหลายผู้่องอาจ ประทับเหนืออาสน์แห่งชัยชนะ
 ทรงชนะมารและกองทัพ ทรงเต็มน้ำอมฤตคือพระอริยสัจสี่

๒. ตัณ्हังกระราทะโย พุทธา อัญฺฐะวีสะติ นายะกา
 สัพเพ ปะติญฺฐิตา มัยหัง มัตตะเก เต มุณิสสะรา.

ขอพระพุทธรเจ้ามีพระตณ्हังกรเป็นต้น ผู้ชี้้นำโลก ผู้เป็น
 จอมมุนี ๒๘ พระองค์ทั้งหมด จงมาประดิษฐาน ณ กระท่อม
 ของข้าพเจ้า

๓. สีเร ปะติญฺฐิตโต พุทธโร อัมโม จะ มะมะ โลจะเน
 สังโฆ ปะติญฺฐิตโต มัยหัง อูเร สัพพะคุณากะโร.

ขอพระพุทธรเจ้าจงมาสถิตที่ศิรัษะ พระธรรมจงมาสถิต
 ที่ดวงตาทั้งสอง พระอริยสงฆ์ผู้เป็นบ่อเกิดแห่งความดีทั้งปวง จงมา
 สถิตที่อุระของข้าพเจ้า

๔. หะทะเย อะนุรุทโธ จะ สาริปุตโต จะ ทักขิณ
โกณฑัญญโณ ปุพพะภาคัสสมิง โมคคัลลานโส วามะเก.

ขอพระอนุรุทธจงมาสถิตที่หทัย พระสารีบุตรจงมาสถิต
ที่แขนขวา พระโกณฑัญญะจงมาสถิตที่เบื้องหน้า พระโมคคัลลานะ
จงมาสถิตที่แขนซ้าย

๕. ทักขิณ สะวะเน มัยหัง อาสุง อานันทะราหุลา
กัสสะโป จะ มะหานาโม อุกาสุง วามะโสตะเก.

พระอานนท์และพระราหุลจงมาสถิตที่หูขวา พระกัสสปะ
และพระมหานามะจงมาสถิตที่หูซ้าย

๖. เกสันเต ปิณฑุภาคัสสมิง สุริโยวะ ประกังกะโร
นินินโน สิริสัมปันโน โสภิตो มุนิปุงคะโว.

ขอพระโสภิตะผู้รุ่งเรืองตั้งพระอาทิตย์ งามด้วยสิริ เป็นมุนี
ผู้ประเสริฐ จงมาสถิต ณ ท้ายทอย

๗. กุมาระกัสสะโป เถโร มะหะสี จิตระวาตะโก
โส มัยหัง วะทะเน นิจัจัง ปะติฏฐาสี คุณากะโร.

ขอพระกุมารกัสสปเถรเจ้า ผู้แสวงหาคุณอันประเสริฐ ผู้มี
วาจาไพเราะ เป็นป่อเกิดแห่งความดี จงมาประดิษฐานที่ปากของ
ข้าพเจ้าเป็นนิตย์

๘. ปุณโณ อังคฺลิมาโล จะ อูปาลิ นันทะสีวะลี
เถรา ปญฺจะ อิเม ชาตา นะลาณฺเฏ ติลกะมา มะมะ.

ขอพระปุณณะ พระองคุลีมาล พระอุบาลี พระนันทะ และ
พระสิวลี เถรเจ้าทั้ง ๕ องค์นี้ จงมาประดิษฐานเป็นดิลกที่หน้าผาก
ของข้าพเจ้า

๙. เสสาสีติ มหาเถรา วิชิตา ชินะสาวะกา
ชะลันตา สีละเตเชนะ อังคะมังคะสุ สันนิจิตา.

ขอพระมหาเถระ ๘๐ องค์ที่เหลือ ผู้ชนะกิเลส เป็นสาวก
ของพระชินเจ้า ผู้รุ่งเรืองด้วยเดชแห่งศีล จงมาประดิษฐานที่อวัยวะ
น้อยใหญ่

๑๐. ระตะนัง ปุระโต อาสิ ทักขิเณ เมตตะสุดตะกัง
ระชัคคัง ปัจฉะโต อาสิ วาเม อังคุลิมาละกัง.

ขออัญเชิญพระรัตนปริตรมาพิทักษ์เบื้องหน้า พระเมตตปริตร
จงมาพิทักษ์เบื้องขวา พระระชัคคปริตรจงมาพิทักษ์เบื้องหลัง
พระอังคุลิมาลปริตรจงมาพิทักษ์เบื้องซ้าย

๑๑. ชันธะโมระปะริตตัญจะ อาภานาภियะสุดตะกัง
อากาเส ฉะทะนัง อาสิ เสสา ปาการะสันนิจิตา.

ขออัญเชิญพระชันธปริตร พระโมรปริตร และพระอาภานา-
ภियปริตรเป็นเกราะกั้นกลางอากาศ พระปริตรอื่นๆ เป็นปราการ
โดยรอบ

๑๒. ชินานัง พะละสังยุตเต รัมมะปาการะลังกะเต
วะสะโต เม สะกัจเจนะ สะทา สัมพุทธะปัญชะเร.

๑๓. วาตะปิตตาทิสัญชาตา พาหิรัชฌัตตูปัททะวา
อะเสสา วินะยัง ยันตุ อะนันตะชินะเตชะสา.

เมื่อข้าพเจ้าทำกิจของตนอยู่ในเงาเงี้ยวของพระสัมพุทธเจ้า
อันทรงพุทธานุภาพ แวดล้อมด้วยปรากฏแห่งพระธรรมเป็น
เนื่องนิത്യแล้ว ขอให้อันตรายทั้งภายในและภายนอกที่เกิดจากลม
และน้ำดี เป็นต้น จงถึงความพินาศด้วยพระเดชแห่งพระชินเจ้า
อันไม่มีที่สิ้นสุด

๑๔. ชินะปัญชชะระมัชฌัญญัง วิหารันตัง มะหีตะเล
สะทา ปาเลนตุ มัง สัพเพ เต มหาปุริสาสะภา.

ขอพระมหาบุรุษผู้องอาจทุกพระองค์เหล่านั้น จงอภิบาล
ข้าพเจ้าผู้สถิตอยู่ในท่ามกลางพระชินบัญญัติ ดำเนินชีวิตอยู่บน
พื้นดินทุกเมื่อเทอญ

๑๕. อิจเจวะมัจฉันตะกะโต สุรักโข
ชินานุภาเวนนะ ชิตุปัททะโว
ธัมมานุภาเวนนะ ชิตาริสังโฆ
สังฆานุภาเวนนะ ชิตันตะราโย
สัทธัมมานุภาวะปาลีโต จะรามิ ชินะปัญชชะเร.^{๔๗}

ข้าพเจ้าได้รับการคุ้มครองอย่างดีด้วยประการฉะนี้ ขอให้
ข้าพเจ้าชนะอุปัทวะด้วยอานุภาพแห่งพระชินเจ้า ชนะหมู่ข้าศึก
ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรม ชนะอันตรายทั้งหลายด้วยอานุภาพ
แห่งพระอริยสงฆ์ อานุภาพแห่งพระสังฆธรรมจงคุ้มครองข้าพเจ้า
อยู่ในพระชินบัญญัติ

ตำนานรัตนปริตร

รัตนปริตร คือ ปริตรที่กล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัย แล้วอ้างคุณนั้นมา พิทักษ์คุ้มครองให้มีความสวัสดิ มีประวัติเล่าว่า ในสมัยหนึ่ง เมืองเวสาลีเกิด ฝนแล้ง ขาดแคลนอาหาร มีคนอดอยากล้มตายมากมาย ซากศพถูกโยนทิ้ง นอกเมือง พวกอมนุษย์ได้กลิ่นศพก็พากันเข้ามาในเมือง ทำอันตรายคนให้ตาย มากขึ้น และยังเกิดอหิวาตกโรคระบาดอีกด้วยทำให้เมืองเวสาลีประสบภัย ๓ อย่าง ได้แก่ ทุพภิกขภัย คือ ข้าวยากหามากแวง อมนุษย์ภัย คือ อมนุษย์ และโรคภัย คือ โรคระบาด

ในขณะนั้นชาวเมืองดำริว่า เมืองนี้ไม่เคยเกิดภัยพิบัติเช่นนี้ถึง ๗ รัชสมัย จึงกราบทูลเจ้าผู้ครองนครว่า ภัยนี้อาจเกิดจากการที่พระองค์มิได้ทรงธรรม เจ้าผู้ครองนครจึงรับสั่งให้ชาวเมืองประชุมกันพิจารณาหาความผิดของพระองค์ แต่ชาวเมืองไม่อาจหาพบได้ ทั้งหมดจึงปรึกษากันว่าควรนิมนต์ศาสดาองค์หนึ่ง มาดับทุกข์ภัยนี้ บางคนกล่าวว่าควรนิมนต์เตียรถีย์ บางคนกล่าวว่าควรนิมนต์ พระพุทธเจ้า ในที่สุดทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่าควรนิมนต์พระพุทธเจ้าให้เสด็จ มาโปรด ดังนั้น จึงได้ส่งเจ้าลิจฉวีสองพระองค์มาทูลนิมนต์เพื่อระงับภัยพิบัตินั้น

เมื่อพระพุทธองค์เสด็จถึงเมืองเวสาลี พระอินทร์พร้อมด้วยเทพบริวาร เป็นอันมากได้มาเฝ้าในสถานที่นั้น ทำให้พวกอมนุษย์ต้องหลบหนีออกจากเมือง หลังจากนั้นพระพุทธองค์ได้ตรัสสอนพระปริตรนี้แก่พระอานนท์ และรับสั่งให้ท่าน สาธยายรอบเมืองที่มีกำแพงสามชั้นตลอดสามยาม พวกอมนุษย์ที่ยังเหลืออยู่ ได้หลบหนีไปหมด เพราะกลัวอำนาจภาพพระปริตร ครั้นอมนุษย์หนีไปและโรคระบาด สงบลงแล้ว ชาวเมืองได้มาประชุมกันที่ศาลากลางเมือง และได้นิมนต์พระพุทธองค์ เสด็จมาแสดงธรรม ในเวลานั้นพระพุทธองค์ได้ตรัสรัตนปริตรนี้แก่พุทธบริษัท ที่มาประชุมกันในที่นั้น ^{๔๘}

อนึ่ง คาทา ๓ บทสุดท้าย คือคาทาที่ ๑๖-๑๘ เป็นคาทาที่พระอินทร์
ตรัสขึ้นเองโดยดำริว่า พระพุทธเจ้าทรงอ้างสัจวาจาที่กล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัย
จึงทำให้ชาวเมืองประสบสุข เราก็ควรจะกระทำให้ชาวเมืองประสบสุขโดยอ้างคุณ
ของพระรัตนตรัยเช่นเดียวกัน ท้าวเธอจึงตรัสคาทาเหล่านั้น^{๕๙}

บทחדรัตนปริตร

ปะณินาณะโต ปัญญาเย ตะถาคะตัสสะ ทะสะปาระมิโย,
ทะสะ อุปะปาระมิโย, ทะสะ ประระมัตตะปาระมิโย, ปัญญาจะ มะหา-
ปะริจาเค, โลกัตตะจะริยา^{๕๐} ฉฺชาตัตตะจะริยา พุทธัตตะจะริยาติ
ติสโส จะริยาโย, ปัจฉิมะภะเว คัพพะโวกกันติง,^{๕๑} ชาติง,
อะภินิกขะมะนัง, ปะธานะจะริยัง, โโพธิปัลลังเก มาระวิชะยัง,
สัพพะัญญุตัญญาณัปปะฏิเวธัง, ธัมมะจักกัปปะวัตตะนัง, นะวะ
โลกุตตะระธัมเมติ สัพเพปิเม พุทธะคฺเณ อาวัชเชตฺวา เวสาลิยา
ตีสุ ปาการันตะเรสุ ติยามะรัตติง ประริตตัง กะโรนโต आयัสฺมา
อาหนันทตเถโร วियะ การุญญะจิตตัง อุပ္ปัสฺสะเปตฺวา

๑. โภภิสะตะสะหัสเสสุ	จักกะวาเพสุ เทวะตา
ยัสสาณัง ปะภุคคัณ्हันติ	ยัญญาจะ เวสาลิยา ปุเร.
๒. โรคามะนุสสะทูปภิกขะ-	สัมภุตัง ติวีธัง ภายัง
ชิปปะมันตะระธาเปสิ	ปะริตตัง ตัง ภาณามะ เห.

เหล่าเทวดาในแสนโกฏิจักรวาลยอมรับอำนาจของพระปรีตร
ที่สามารถขจัดภัย ๓ ประการ คือ ความเจ็บป่วย อมนุษย์ และ
ข้าวยากหมากแพงให้หมดไปโดยพลัน

ขอเราทั้งหลายจงตั้งอยู่ในการอุทิศ ร่วมกันสวดพระปรีตร
เหมือนท่านพระอานนท์เจริญพระพุทธคุณ ที่พระตถาคตทรงบำเพ็ญ
นับแต่ทรงตั้งปณิธานทั้งปวงเหล่านี้ คือ บารมี ๑๐ อุปัชฌายะ ๑๐
ปรหมัตถบารมี ๑๐ มหาบริจาต ๕ จริยาวัตร ๓ อันจำแนกเป็นการ
บำเพ็ญประโยชน์เพื่อโลก ญาติ และความเป็นพระพุทธเจ้า
การเสด็จลงสู่พระครุโกทรในภพสุดท้าย การประสูติ การเสด็จออก
มหาภิเนษกรมณ์ การบำเพ็ญเพียร การเอาชนะมาร ๕ เหนือ
โพธิบัลลังก์ การตรัสรู้พระสัมพันธมุตญาณ การหมุนกงล้อธรรม
และพระโลกุตระธรรม ๙ เมื่อพระอานนท์เจริญพระพุทธคุณทั้งหมด
ดังนี้แล้ว ได้สาธยายพระปรีตรภายในกำแพงทั้ง ๓ ชั้นของเมือง
เวสาลีตลอดยามทั้ง ๓ แห่งราตรี

๗. รัตนปริตร

๑. ยานีระ ภูตานิ สะมาคะตานิ
 ภูมมานิ วา ยานิ วะ อันตะลิกเข
 สัพพะวะ ภูตา สุมะนา ภาวันตุ
 อะโถปิ สักกัจจะ สุณันตุ ภาสิตัง.

ขอเทวดาบนพื้นดินและในอากาศทั้งหลาย ผู้มาประชุมกัน
 อยู่ในที่นี้ทั้งหมด จงเป็นผู้เบิกบานใจ รับฟังถ้อยคำด้วยความ
 เคารพเถิด

๒. ตัสมา หิ ภูตา นิสาเมถะ สัพพะ
 เมตตัง กะโรถะ มานุสียา ปะชายะ
 ทิวา จะ รัตโต จะ หารันติ เย พะลิง
 ตัสมา หิ เน รักขะถะ อัปปะมัตตา.

ดังนั้น ขอเทวดาทั้งปวงจงฟังข้าพเจ้า จงมีเมตตาจิตในหมู่
 มนุษย์ เพราะเขาเช่นพลีกรรมทั้งกลางวันและกลางคืน ท่านจง
 อย่าประมาทคุ้มครองพวกเขาด้วยเถิด

๓. ยัง กิญฺจ วิตตัง อิธะ วา หุรัง วา
 สักเคสุ วา ยัง ระตะนัง ปะณีตัง
 นะ โน สะมัง อัตถิ ตะถาคะเตนะ
 อิทัมปิ พุทฺธะ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

ทรัพย์ในโลกนี้ หรือโลกอื่น หรือรัตนอันประณีตในสวรรค์
มีสิ่งใดที่จะเสมอกับพระตถาคตนั้นไม่มีเลย ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณ
อันประเสริฐของพระพุทธเจ้า ด้วยสัจวาจานี้ ขอจงมีความสุขสวัสดิ์

๔. ขะยัง วิราคัง อะมะตัง ปะณีตัง
ยะทชณะคา สักยะมุณี สะมาหิโต
นะ เตนะ ธัมเมนะ สะมัตถิ กิญฺจ
อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระศากยมุนีผู้มีพระทัยตั้งมั่น ทรงบรรลุนิพพานอันสิ้นกิเลส
ปราศจากราคะ เป็นอมตะ และประณีต มีสิ่งใดที่จะเสมอด้วย
พระธรรมนั้นไม่มีเลย ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของ
พระธรรม ด้วยสัจวาจานี้ ขอจงมีความสุขสวัสดิ์

๕. ยัง พุทฺธะเสฏฺฐโฐ ปะริวัณณะเย สุจิง
สะมาธิมานันตะริกัญฺญะมาหุ
สะมาธินา เตนะ สะโม นะ วิชชะติ
อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ทรงสรรเสริญสมาธิอันผ่องแผ้ว
พระพุทธเจ้าทั้งหลายสรรเสริญสมาธิอันประเสริฐที่ให้ผลทันที มีสิ่งใด
ที่จะเสมอด้วยสมาธินั้นไม่มีเลย ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐ
ของพระธรรม ด้วยสัจวาจานี้ ขอจงมีความสุขสวัสดิ์

๖. เย ปุคคะลา อัญญะ สะตัง ปะสัตถา
 จัตตารี เอตานิ ยุกานิ โหนติ
 เต ทักขิณเณยยา สุคะตัสสะ สาวะกา
 เอเตสุ ทินนานิ มะหัพพะลานิ
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระสาวกของพระสุคตเจ้า ผู้เป็นพระอริยบุคคล ๘ จำพวก
 อันแบ่งเป็น ๔ คู่ ที่สัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญ ท่านเหล่านั้น
 เป็นผู้ควรแก่ทักษิณาทาน ทานที่ถวายแก่พระอริยบุคคลเหล่านั้น
 มีผลมาก ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระอริยสงฆ์ ด้วย
 สัจวาจา นี้ ขอจงมีความสวัสดี

๗. เย สุปะยุดตา มะนะสา ทัพเพนะ
 นิกกามิโน โคตะมะสาสะนัมหิ
 เต ปัตติปัตตา อะมะตัง วิคัยหะ
 ลัทธา มุธา นิพพุติง ฎุญชะมานา
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระอรหันต์ผู้บำเพ็ญเพียรด้วยจิตอันเข้มแข็งในพระศาสนา
 ของพระโคตม เป็นผู้ปราศจากกิเลส ผู้เข้าถึงอมตธรรม ผู้บรรลु
 พระนิพพาน และผู้สวຍสันติสุขโดยไม่เสียทรัพย์ ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณ
 อันประเสริฐของพระอริยสงฆ์ ด้วยสัจวาจา นี้ ขอจงมีความสวัสดี

๘. ยะถินทะซีโล ประฐะวิสสิโต สिया
 จะตุพภี วาเตหิ อะสัมปะกัมปิโย
 ตะถูปะมัง สัปปุริสัง วะทามิ
 โย อะริยะสัจจานิ อะเวจจะ ปัสสะติ
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณัตถัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระตถาคตตรัสเปรียบสัตบุรุษผู้เห็นแจ้ง เข้าถึงอริยสัจสี่ว่า เหมือนกับเสาใหญ่ปักลงดิน อันไม่ไหวติงเพราะแรงลมทั้งสี่ด้าน ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระอริยสงฆ์ ด้วยสัจวาจານี้ ขอจงมีความสวัสดิ์

๙. เย อะริยะสัจจานิ วิภาวะยันติ
 คัมภีระปัญญะนะ สุเทสิตานิ
 กิญจาปิ เต โหนติ ภูสัง ปะมัตตา
 นะ เต ภาวัง อัญญะมะมาทียันติ
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณัตถัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระโสดาบันเหล่าใดเจริญอริยสัจสี่ ที่พระพุทธเจ้าผู้ทรงพระปัญญาอันลึกซึ้งตรัสไว้ดีแล้ว แม้ว่าท่านเหล่านั้นยังเป็นผู้หลงเพลินอย่างมากอยู่ แต่ท่านก็จะไม่เกิดในชาติที่แปดอีก ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระอริยสงฆ์ ด้วยสัจวาจານี้ ขอจงมีความสวัสดิ์

๑๐. สหาวัสสะ ทัสสะนะสัมปะทาเย
 ตะยัสสุ ธัมมา ชะหิตา ภาวันติ
 สักกายะทิฏฐิ วิจิกิจฉิตฺถุจะ
 สีสัพพะตัง วาปี ยะทัตถิ กิญฺจิ.

ท่านเหล่านั้นคือพระโสดาบัน ผู้ละสังโยชน์ ๓ ประการ
 ได้แก่ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาส ละกิเลสอื่นๆ [มี
 อิสสาและมัจฉริยะเป็นต้น] ในขณะที่เห็นธรรม

๑๑. จะตุหะปาเยหิ จะ วิปปะมุตโต
 ฉะ จาภิฐานานิ อะภัพพะ กาทุง
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

ท่านเหล่านั้นเป็นผู้พ้นแล้วจากอบายทั้ง ๔ ไม่กระทำความ
 อันไม่สมควร ๖ ประการ [คือ อนันตริยกรรม ๕ และการนับถือ
 ศาสดาอื่น] ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระอริยสงฆ์
 ด้วยสัจวาจา นี้ ขอจงมีความสวัสดี

๑๒. กิญฺจาปี โส กัมมะ กะโรติ ปาปะกัง
 กาเยนะ วาจา อุทะ เจตตะสา วา
 อะภัพพะ โส ตัสสะ ปะฏิจณะทาเย
 อะภัพพะตา ทิฏฐุระปะทัสสะ วุตตา
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

แม้ท่านเหล่านั้นยังทำความผิดด้วยกาย วาจา หรือใจอยู่บ้าง ก็ตาม แต่ท่านก็ไม่ปกปิดความผิดนั้น พระพุทธเจ้าตรัสว่าผู้เห็น พระนิพพานเป็นผู้ไม่ปกปิดความผิด ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐ ของพระอริยสงฆ์ ด้วยสังฆวาจา นี้ ขอจงมีความสวัสดี

๑๓. วัฒนประคุมเพ ยะถะ ผุสสิตักเค
 คิมหานะ มาเส ประฐะมัสุมิง คิมเห
 ตะถูปะมัง รัมมะวะรัง อะเทสะยิ
 นิพพานะคามิง ประระมังหิตายะ
 อิทัมปิ พุทธะ ระตะนัง ประณีตัง
 เอเตนะ สัจจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พุ่มไม้ในป่าที่แตกยอดอ่อนในเดือนต้นแห่งคิมหันตฤดู มีความงามฉันใด พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมให้ถึงพระนิพพาน เพื่อประโยชน์สูงสุด มีความงามฉันนั้น ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระพุทธเจ้า ด้วยสังฆวาจา นี้ ขอจงมีความสวัสดี

๑๔. ะโร ะรัญญุ ะระโทะ ะระหะโร
 อะนุตตะโร รัมมะวะรัง อะเทสะยิ
 อิทัมปิ พุทธะ ระตะนัง ประณีตัง
 เอเตนะ สัจจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ทรงรู้แจ้งพระนิพพานอันเลิศ ทรงประทานธรรมอันยอดเยี่ยม ทรงประพฤติข้อปฏิบัติที่ดี พระองค์ ผู้ไม่มีใครยิ่งกว่า ทรงแสดงธรรมอันสูงสุดแล้ว ข้อนี้เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐของพระพุทธเจ้า ด้วยสังฆวาจา นี้ ขอจงมีความสวัสดี

๑๕. ชีณัง ปุราณัง นวะระ นัตถิสัมภะวัง
 วิรัตตะจิตตายะติเก ภาวะสุมิง
 เต ชีณะพีชา อะวิรุพหิฉันทา
 นิพพันติ ธีรา ยะถายัง ปะทีโป
 อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณัตถัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

พระอรหันต์ผู้สิ้นเชื้อแล้ว ไม่ยินดีภพอีก มีจิตหน่ายภพ
 เบื้องหน้า สิ้นกรรมเก่า ปราศจากกรรมใหม่ที่จะส่งไปเกิดอีก
 ท่านเหล่านั้นเป็นปราชญ์ ดับสิ้นไปเหมือนประทีปดวงนี้ ข้อนี้เป็น
 พระรัตนคุณอันประเสริฐของพระอริยสงฆ์ ด้วยสัจวาจานี้ ขอจงมี
 ความสวัสดี

๑๖. ยานีระ ภูตานิ สะมาคะตานิ
 ภูมมานิ วา ยานิ วะ อันตะลิกเข
 ตะถาคะตัง เทวะมะนุสสะปุชิตัง
 พุทฺธัง นะมัสสามะ สุวัตถิ โหตุ.

ขอเทวดาบนพื้นดินและในอากาศทั้งหลาย ผู้มาประชุมกัน
 อยู่ในที่นี้ จงร่วมกันนมัสการพระพุทธเจ้าผู้เสด็จไปอย่างงาม
 อันเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายบูชาแล้ว ขอจงมีความสวัสดี

๑๗. ยานีระ ภูตานิ สะมาคะตานิ
 ภูมมานิ วา ยานิ วะ อันตะลิกเข
 ตะถาคะตัง เทวะมะนุสสะปุชิตัง
 ฐัมมัง นะมัสสามะ สุวัตถิ โหตุ.

ขอเทวดาบนพื้นดินและในอากาศทั้งหลาย ผู้มาประชุม
กันอยู่ในที่นี้ จงร่วมกันนมัสการพระธรรมอันเป็นไปอย่างงาม
อันเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายบูชาแล้ว ขอจงมีความสวัสดิ์

๑๘. ยานีระ ภูตานิ สะมาคะตานิ

ภุมมานิ วา ยานี วะ อันตะลิกเข
ตะถาคะตัง เทวะมะนุสสะปุชิตัง
สังฆัง นะมัสสามะ สุวัตถิ โหตุ.

ขอเทวดาบนพื้นดินและในอากาศทั้งหลาย ผู้มาประชุม
กันอยู่ในที่นี้ จงร่วมกันนมัสการพระอริยสงฆ์ผู้ดำเนินไปอย่างงาม
อันเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายบูชาแล้ว ขอจงมีความสวัสดิ์

ตำนานวัฏฏกปริตร

วัฏฏกปริตร คือ ปริตรของนกกุ่ม เป็นพระปริตรที่กล่าวถึงสัจวาจา
ของพระพุทธเจ้าที่เคยกระทำเมื่อเสวยพระชาติเป็นนกกุ่ม แล้วอ้างสัจวาจานั้น
มาพิทักษ์คุ้มครองให้พ้นจากอัคคีภัย พบประวัติในพระสูตร ๒ แห่ง คือชาดก
และจரியปิฎก ในคัมภีร์ชาดก^{๕๒} มีเพียงคาถาเดียว คือ คาถาที่ ๓ ส่วนในคัมภีร์
จரியปิฎก^{๕๓} พบคาถา ๑๑ บท พระปริตรที่นิยมสวดอยู่ในปัจจุบันมีคาถาทั้งหมด
เพียง ๔ บท ซึ่งโบราณจารย์ได้คัดมาสวดเฉพาะคาถา ๔ บทหลังนี้เท่านั้น เพราะ
เป็นคาถาที่แสดงสัจวาจาของพระโพธิสัตว์ ส่วนคาถา ๗ บทแรกเป็นคาถาที่แสดง
ประวัติความเป็นมา ท่านจึงมิได้คัดมาสวดด้วย

ในคัมภีร์จริยาปิฎกแสดงว่า พระพุทธเจ้าได้ตรัสพระปริตรนี้แก่พระสารีบุตร เพื่อแสดงบารมีที่พระองค์เคยสั่งสมไว้ในภพก่อน ส่วนในคัมภีร์อรรถกถาชาดก^{๕๔} มีประวัติว่า สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าร่วมกับภิกษุสงฆ์เสด็จจาริกอยู่ในแคว้นมคธ ทรงพบไฟป่าโดยบังเอิญ เมื่อไฟป่าลุกลามล้อมมาถึงสถานที่ ๑๖ กรีสะ คือพื้นที่ หว่านเมล็ดพืชได้ ๗๐๔ ทะนาน ไฟป่านั้นได้ดับลงทันทีเหมือนถูกน้ำดับไป พระพุทธเจ้าตรัสว่า ไฟป่านี้มิใช่ดับลงด้วยอำนาจของตถาคตในภพนี้ แต่ดับลงด้วยอำนาจของสังฆาจาที่ตถาคตเคยกระทำในชาติที่เกิดเป็นนกคุ้ม สถานที่นี้ จะเป็นสถานที่ที่ไม่มีไฟไหม้ตลอดกัป แล้วตรัสพระปริตรนี้แก่ภิกษุเหล่านั้น

บทชัตว์ภูฏกปริตร

๑. ปุเรนตัง โภธิสัมภारे निपत्तदं ष्णुञ्चेชาติयं
 ยัสสะ तेชนะ ทาวคคิ महासत्तदं विवञ्चेयि.

ไฟป่าหลีกให้พระโพธิสัตว์ผู้ถือกำเนิดเป็นนกคุ้ม บำเพ็ญบารมี เพื่อจะบรรลुพระสัมพัญญุตญาณ ด้วยเดชของพระปริตรใด

๒. เถรัสสะ สาริปุตตัสสะ लोकेनाएने षासिदं
 กัปปัญญาयिं महातेञ्चं पेरिददं दं षะณामะ हे.

ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตร อันมีเดชใหญ่คงอยู่ ตลอดกัปนั้น ที่พระโลกนาถตรัสแก่พระสารีบุตรเถระเถิด

๘. วัฏฏกปริตร

๑. อັถถิ โลกเ สึละคฺุณเ สัจจัง โสเจยยะนุททะยา
เตนะ สัจเจนะ กาทามิ สัจจะกิริยะมะนุตตะรัง.

คือความประพฤติอันประเสริฐ ความสัตย์ ความหมดจด
และความเอื้ออาทร ปรากฏอยู่จริงในโลก เราขอเสี่ยงสัจวาจา
อันยิ่งด้วยความจริงนี้

๒. อาวัชเชตฺวา ฐัมมะพะลัง สรวิตฺวา ปุพพะเก ชิเน
สัจจะพะละมะวัสสาเย สัจจะกิริยะมะกาสะหัง.

เราผู้ครุ่นนึกถึงอานุกาภาพแห่งพระธรรม ระลึกถึงพระชินเจ้า
องค์ก่อนๆ แล้ว อาศัยอานุกาภาพแห่งความจริง ขอเสี่ยงสัจวาจา

๓. สันติ ปักขา อะปะตะนา สันติ ปาทา อะวัญจะนา
มาตา ปิตา จะ นิกขันตา ชาตะเวทะ ปะฎีกกะมะ.

เรามีปีกก็บินไม่ได้ มีเท้าก็เดินไม่ได้ มารดาบิดาก็บินหนี
ไปแล้ว ดูก่อนไฟ ขอท่านจงหลีกเลี่ยงไปเถิด

๔. สะหะ สัจเจ กะเต มัยหัง มะหาปัชชะลิตโต สีขี
วัชเชสิ โสพะสะ กะริสานิ อุทะกัง ปัตฺวา ยะถา สีขี
สัจเจนะ เม สะโม นัตถิ เอสา เม สัจจะปาระมี.

เมื่อเราทำสัจวาจาเช่นนี้แล้ว ไฟที่ลุกโชติช่วงอยู่ ก็ดับไป
เป็นพื้นที่ถึง ๑๖ กริสะไนทันที ดั่งไฟถูกน้ำดับไป ฉะนั้น สิ่ง
เสมอกับความสัตย์ของเราไม่มี นี่เป็นสัจบารมีของเรา

ตำนานมัจฉลปริตร

มัจฉลปริตร คือ ปริตรที่กล่าวถึงมัจฉล ๓๘ มีประวัติว่า ในกาลก่อนที่พระพุทธเจ้าจะตรัสมัจฉลนี้ได้เกิดปัญหาถกเถียงกันในหมู่มนุษย์ว่า อะไรเป็นมัจฉล ฝ่ายที่ ๑ กล่าวว่า รูปที่เห็นดีเป็นมัจฉล ฝ่ายที่ ๒ กล่าวว่า เสียงที่ได้ยินดีเป็นมัจฉล ฝ่ายที่ ๓ กล่าวว่า กลิ่น รส สัมผัสที่ดีเป็นมัจฉล ต่างฝ่ายต่างก็ยืนยันความเห็นของตน แต่ไม่สามารถอธิบายให้อีกฝ่ายยอมรับได้ ปัญหานี้ได้แพร่ไปทั่วถึงเทวโลก และพรหมโลก ทำให้เทวดาและพรหมได้แบ่งแยกออกเป็น ๓ ฝ่ายเหมือนมนุษย์ ซึ่งปัญหานี้หาข้อยุติไม่ได้จนเวลาล่วงผ่านไป ๑๒ ปี เหล่าเทวดาชั้นดาวดึงส์ก็ได้ทูลถามปัญหานี้กับพระอินทร์ ท้าวเธอจึงทรงมอบหมายให้เทพบุตรคนหนึ่งไปกราบทูลถามปัญหานี้กับพระพุทธเจ้า แล้วเสด็จมาเข้าเฝ้าพร้อมกับเหล่าเทวดาเพื่อสดับมัจฉล พระพุทธองค์จึงตรัสพระปริตรนี้ตามคำอาราธนาของเทพบุตรนั้น ^{๕๕}

บทขัดมัจฉลปริตร

๑. ยัญจะ ทฺวาทะสะ วัสสานิ จินตะยิงสุ สะเทวะกา
จิรัสสัง จินตะยันดาปี เนวะ ชานิงสุ มังคะลัง.

มนุษย์และเทวดาทั้งหลายคิดหาสิ่งที่เป็นมัจฉลอยู่ถึง ๑๒ ปี
แม้ว่าจะคิดผ่านไปเป็นเวลานาน ก็ยังไม่รู้เลยทีเดียว

๒. จักกะวาพะสะหัสเสสุ ทะสะสุ เยนะ ตัตตะกัง
กาลัง โกลาหะลัง ชาตัง ยาวะ พุรัหฺมะนิเวสะนา.

ความโกลาหลเรื่องมัจฉล ได้เกิดขึ้นถึงพรหมโลกตลอด
หมื่นจักรวาลเป็นเวลา ๑๒ ปี

๓. ยัง โลกะนาโถ เทเสสิ สัพพะปาปะวินาสะนัง
 ยัง สุตฺวา สัพพะทุกเขหิ มุจจันตาสังขียา นระา
 เอวะมาทิกุณฺเฎตัง มังคะลัง ตัง ภาณามะ เห.

พระโลกนาถทรงแสดงสิ่งที่เป็นมงคล อันสามารถขจัดบาป
 ทั้งปวงได้ เมื่อนรชนนับประมาณมิได้ได้ดับแล้ว ย่อมหลุดพ้นจาก
 ทุกข์ทั้งปวง ขอเราทั้งหลายจงร่วมกันสวดมงคลปริตรนั้น ซึ่งประกอบ
 ด้วยคุณอย่างนี้เป็นต้นเถิด

๙. มังคลปริตร

เอวัง เม สุตัง.

ข้าพเจ้าได้ดับมาแล้วดังนี้

เอกััง สะมะยัง ภาคะวา สาวัตถียัง วิหะระติ เขตตะวะเน
 ะนาถะปิณฑิกัสสะ อารามะ.

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน
 อารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐี ใกล้พระนครสาวัตถี

อะถะ โข อัญญะตะธา เทวะตา อะภิกันตายะ รัตติยา
 อะภิกันตะวัณณา เกวะละกัปปัง เขตตะวะนัง โอภาเสตฺวา เยนะ
 ภาคะวา, เตนุปะสังกะมิ.

ครั้งนั้นแล เมื่อปฐมยามแห่งราตรีล่วงแล้ว เทวดา
 ตนหนึ่ง ทรงรำพึงมายิ่ง ทำพระเชตวันโดยรอบทั้งหมดให้สว่างไสว
 เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค

อุปะสังกะมิตฺวา ภาคะวันตัง อะภิวาเทตฺวา เอกะมันตัง
อัญญาสิ.

เมื่อถึงที่ประทับ ได้ถวายอภิवाทพระผู้มีพระภาค แล้วยืน
อยู่ข้างหนึ่ง

เอกะมันตัง ลูิตา โข सा เทเวตา ภาคะวันตัง คาถายะ
อชณะภาสิ.

ครั้นแล้วเทวดาได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคด้วยคาถาว่า

พะหุ เทวา มนะุสสา จะ มังคะลานิ อะจินตะยุง
อากังขะมานา โสตถานัง พุรุหิ มังคะละมุตตะมัง.

เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายเป็นอันมาก มุ่งคิดหามงคล
เพื่อความสวัสดิอยู่ ขอพระองค์จงตรัสสิ่งที่เป็นมงคลอันประเสริฐเกิด

[พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า]

๑. อะเสวะนา จะ พาลานัง ปันติตานัญญะ เสวะนา
ปุชา จะ ปุชชะเนยยานัง เอตัง มังคะละมุตตะมัง.^{๕๖}

การไม่คบคนพาล การคบแต่บัณฑิต และการบูชาผู้ที่ควร
บูชา นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๒. ปะติรุปะเทสะวาโส จะ ปุพเพ จะ กะตะปะญญะตา
อัตตะสัมมาปะณิธิ จะ เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การอยู่ในสถานที่เหมาะสม การได้บำเพ็ญบุญมาก่อน และ
การวางตัวถูกต้อง นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๓. พาหุสัจจะ สิปปัญจะ วินะโย จะ สุสิกขิตโต
 สุภาสิตา จะ ยา วาจา เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การมีความรู้มาก การทำงานช่าง การมีวินัยอย่างดี และ
 การพูดถ้อยคำไพเราะ นี้เป็นมงคลอันสูงสุด

๔. มาตาปีตอุปฏฐานัง ปุตตะทาวัสสะ สังคะโห
 อะนากุลา จะ กัมมันตา เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การเลี้ยงดูมารดาบิดา การสงเคราะห์บุตรภรรยา และการงาน
 ไม่สับสนยุ่งเหยิง นี้เป็นมงคลอันสูงสุด

๕. ทานัญจะ ธัมมะจะรียา จะ ญาตะกานัญจะ สังคะโห
 อะนะวัชชานิ กัมมานิ เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การให้ทาน การประพฤติธรรม การสงเคราะห์ญาติ และ
 การทำงานที่ปราศจากโทษ นี้เป็นมงคลอันสูงสุด

๖. อาระตี วิระตี ปาปา มัชชะปานา จะ สัญญะโม
 อัมปะมาโท จะ ธัมเมสุ เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การอดใจไม่กระทำบาป การระวังตนห่างจากการดื่มน้ำเมา
 และการประพฤติตนไม่ประมาท นี้เป็นมงคลอันสูงสุด

๗. คาระโว จะ นิวาโต จะ สันตุมฺหิ จะ กะตัญญุตตา
 กาเลนะ ธัมมัสสะวะนัง เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

ความเคารพ การไม่ทะนงตน ความสันโดษ ความรู้บุญคุณ
 และการฟังธรรมในเวลาที่เหมาะสม นี้เป็นมงคลอันสูงสุด

๘. ขันดี จะ ไสวะจัสสะตา สะมะณัญญจะ ทัสสะนัง
กาเลนะ รัมมะสากัจฉา เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

ความอดทน ความเป็นคนว่าง่าย การได้พบเห็นสมณะ
และการสนทนาธรรมในเวลาอันสมควร นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๙. ตะโป จะ พุรัหฺมะจะริยัญญจะ อะริยะสัจจานะ ทัสสะนัง
นิพพานะสัจฉิกิริยา จะ เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

การบำเพ็ญตบะ การประพฤติพรหมจรรย์ การเห็นแจ้ง
อริยสัจ และการทำนิพพานให้แจ้ง นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๑๐. มุญฺหัสสะ โลกะรัมเมหิ จิตตัง ยัสสะ นะ กัมปะติ
อะโสกัง วิระชัง เขมัง เอตัง มังคะละมุตตะมัง.

จิตของบุคคลผู้ถูกโลกธรรมมากระทบแล้ว ไม่หวั่นไหว
ไม่เศร้าโศก ไม่มีมลทิน เบิกบานอยู่ นี่เป็นมงคลอันสูงสุด

๑๑. เอตาทิสานิ กัตวานะ สัพพัตถะ มะปะราชาชิตา
สัพพัตถะ โสตถิง คัจฉันติ ตัง เตสัง มังคะละมุตตะมัง.

ผู้ปฏิบัติเช่นนี้ได้แล้ว จะไม่พ่ายแพ้ในที่ทุกสถาน ถึงความ
สวัสดีทุกแห่ง นี่เป็นมงคลอันสูงสุดของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

ตำนานรัชคคปริตร

รัชคคปริตร คือ ปริตรยอตรง เป็นพระปริตรที่กล่าวถึงเรื่องที่เทวดาชั้นดาวดึงส์แห่งนδυยตรงของพระอินทร์ ฯลฯ ในสงครามระหว่างเทวดากับอสูร และแนะนำให้ภิกษุระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ในเวลาเกิดความสะดุ้งกลัวเมื่ออยู่ในป่า โคนไม้ หรือเรือนว่าง^{๕๗}

พระอรรถกถาจารย์ได้กล่าวว่า พระปริตรนี้สามารถคุ้มครองผู้ที่ตกจากที่สูงได้ และเล่าเรื่องที่เกิดในประเทศศรีลังกาว่า เมื่อพระภิกษุช่วยกันโบกปูนพระเจดีย์ชื่อว่า ทีฆวาปี มีพระรูปหนึ่งพลัดตกลงจากพระเจดีย์ พระที่ยืนอยู่ข้างล่างได้รับบอกว่า “ท่านจงระลึกถึงรัชคคปริตรเถิด” พระที่พลัดตกได้กล่าวว่า “ขอรัชคคปริตรจงคุ้มครองข้าพเจ้า” ขณะนั้นอิฐสองก้อนในพระเจดีย์ได้ยื่นออกมารองรับเท้าของท่าน เมื่อพระรูปอื่นพากันนำบันไดมารับพระรูปนั้นลงไปแล้ว อิฐสองก้อนนั้นได้เคลื่อนกลับไปสถานที่เดิม^{๕๘}

บทช้ดรัชคคปริตร

๑. ยัสสานุสสระธเนนาปี อันตะลิกเขปี ปาณินโน
 ปะติญฺฐะมะธิตัจฉันติ ภูมียัง วियะ สัพพะธา.
๒. สัพพูปัททวะชาลัมหา ยักขะโจราทิสัมภะวา
 คะณะนา นะ จะ มุตตานัง ประริตตัง ตัง ภาณามะ เห.

เหล่าสัตว์ย่อมได้ที่พึงในอากาศเหมือนบนพื้นดินเสมอ เพราะระลึกถึงพระปริตรใด ผู้พ้นจากวงข่ายแห่งอุปัทวันตราย

ทั้งมวล อันเกิดจากยักษ์และโจรเป็นต้น นับจำนวนมิได้ ขอเรา
ทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตรนั้นเถิด

๑๐. รัชคคปริตร

เอวัง เม สุตัง.

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วดังนี้

เอกััง สะมะยัง ภาคะวา สาวัตถิยัง วิหะระติ เขตตะวะเน
อนาถะปิณฑิกัสสะ อาราเม.

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน
อารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐี ใกล้พระนครสาวัตถี

ตัตตระ โข ภาคะวา ภิกขุ อามันเตสิ ภิกขะโวติ.

ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายว่า
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย

ภะทันเตติ เต ภิกขุ ภาคะวะโต ปัจจัสสโสสุ.

เหล่าภิกษุทูลรับพระวาจาของพระผู้มีพระภาคว่า
พระพุทธเจ้าข้า

ภาคะวา เอตะทะโวจะ.

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสความดังนี้ว่า

ภุตะปะพพัง ภิกขะเว เทवासุระสังคาโม สะมุบัพฺยุพโห
อะโหสิ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นานมาแล้ว เกิดสงครามระหว่าง
เทวดากับอสูรขึ้น

อะถะ โข ภิกขเว สักโก เทวานะมินโท เทเว ดาวะติงเส
อามันเตสิ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ครั้งนั้น ท้าวสักกะจอมเทพรับสั่ง
กับเทวดาชั้นดาวดึงส์ว่า

สะเจ มาริสา เทวานัง สังคามะคะตานัง อุปัชชชเยยะ
ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา.

ดูก่อนท่านผู้ปราศจากทุกข์ ถ้าท่านเข้าสงครามแล้ว
มีความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขนลุกขนพอง

มะเมวะ ตัสฺมิง สะมะเย ะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ.

ขอให้ท่านเห็นยอดธงของเราในขณะนั้นเถิด

มะมัง หิ โว ะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ยัง ภะวิสสะติ ภะยัง
วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหียิสสะติ.

เพราะเมื่อท่านเห็นยอดธงของเราแล้ว ท่านจะละ
ความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขนลุกขนพองเสียได้

โน เจ เม ะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ.

ถ้าท่านไม่เห็นยอดธงของเรา

อะถะ ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ.

ก็ขอให้ท่านเห็นยอดธงของพระราชาบดีจอมเทพเถิด

ปะชาปะติสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลกะยะตั้ง
ยัง ะวะสิสสะติ ะยะยัง วา ฌัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส
ปะหียิสสะติ.

เพราะเมื่อท่านเห็นยอดธงของพระปชาบดีจอมเทพแล้ว
ท่านจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขนลุกขนพอง
เสียได้

โน เจ ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลกะยะยาถะ.

ถ้าท่านไม่เห็นยอดธงของพระปชาบดีจอมเทพ

อะถะ ะวะรุณัสสะ เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลกะยะยาถะ.

ก็ขอให้ท่านแหงนดูยอดธงของพระวรุณจอมเทพเถิด

ะวะรุณัสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลกะยะตั้ง
ยัง ะวะสิสสะติ ะยะยัง วา ฌัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส
ปะหียิสสะติ.

เพราะเมื่อท่านเห็นยอดธงของพระวรุณจอมเทพแล้ว
ท่านจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขนลุกขนพอง
เสียได้

โน เจ ะวะรุณัสสะ เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลกะยะยาถะ.

ถ้าท่านไม่เห็นยอดธงของพระวรุณจอมเทพ

อะถะ อีสานัสสะ เทวะราชัสสะ ะชัคคัง อุลโลกะยะยาถะ.

ก็ขอให้ท่านแหงนดูยอดธงของพระอีสานจอมเทพเถิด

อิสานัสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ รัชคัง อุลโลกะยะตั้ง
ยัง ภาวิสสะติ ภายัง วา ฉัมภิตตัง วา โลมะหังโส วา, โส
ปะหียิสสะติ.

เพราะเมื่อท่านเห็นยอดธงของพระอิสานจอมเทพแล้ว
ท่านจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขนลุกขนพอง
เสียได้

ตั้ง โข ปะนะ ภิกขะเว สักกัสสะ วา เทวานะมินทัสสะ
รัชคัง อุลโลกะยะตั้ง,

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเทวดาเห็นยอดธงของ
ท้าวสักกะจอมเทพนั้นอยู่ก็ดี

ปะชาปะติสสะ วา เทวะราชัสสะ รัชคัง อุลโลกะยะตั้ง,
เห็นยอดธงของพระประชาบดีจอมเทพอยู่ก็ดี

วะรุณัสสะ วา เทวะราชัสสะ รัชคัง อุลโลกะยะตั้ง,
เห็นยอดธงของพระवरุณจอมเทพอยู่ก็ดี

อิสานัสสะ วา เทวะราชัสสะ รัชคัง อุลโลกะยะตั้ง,
เห็นยอดธงของพระอิสานจอมเทพอยู่ก็ดี

ยัง ภาวิสสะติ ภายัง วา ฉัมภิตตัง วา โลมะหังโส วา,
โส ปะหียะถาปี โนปิ ปะหียะถะ.

เทวดาเหล่านั้นย่อมละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือ
ความขนลุกขนพองได้บ้าง ไม่ได้บ้าง

ตั้ง กิเลส เหตุ.

ข้อนั้นเพราะอะไร

สักโก หิ ภิกขเว เทวานะมินโท อะวีตะราโค อะวีตะโทโส
อะวีตะโมโห ภีรु ฉัมภี อุตฺราสี ปะลาयीติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะทำวสัฏกจะจอมเทพยังไม่เป็น
ผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ ยังเป็นผู้มีความกลัว ความหวาดหวั่น
ความสะดุ้ง ยังคิดหลบหนี

อะหัญจะ โข ภิกขเว เอวัง ะทามิ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ส่วนตถาคตจะขอกล่าวอย่างนี้ว่า

สะเจ ตุมหากัง ภิกขเว ะรัญญะคะตานัง वा รุกขะ-
มุละคะตานัง वा สุญญาการะคะตานัง वा อุปปีชเชยยะ ะยัง वा
ฉัมภิตตตัง वा โลมะหังโส वा.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ถ้าเธอเข้าไปอยู่ในป่าก็ดี อยู่โคนไม้
ก็ดี อยู่ในเรือนว่างก็ดี แล้วมีความกลัว ความหวาดหวั่น หรือ
ความขนลุกขนพอง

มะเมวะ ตัสสิมิง สะมะเย อะนุสสะเรยยาถะ.

ขอให้เธอพิจารณาลึกลงถึงตถาคตในขณะนั้นเถิดว่า

อิตปิ โส ะคะวา

แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น

อะระหัง,

เป็นผู้ไกลจากกิเลส

สัมมาสัมพุทธะ,

ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง

วิชชาจะระณะสัมปันโน,

ถึงพร้อมด้วยความรู้และความประพฤติ

สุคะโต,

เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว

โลกะวิทู,

ทรงรู้แจ้งโลก

อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,

ทรงเป็นสารถิฝึกบุคคลที่ควรฝึก ไม่มีใครยิ่งกว่า

สัตถา เทวะมะนุสสานัง,

ทรงเป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

พุทธะ,

ทรงเป็นผู้รู้แจ้ง

ภะคะวาติ.

ทรงเป็นผู้อธิบายธรรม

มะมั่ง หิ โว ภิกขเว อะนุสสะระตัง ยัง ภาวิสสะติ ภายัง
วา ฉัมภิตตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหิยิสสะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเมื่อเธอพร้าระลึกถึง
ตถาคตแล้ว เธอจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความ
ขนลุกขนพองเสียได้

โน เจ มั่ง อะนุสสะเรยยาถะ.

ถ้าเธอไม่พร้าระลึกถึงตถาคต

อะถะ ฐัมมั่ง อะนุสสะเรยยาถะ.

ก็พึงพร้าระลึกถึงพระธรรมว่า

สุวากขาโต ภาคะวะตา ฐัมโม.

พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว

สันทิฏฐิโก,

เป็นธรรมที่เห็นได้ด้วยตนเอง

อะกาลิโก,

ไม่ขึ้นกับกาล

เอหิปัสสิโก,

เป็นธรรมที่ควรมาดู

โอปะนะยิโก,

ควรน้อมมาปฏิบัติ

ปัจฉัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหีติ.

เป็นธรรมที่วิญญูชนพึงรู้ได้เฉพาะตน

ธัมมัง หิ โว ภิกขเว อานุสสระระตัง ยัง ภาวิสสะติ ภายัง
วา ฌัมภิตตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหียิสสะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเมื่อเธอพร่ำระลึกถึงพระธรรม
แล้ว เธอจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความขนลุกขนพอง
เสียได้

โน เจ ธัมมัง อานุสสเรยยาถะ.

ถ้าเธอไม่พร่ำระลึกถึงพระธรรม

อะถะ สังฆัง อานุสสเรยยาถะ.

ก็พึงพร่ำระลึกถึงพระอริยสงฆ์ว่า

สุปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติดี

อุชุปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติตรง

ญายะปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติ
เพื่อพระนิพพาน

สามีจิปะฏิปันโน ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

พระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติ
ที่ควรนับถือ

ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัญญะ ปุริสะปุคคะลา,

ท่านเหล่านั้น คือบุรุษ ๔ คู่ กล่าวคือ พระอริยบุคคล
๘ จำพวก

เอสะ ภาคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

นี่แหละพระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค

อาหุเนยโย,

ผู้ควรรับสักการะ

ปาหุเนยโย,

ผู้ควรแก่ของต้อนรับ

ทักขิเนยโย,

ผู้ควรรับทักษิณาทาน

อัญชะลิกระระณีโย,^{๕๙}

ผู้ควรอัญชลีกรรม

อะนุตตะรัง ปุญญัญจเขตตัง โลกัสสาติ.

เป็นนาบุญอันประเสริฐของโลก

สังฆัง ทิ โว ภิกขะเว อะนุสสะระตัง ยัง ภะวิสสะติ ภายัง
วา ฉัมภิตตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหียิสสะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเมื่อเธอพร้าระลึกถึง
พระอริยสงฆ์แล้ว เธอจะละความกลัว ความหวาดหวั่น หรือความ
ขนลุกขนพองเสียได้

ตั้ง กิเลส เหตุ.

ข้อนั้นเพราะอะไร

ตะถาคะโต หิ ภิกขเว อระหัง สัมมาสัมพุทธโธ วีตะราโค
วีตะโทโส วีตะโมโห อะภีรุ อะฉัมภี อะนุตฺตฺราสี อะปะลายิตี.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะตถาคตเป็นผู้ไกลจากกิเลส
ตรัสรู้ชอบด้วยตนเอง เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ ไม่มี
ความกลัว ความหวาดหวั่น ความสะดุ้ง ไม่คิดหลบหนี

อิหะมะโวจะ ภะคะวา. อิหัง วัตฺวานะ สุคะโต, อะถาปะรัง
เอะตะทะโวจะ สัตถา.

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสเรื่องนี้แล้ว พระสุคตทรงกล่าว
อย่างนี้แล้ว พระศาสดาได้ตรัสคาถานี้ต่อไปว่า

๑. อะรัญญเฐ รุกขะมุเล वा सुญญาकारे वะ ภิกขवे
อะนุสสะเรถะ สัมพุทฺธัง ภะยังฺ ตุมหากะ โน สียา.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอเข้าไปอยู่ในป่าก็ดี อยู่โคนไม้
ก็ดี อยู่ในเรือนว่างก็ดี เธอพึงหมั่นระลึกถึงพระสัมพุทธเจ้า แล้วเธอ
จะไม่มี ความกลัว

๒. โน เจ พุทฺธัง สะเรยยาถะ โลกะเชฏฺฐัง นระสาสะกัง
อะถะ รัมมัง สะเรยยาถะ นียยานิกัง สุเทสิตัง.

หากเธอไม่หมั่นระลึกถึงพระพุทธเจ้า ผู้ยิ่งใหญ่ของชาวโลก
เป็นนรชนผู้ประเสริฐ เธอก็พึงหมั่นระลึกถึงพระธรรมที่เราแสดง
ดีแล้ว เป็นทางหลุดพ้นจากสังสารวัฏ

๓. โน เจ ธัมมัง สะเรยยาถะ นียยานิกัง สุเทสิตัง.

อะถะ สังฆัง สะเรยยาถะ ปุญญักเขตตัง อะนุตตะรัง.

หากเธอไม่หมั่นระลึกถึงพระธรรมที่เราแสดงดีแล้ว เป็นทาง
หลุดพ้นจากสังสารวัฏ เธอก็พึงหมั่นระลึกถึงพระอริยสงฆ์ผู้เป็น
นาบุญอันประเสริฐ

๔. เอวัง พุทธัง สะรันตานิัง ธัมมัง สังฆัญจะ ภิกขะโว

ภะยัง วา ฉัมภิตตัตตัง วา โลมะหังโส นะ เหสสะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอหมั่นระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม
และพระอริยสงฆ์อย่างนี้แล้ว ความกลัวก็ดี ความหวาดหวั่นก็ดี
หรือความขนลุกขนพองก็ดี จะไม่ปรากฏเลย

ตำนานอังคฺลิมาลปริตร

อังคฺลิมาลปริตร คือ ปริตรของพระองค์คฺลิมาล มีประวัติว่า วันหนึ่งเมื่อพระองค์คฺลิมาลออกบิณฑบาตอยู่ ท่านได้พบหญิงมีครรภ์คนหนึ่งกำลังเป็นทุกข์ เพราะคลอดบุตรไม่ได้ ก็เกิดความสงสาร จึงได้กลับมาเข้าเฝ้าและกราบทูลเรื่องนี้กับพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนพระปริตรนี้แก่พระองค์คฺลิมาล ท่านได้กลับไปสาธยายแก่หญิงนั้น เมื่อนางได้ฟังพระปริตรนี้ก็คลอดทารกออกมาได้โดยสะดวก ทั้งมารดาและทารกนั้นปลอดภัยได้รับความสวัสดิ์

อนึ่ง ตั้งที่พระองค์คฺลิมาลนั่งสวดพระปริตรนี้ ได้กลายเป็นตั้งศักดิ์สิทธิ์ ถ้าหญิงที่คลอดบุตรยากไม่สามารถมานั่งที่ตั้งนี้ได้ ก็ให้นำน้ำล้างตั้งไปรดศีรษะ จะทำให้คลอดบุตรง่าย เปรียบตั้งน้ำไหลออกจากกระบอกกรองน้ำ แม้กระทั่งสัตว์ที่ตกถูกยาก เมื่อนำมานั่งที่ตั้งนี้ก็ตกถูกง่าย นอกจากการคลอดบุตรแล้ว ตั้งนี้ยังสามารถรักษาโรคอื่นๆ ได้อีกด้วย^{๖๐} ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ทำให้หญิงมีครรภ์นิยมสวดอังคฺลิมาลปริตรนี้ก่อนนอนเป็นประจำทุกคืน เพราะมีความเลื่อมใสศรัทธาปรารถนาให้การคลอดบุตรสะดวกปลอดภัย

บทขัดอังคฺลิมาลปริตร

๑. ประริตตัง ยัง ภาณันตัสสะ นิสินันฺฏฐานะโรวะนัง
อุทะกัมปิ วินาเสติ สัพพะเมวะ ประริสสะยัง.

น้ำล้างที่หนึ่งของพระองค์คฺลิมาลผู้สวดพระปริตรใด สามารถขจัดอันตรายทั้งปวงให้หมดไปได้

๒. โสตถินา คัพพะวุฏฺฐานัง ยัญจะ สาเทติ ตังขะเณ
เถรสสังคฺลิมาลัสสะ โลกะนาถะนะ ภาสิตัง
กัปปัญฺฐายิง มะหาเตชัง ประริตตัง ตัง ภาณามะ เห.

พระปริตรใดที่พระโลกนาถทรงภาซิตไว้แก่พระองค์อุลิมาลเถระ
สามารถยังการคลอตบุตรให้เป็นไปได้โดยสวัสดิ์ในทันที ขอเรา
ทั้งหลายจงร่วมกันสวดพระปริตรซึ่งมีเดชใหญ่ คงอยู่ตลอดกับนั้นเถิด

๑๑. อังคฺอุลิมาลปริตร

ยะโตหัง ภะคินิ อะริยาเย ชาตียา ชาโต, นาภิขานามิ
สัจฺฉิจะ ปาณัง ชีวิตา โวโรเปตา. เตนะ สัจฺเจนะ โสตถิ เต โหตุ,
โสตถิ คัพภัสสะ.

ดูก่อนน้องหญิง นับแต่เราเกิดโดยอริยชาตินี้แล้ว เราไม่เคย
คิดปลงชีวิตสัตว์เลย ด้วยสัจวาจานี้ ขอความสวัสดิ์จงมีแก่เธอ
ขอความสวัสดิ์จงมีแก่ครรภ์ของเธอ

ตำนานอภยปริตร

อภยปริตร คือ ปริตรไม่มีภัย เป็นพระปริตรที่โบราณจารย์ประพันธ์ขึ้น
โดยอ้างคุณพระรัตนตรัยมาพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสวัสดิ์ พระปริตรนี้ปรากฏ
ในบทสวดเจ็ดตำนานและบทสวดสิบสองตำนานของไทย ได้แพร่หลายไปถึงประเทศ
สหภาพพม่าและศรีลังกาอีกด้วย ท่านอาจารย์ธัมมานันทมหาเถระสันนิษฐานว่า
พระปริตรนี้คงรจนาโดยพระเถระชาวเชียงใหม่ในสมัยที่รจนาคาถาชินบัญชร
ท่านสังเกตจากการอธิบายให้ภัยพิบัติเคราะห์ร้ายพินาศไป ทั้งนี้เพราะชาวเมือง
เชียงใหม่ในสมัยนั้นนิยมบูชาดาวนพเคราะห์ พระเถระจึงได้ประพันธ์คาถานี้ เพื่อ
ให้สวดแทนการบูชาดาวนพเคราะห์ คาถานี้ยังพบในคัมภีร์ปริตตฎีกาที่รจนาใน
พ.ศ. ๒๑๕๓ อีกด้วย

๑๒. อภยปริตร

๑. ยิง ทุนนิมิตตัง อวะมะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุกัณสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
พุทธานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ.

ขอลางร้าย สิ่งที่เป็นอัปมงคล เสียงนกที่น่าหวั่นเกรง
เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่ต้องการ จงพินาศไปด้วยพุทธานุภาพ

๒. ยิง ทุนนิมิตตัง อวะมะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุกัณสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
ธัมมานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ.

ขอลางร้าย สิ่งที่เป็นอัปมงคล เสียงนกที่น่าหวั่นเกรง
เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่ต้องการ จงพินาศไปด้วยธรรมานุภาพ

๓. ยิง ทุนนิมิตตัง อวะมะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุกัณสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
สังฆานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ.

ขอลางร้าย สิ่งที่เป็นอัปมงคล เสียงนกที่น่าหวั่นเกรง
เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่ต้องการ จงพินาศไปด้วยสังฆานุภาพ

ตำนานเทวดาอุยโยชนคาถา

เทวดาอุยโยชนคาถา คือ คาถาส่งเทวดา เป็นการแผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย แล้วจึงอัญเชิญเทวดาให้มาร่วมอนุโมทนาบุญและกลับไปสู่นิवासสถานของตน รวมทั้งผูกมนต์คุ้มครองด้วยอาณุภาพของพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอรหันต์ ท่านอาจารย์ธัมมานันทะสันนิษฐานว่าพระเถระชาวสิงหลเป็นผู้รจนา เพราะในพระบาลีไม่พบธรรมเนียมในการอัญเชิญเทวดามาฟังธรรม (ในบทชุมนุมเทวดา) และในการอัญเชิญเทวดากลับดังที่จะแสดงในลำดับต่อไป

อย่างไรก็ตาม พระอานันทปัทมิตาภิกษุ (อดีตเจ้าอาวาสวัดวิสุทธาราม จังหวัดแปร) ประารภว่า ผู้สวดอาจใช้เป็นรูปว่า *รักขันตุ (ขอจงปกป้องรักษา) แทนรูปว่า คัจฉันตุ (ขออัญเชิญเทวดากลับ) เพราะถึงแม้ว่าจะไม่อัญเชิญเทวดากลับเทวดาเหล่านั้นก็ต้องกลับสู่นิवासสถานของตนเอง

เทวดาอุยโยชนคาถา

๑. ทุกข์ปัดตา จะ นิตทุกขา ะยัปัดตา จะ นิตพะยา
 โสกัปัดตา จะ นิสโสกา โหนตุ สัพเพปิ ปาณินเ.
 ขอสัตว์ทั้งปวงที่มีทุกข์ จงไร้ทุกข์ ที่มีภัย จงไร้ภัย ที่มีโรค
 จงไร้โรค

๒. เอตตาวะตา จะ อัมเหหิ สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง
 สัพเพ เทวานุโมทันตุ สัพพะสัมปัตติสิทิยา.

ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงอนุโมทนาบุญสมบัติ ที่ข้าพเจ้าได้
 บำเพ็ญด้วยการสวดพระปริตรเหล่านี้ ให้สำเร็จสมบัติทั้งปวงเถิด

๓. ทานัง ทะทันตุ สัทธายะ สีลัง รักขันตุ สัพพะทา
 ภาวะนาภีระตา โหนตุ *คัจฉันตุ เทวะตาคะตา.

ขอเทวดาจงให้ทานด้วยศรัทธา จงรักษาศีลอยู่เสมอ จงเป็นผู้ยินดีในการภาวนา ขออัญเชิญเทวดาที่อยู่ในที่นี้กลับสถานของตนเทอญ

๔. สัพเพ พุทธา พระลัปป์ตดา ปัจเจกานัญจะ ยัง พะลัง
อะระหันตานัญจะ เตชณะ รักขัง พันธามิ สัพพะโส.

ข้าพเจ้าขอผูกมนต์คุ้มครอง ด้วยเดชของพระพุทธเจ้า ผู้ทรงพละนุภาพ ด้วยเดชของพระปัจเจกพุทธเจ้า และด้วยเดชของพระอรหันต์ทั้งหลายไว้ทั้งหมด

ตำนานปัตติทานคาถา

ปัตติทานคาถา คือ คาถาอุทิศส่วนบุญ ผู้แปลสันนิษฐานว่าเป็นคาถาที่ประพันธ์ขึ้นในประเทศไทยราวสมัยกรุงศรีอยุธยาหรือกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งคาถานี้ประพันธ์โดยอาศัยคำอุทิศส่วนบุญของพระเจ้าจักรพรรดิติโลกวิชัยที่มีปรากฏในคัมภีร์อุปทาน^{๖๑} เพราะมีเนื้อความคล้ายคลึงกับคาถาเหล่านั้น อนึ่ง บางท่านกล่าวว่า เป็นพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔

ปัตติทานคาถา

๑. ปุญญัสสิทานิ กะตัสสะ ยานัญญานิ กะตานิ เม
เตสัจจะ ภาคิน โหนตุ สัตตานันตปปะมาณะกา.

ขอสัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้ จงเป็นผู้ได้รับส่วนแห่งบุญที่ข้าพเจ้าได้กระทำแล้วในบัดนี้ และจงเป็นผู้ได้รับส่วนแห่งบุญที่ข้าพเจ้าได้กระทำแล้วอื่นๆ

๒. เย ปิยา คุณะวันตา จะ มัยหัง มาตาปิตาทะโย
 ทิฏฐา เม จาปะยะทิฏฐา วา อัญญเณ มัชฌัตตะเวรีโน.

บุคคลเหล่าใดมีมารดาบิดาเป็นต้น ผู้เป็นที่รัก มีอุปการะ
 แก่ข้าพเจ้า และแม่สัสถ์เหล่าอื่น ทั้งที่เคยเห็นและไม่เคยเห็น
 ที่เป็นกลางและที่จงเวรกันอยู่

๓. สัตตา ติฏฐันติ โลกัสสมิง เย ภุมมา จะตุโยนิกา
 ปัญเจะอะจะตุโวการา สังสะรันตา ภาวาภาเว.

สัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในโลก ที่เกิดในภุมมิ ได้กำเนิดทั้ง ๔ ที่มี
 ชั้น ๕ ชั้น ๔ หรือชั้นเดียว ท่องเที่ยวไปในภพน้อยภพใหญ่

๔. ญาตา^{๒๒}เย ปัตติทานัง เม อะนุโมทันตุ เต สะยัง
 เย จิมัง นัปปะชานันติ เทวา คันตวา^{๒๓}นิเวทะยุง.

ขอสัตว์เหล่านั้นจงเป็นผู้รับรู้การแผ่ส่วนบุญของข้าพเจ้า
 จงร่วมกันอนุโมทนา และขออัญเชิญเทวดาไปแจ้งแก่สัตว์ผู้รับรู้
 ไม่ได้ด้วยเทอญ

๕. มะยา ทินนานะ ปุญญาณัง อะนุโมทะนะเหตุนา
 สัพเพ สัตตา สะทา โหนตุ อะเวรา สุขะชีวิโน
 เขมัมปะทัญจะ ปัพโปนตุ เตสาสา สีชณะตัง สุภา.

ด้วยการอนุโมทนาบุญที่ข้าพเจ้าได้กระทำแล้วนี้ ขอสัตว์
 ทั้งปวงจงเป็นผู้ปราศจากเวร มีชีวิตเป็นสุขเสมอ ขอให้บรรลु
 แดนเกษม และขอความปรารถนาที่ดั่งงามของสัตว์เหล่านั้น
 จงสำเร็จเทอญ

ตำนานธรรมจักร

ในวันเพ็ญเดือน ๘ ก่อนพุทธศักราช ๒๕๐๐ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระสูตรนี้แก่นักบวชปัญจวัคคีย์ ท่านอัญญาโกณฑัญญะ สดับพระธรรมเทศนานี้แล้วบรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน พรหม ๑๘ โภกิกับเทวดา จำนวนมากก็บรรลุธรรมด้วยพระสูตรนี้

พระพุทธองค์ทรงคัดค้านการทรมานตนให้ลำบาก (อัตตกิลมณานุโยค) และการเสพกามสุขอันต่ำทราม (กามสุขัลลิกานุโยค) ทรงชี้แนะทางสายกลางคือ อริยมรรคมีองค์ ๘ และจำแนกอริยสัจ ๔ ไว้โดยละเอียดในพระสูตรนี้

อัตตกิลมณานุโยคเป็นคำสอนของนิครนถ์นาฎบุตรผู้ก่อตั้งศาสนาเซน ในปัจจุบัน โดยศาสนานั้นเชื่อว่า การบำเพ็ญตบะทรมานตนเป็นวิธีปลดปล่อย วิญญาณจากกรรมเก่า คือ เมื่อกรรมเก่าถูกปลดปล่อยด้วยการบำเพ็ญตบะแล้ว ก็จะหมดสิ้นไป ไม่ส่งผลให้เวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป ส่วนกามสุขัลลิกานุโยคเป็น ความเห็นของคนที่เชื่อว่านิพพานคือกามสุขในปัจจุบัน เมื่อสัตว์ตายแล้วก็ดับสูญ ความเห็นนี้นับเนื่องในมิจฉาทิฎฐิ ๑๒ ประเภท เรียกว่า ทิฎฐิธัมมนิพพาน (นิพพานในปัจจุบันชาติ) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือลัทธิจรวากนั่นเอง ผู้ที่มีความเห็น เช่นนี้มักต้องการเสพกามสุขทางประสาทสัมผัสอย่างเดียว ไม่สนใจการอบรมจิต เจริญปัญญาเพื่อความพ้นทุกข์จากสังสารวัฏ

เจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาเพราะประสงค์จะทดลองแนวทางนี้ ว่าเป็นทางตรัสรู้หรือไม่ มิใช่ทรงปฏิบัติเพื่อปลดปล่อยกรรมเก่าตามคำสอน ของนิครนถ์นาฎบุตร และเมื่อพระองค์ทรงพบว่ามิใช่ทางตรัสรู้ จึงทรงระลึกถึงการ เจริญอานาปานกรรมฐานได้ต้นหว้าในพิธิแรกนาขวัญ ครั้นทรงเจริญกรรมฐานนั้น จนบรรลุฌาน ๔ แล้ว ทรงอาศัยฌานเป็นบาทฐานแล้วเจริญวิปัสสนา จึงตรัสรู้ อнуตรสัมมาสัมโพธิญาณด้วยมัชฌิมาปฏิปทา คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้

คำว่า **ธรรมจักร** มีความหมายว่า กงล้อคือพระธรรม ในพระสูตรนี้ พระพุทธองค์ทรงประกาศศาสนาพุทธว่าเป็นอเทวนิยมที่ไม่เชื่อการเนรมิตของพระเจ้าด้วยการตรัสเหตุแห่งทุกข์ว่าคือตัณหา ทั้งปฏิเสธอาตมันหรือวิญญาณด้วยการตรัสทุกข์ขันธ์ว่าคืออุปาทานขันธ์ ๕ ทรงแสดงอริยมรรคมีองค์ ๘ ว่าคือแนวทางแห่งความพ้นทุกข์ และตรัสผลของการปฏิบัติว่านิพพานคือความดับตัณหา^{๖๔}

บทขัดธรรมจักร

๑. อะนุตตะรัง อะภิสัมโพธิง
ประฐมัง ยัง อะเทเสสิ	สัมพุชฌิตวา ตะถาคะโต
ธัมมะจักกัง อะนุตตะรัง.
๒. สัมมะเทวะ ปะวัตเตนโต
ยัตถากขาตา อุโก อันตา	โลเก อัปปะฏิวัตติยัง
ปะฏิปัตติ จะ มัชฌิมา.
๓. จะตุสวาระยิสะสัจเจสุ
เทสิตัง ธัมมะราชาณะ	วิสุทัง ญานะทัสสะนัง
สัมมาสัมโพธิกิตตะนัง.
๔. นามะเน วิสสุตัง สุตตัง
เวยยากะระณะปาฐุณะ ^{๖๕}	ธัมมะจักกัปปะวัตตะนัง
สังคีตัง ตัง ภาณามะ เส.

พระตถาคตตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว เมื่อจะทรงประกาศธรรมที่ยังไม่มีใครแสดงโดยชอบในโลก ได้ทรงแสดงธรรมจักรซึ่งกล่าวถึงส่วนที่สูงสุดสองประเภทและทางสายกลาง เป็นปัญญาที่แจ่มหมดจดอริยสัจสี่ ขอเราทั้งหลายจงสวดธรรมจักรนั้นที่พระธรรมราชาทรงแสดง ปราภุสมณานามว่าธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นสูตรประกาศพระสัมมาสัมโพธิญาณ และพระสังคีติกาจารย์ได้เรียบเรียงไว้โดยความเป็นพระบาลีประเภทร้อยแก้วเทอญ

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

เอวัง เม สุตัง.

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วดังนี้

เอกัง สมะยัง ภาวะวา พาราณสียัง วิหะระติ อีสิปตะเน
มิกะทาเย.

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ป่าอิสิปตนมฤค-
ทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี

ส่วนที่สุด ๒ ประเภท

ัตตระ โข ภาวะวา ปัญจะวัคคิเย ภิกขุ อามันเตสิ.

ในกาลนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสกับพระปัญจวัคคีย์ว่า

เทวเม ภิกขเว อันตา ปัพพะชิตนะ นะ เสวิตัพพา.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บรรพชิตไม่ควรประพฤติส่วนที่สุด
๒ อย่างนี้

กะตะเม เทว. โย จายัง กาเมสุ กามะสุขัลลิกานุโยโค
หิโน คัมโม โปถุชชะนิโก อะนะริโย อะนัตตะสัณฺหิโต, โย จายัง
อัตตะกิลมะถานุโยโค ทุกโข อะนะริโย อะนัตตะสัณฺหิโต.

ส่วนที่สุด ๒ อย่าง คือ การเสพกามสุขในกามคุณ
อารมณ์ที่ทราม เป็นข้อประพฤติของชาวบ้าน เป็นข้อปฏิบัติของคน
มีกิเลสหนา ไม่ประเสริฐ หาประโยชน์มิได้ และการเบียดเบียนตน

ให้ลำบาก เป็นทุกข์ ไม่ประเสริฐ หาประโยชน์มิได้

ทางสายกลาง

เอเต โข ภิกขเว อุโภ อันเต อะนุปะคัมมะ มัชฌิมา
 ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา จักขุกระระณี ญาณะกระระณี
 อุปะสสะมาเย อะภิญญาเย สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตได้ตรัสรู้ทางสายกลาง
 ที่ไม่เข้าถึงส่วนที่สุด ๒ อย่างนั้น ก่อให้เกิดดวงตาเห็นธรรม
 ก่อให้เกิดปัญญา ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบกิเลส เพื่อความรู้ยิ่ง
 เพื่อความรู้แจ้ง และเพื่อดับทุกข์

กะตะมา จะ สา ภิกขเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ
 อะภิสัมพุทธา จักขุกระระณี ญาณะกระระณี อุปะสสะมาเย อะภิญญา
 ยะ สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทางสายกลางที่ตถาคตได้ตรัสรู้
 ก่อให้เกิดดวงตาเห็นธรรม ก่อให้เกิดปัญญา ย่อมเป็นไปเพื่อ
 ความสงบกิเลส เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความรู้แจ้ง และเพื่อดับทุกข์นั้น
 เป็นไฉน

อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค. เสยยะถิทัง. สัมมา-
 ทิฏฐิ สัมมาสังกัปปโย สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว
 สัมมาวายาโม สัมมาสะติ สัมมาสะมาธิ.

ทางสายกลาง คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้แน่นอน ได้แก่
 ความเห็นชอบ ความดำริชอบ การกล่าวชอบ การกระทำชอบ

การเลี้ยงชีพชอบ ความเพียรชอบ ความระลึกชอบ และความตั้งมั่นชอบ

อะยัง โข สา ภิกขเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทฺธา จักขุกะระณี ญาณะกะระณี อุปะสะมาเย อะภิญญาเย สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยมรรคมีองค์แปดนี้ เป็นทางสายกลางนั้นที่ตถาคตได้ตรัสรู้ ก่อให้เกิดดวงตาเห็นธรรม ก่อให้เกิดปัญญา ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบกิเลส เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความรู้แจ้ง และเพื่อดับทุกข์

ทุกข์

อิทัง โข ปะนะ ภิกขเว ทุกขัง อะริยะะสัจจัง. ชาตีปิ ทุกขา. ชะราปิ ทุกขา. มาระณัมปิ ทุกขัง. โสกะปะริทเวะทุกขะโทมนัสสุปะยาสาปิ ทุกขา. อัปปิเยหิ สัมปะโยโคปิ ทุกโข. ปิเยหิ วิปะปะโยโคปิ ทุกโข. ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ, ตัมปิ ทุกขัง. สังขิตเตนะ ปัญญาปะทาหนักขันธา ทุกขา.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสัจคือทุกข์ ได้แก่ ความเกิดเป็นทุกข์ ความแก่เป็นทุกข์ ความตายเป็นทุกข์ ความเศร้าโศก ความรำไร ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ และความคับแค้นใจเป็นทุกข์ การพบกับอารมณ์ที่ไม่ชอบเป็นทุกข์ การพลัดพรากจากอารมณ์ที่ชอบเป็นทุกข์ และการไม่ได้รับอารมณ์ที่ปรารถนาเป็นทุกข์ โดยสังเขปอุปาทานขันธห้าเป็นทุกข์

ทุกขสมุทัย

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง.^{๖๖}
 ยายัง ตัณหา โปโนภาวิกา^{๖๗} นันที่ราคะสะหะคะตา ตัตฺระตฺตรา-
 ภินันทีนึ, เสยยะถิทัง. กามะตฺตณหา ภาวะตฺตณหา วิภาวะตฺตณหา.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสัจคือทุกขสมุทัย ได้แก่
 ความผูกพันที่ก่อให้เกิดภพใหม่ ประกอบด้วยความยินดีพอใจ
 เพลิดเพลินภพและอารมณ์นั้นๆ กล่าวคือ ความผูกพันในกามคุณ
 อารมณ์ ความผูกพันที่มีความเห็นผิดว่าภพเที่ยง และความผูกพัน
 ที่มีความเห็นผิดว่าภพขาดสูญ

ทุกขนิโรธ

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะ อะริยะสัจจัง.^{๖๘}
 โย ตัสสาเยวะ ตัณหายะ อะเสสะวิราคะนิโรธะ จาโค ปะภินิสสัคโค
 มุดติ อะนาละโย.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสัจคือทุกขนิโรธ ได้แก่
 ความดับสนิทตัณหาทั้งหมด ความสลัดตัณหา นั้น ความปล่อย
 ตัณหา นั้น ความวางตัณหา นั้น และความไม่พัวพันตัณหา นั้น

มรรค

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา
 อะริยะสัจจัง. อะยะมะวะ อะริโย อัญญังคิโก มัคโค. เสยยะถิทัง.
 สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมา-
 อาชีโว สัมมาวายาโม สัมมาสะติ สัมมาสะมาธิ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสังคัมมรรคอันเป็นทางดับทุกข์
ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ นั้นนั่นเอง กล่าวคือ ความเห็นชอบ
ความดำริชอบ การกล่าวชอบ การกระทำชอบ การเลี้ยงชีพชอบ
ความเพียรชอบ ความระลึกรู้ชอบ และความตั้งมั่นชอบ

นี่คือทุกข์

อิทัง ทุกขัง อะริยะสังจันติ เม ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุส-
สุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุตตะปาติ, ญาณัง อุตตะปาติ, ปัญญา อุตตะปาติ,
วิชชา อุตตะปาติ, อาโลโก อุตตะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยดับมาก่อนว่า อุปาทาน
ชั้นนี้ห้านี้ คืออริยสังคัมมรรคที่เป็นทุกข์

ควรกำหนดรู้ทุกข์

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสังจัจัง ปะริญญะยันติ เม
ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุตตะปาติ, ญาณัง
อุตตะปาติ, ปัญญา อุตตะปาติ, วิชชา อุตตะปาติ, อาโลโก อุตตะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยดับมาก่อนว่า อริยสังคัมมรรค
คือทุกข์นั้นเป็นธรรมที่ควรกำหนดรู้

ทรงกำหนดรู้ทุกข์แล้ว

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญญาตันติ เม ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า เราได้กำหนดรู้อริยสัจคือทุกข์นั้นแล้ว

นี่คือทุกขสมุทัย

อิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจันติ เม ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า ตัณหา นี้คืออริยสัจที่เป็นทุกขสมุทัย (เหตุแห่งทุกข์)

ควรละทุกขสมุทัย

ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง ปะหาตัพพันติ เม ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
 ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
 ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยระดับมาก่อนว่า อริยสัง
 กคือทุกขสมุทัยนั้นเป็นธรรมที่ควรละ

ทรงละทุกขสมุทัยแล้ว

ตั้ง โข ประณีตัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสังจัจัง ปะหีนันติ เม
 ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง
 อุทะปาติ, ปัญญา อุทะปาติ, วิชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
 ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
 ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยระดับมาก่อนว่า เราได้ละ
 อริยสังคคือทุกขสมุทัยนั้นแล้ว

นี่คือทุกขนิโรธ

อิทัง ทุกขะนิโรธะ อะริยะสังจัจันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ
 อะนะนุสสุเตสุ ัมเมสุ จักขุง อุทะปาติ, ญาณัง อุทะปาติ,
 ปัญญา อุทะปาติ, วิชา อุทะปาติ, อาโลโก อุทะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
 ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
 ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยระดับมาก่อนว่า นิพพานนี้
 คืออริยสังคที่เป็นทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์)

ควรรู้แจ้งทุกขนิโรธ

ตั้ง โข ประนิตัง ทุกขะนิโรธ อริยะะสัจจัง สัจฉิกาตัพพันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อณะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ จักขุง อุตะปาติ, ญาณัง อุตะปาติ, ปัญญา อุตะปาติ, วิชชา อุตะปาติ, อาโลโก อุตะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยสัจ คือทุกขนิโรธนั้นเป็นธรรมที่ควรรู้แจ้ง

ทรงรู้แจ้งทุกขนิโรธแล้ว

ตั้ง โข ประนิตัง ทุกขะนิโรธ อริยะะสัจจัง สัจฉิกะตันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อณะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ จักขุง อุตะปาติ, ญาณัง อุตะปาติ, ปัญญา อุตะปาติ, วิชชา อุตะปาติ, อาโลโก อุตะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชชาได้เกิดแล้ว แสงสว่างได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า เราได้รู้แจ้ง อริยสัจคือทุกขนิโรธนั้นแล้ว

นี่คืออริยมรรค

อิทัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อริยะะสัจจันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อณะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ จักขุง อุตะปาติ, ญาณัง อุตะปาติ, ปัญญา อุตะปาติ, วิชชา อุตะปาติ, อาโลโก อุตะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
 ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
 ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยมรรค
 นี้คืออริยสัจที่เป็นทางดับทุกข์

ควรอบรมอริยมรรค

ตั้ง โข ประณีตัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง
 ภาเวตัพพันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ฐัมเมสุ จักขุง
 อุกะปาติ, ญาณัง อุกะปาติ, ปัญญา อุกะปาติ, วิชา อุกะปาติ,
 อาโลโก อุกะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
 ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
 ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า อริยสัจคือ
 อริยมรรคนั้นเป็นธรรมที่ควรอบรม

ทรงอบรมอริยมรรคแล้ว

ตั้ง โข ประณีตัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง
 ภาวิตันติ เม ภิกขะเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ฐัมเมสุ จักขุง
 อุกะปาติ, ญาณัง อุกะปาติ, ปัญญา อุกะปาติ, วิชา อุกะปาติ,
 อาโลโก อุกะปาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดแล้ว
 ญาณได้เกิดแล้ว ปัญญาได้เกิดแล้ว วิชาได้เกิดแล้ว แสงสว่าง
 ได้เกิดแล้ว แก่ตถาคตในธรรมที่ไม่เคยสดับมาก่อนว่า เราได้อบรม
 อริยสัจคืออริยมรรคนั้นแล้ว

ไม่ทรงปฏิญาณว่าเป็นพุทธะก่อน

ยวาระกั๊วญจะ เม ภิกขะเว อิมะสุ จะตฺตฺสุ อะริยะสัจเจสุ เอวัง
 ติปะริวัฏฏัง ทฺวาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญานะทัสสะนัง นะ
 สุวิสุทฺธัง อะโหสิ. เนวะ ตาวาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก
 สะพฺรหฺมะเก สัสสะมะณะพฺราหฺมะณียา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย
 อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทฺโธติ ปัจจัญญาสิง.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตราบที่ปัญญาารู้เห็นตามความ
 เป็นจริงที่มีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้ในอริยสัจสี่ ยังไม่หมดจด
 แก่ตถาคต ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตยังไม่ปฏิญาณว่าเป็นผู้ตรัสรู้
 อุตตรสัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลก ที่มีเทวดา มาร และ
 พรหม ในเหล่าสัตว์มีสมณะ พราหมณ์ พร้อมด้วยเทวดาและมนุษย์

ได้ทรงปฏิญาณว่าเป็นพุทธะ

ยะโต จะ โข เม ภิกขะเว อิมะสุ จะตฺตฺสุ อะริยะสัจเจสุ เอวัง
 ติปะริวัฏฏัง ทฺวาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญานะทัสสะนัง สุวิสุทฺธัง
 อะโหสิ. อะถาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพฺรหฺมะเก
 สัสสะมะณะพฺราหฺมะณียา ปะชาเย สะเทวะมะนุสสาเย อะนุตตะรัง
 สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทฺโธติ ปัจจัญญาสิง.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตราบที่ปัญญาารู้เห็นตามความ
 เป็นจริงที่มีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้ในอริยสัจสี่ ได้หมดจดแก่

ตถาคต ตุก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตได้ปฏิญาณว่าเป็นผู้ตรัสรู้
อนุตระสัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลก ที่มีเทวดา มารและ
พรหม ในเหล่าสัตว์มีสมณะ พราหมณ์พร้อมด้วยเทวดาและ
มนุษย์

ปัจจเวกชนญาณ

ญาณัญจะ ปะนะ เม ทัสสะนัง อุทะปาที. อะกุปปา เม
วิมุตตี. อะยะมันติมา ชาตี. นัตถิทานี ปุณฺ्हพะเวตี.

ปัญญาารู้เห็นได้เกิดแก่ตถาคตว่า ความหลุดพ้นของเรา
ไม่พินาศแล้ว ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย ไม่มีภพใหม่อีกในกาลนี้

พระปัญจวัคคีย์ปลาบปล้ำภษิต

อิทะมะโวจะ ภะคะวา. อัตตะมะหา ปัญฺจะวัคคียา ภิกขุ
ภะคะวะโต ภาสีตัง อะภินันฺทุนตี.

พระผู้มีพระภาคตรัสธรรมจักรนี้แล้ว พระปัญจวัคคีย์
ปลาบปล้ำภษิตของพระองค์ ดังนี้แล

ท่านโกณฑัญญะเป็นพระโสดาบัน

อิมํสฺมิญฺจะ ปะนะ เวยยากระระณฺสฺมิง ภัญฺญะมาเน
อายสฺมะโต โกณฑัญญสฺสะ วิระชัง วีตะมะลลัง รัมมะจักขุ
อุทะปาที “ยัง กิญฺจึ สมะมุทะยะรัมมัง, สัพพัง ตัง นิโรธะรัมมันตี.

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสพระธรรมเทศานี้อยู่ ดวงตา
เห็นธรรมอันปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ได้บังเกิดแก่ท่าน
โกณฑัญญะว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีสภาพเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งปวง
นั้นมีสภาพดับไปเป็นธรรมดา

ทวยเทพป่าวประกาศ

ปะวัตติเต จะ ปะนะ ภาวะะวะตา รัมมะจักเก ภูมมา เทวา
สัททะมะนุสสาเวสูง “เอตัง ภาวะะวะตา พาราณะสิยัง อิติปะตะเน
มิคะทาเย อะนุตตะรัง รัมมะจักกัง ปะวัตติตัง อปฺปฎิวัตติยัง
สะมะเถนะ วา พุราหุมะเถนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา
พุรัหุมนา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงประกาศธรรมจักรแล้ว ภูมเทวดา
ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม
ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ
พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

ภูมมานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา จาตุมะหาราชิกา เทวา
สัททะมะนุสสาเวสูง “เอตัง ภาวะะวะตา พาราณะสิยัง อิติปะตะเน
มิคะทาเย อะนุตตะรัง รัมมะจักกัง ปะวัตติตัง อปฺปฎิวัตติยัง
สะมะเถนะ วา พุราหุมะเถนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา
พุรัหุมนา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นจาตุมหาราชได้ยินเสียงของกุมเทวดาแล้ว ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

จาตุมหาราชิกาทั้ง เทวานัง สัททัง สุตฺวา ดาวะติงสา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง “เอตัง ภาคะวะตา พาราณะสียัง อิสิปะตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง ฐัมมะจักกัง ปะวัตติตัง อปฺปฎิวัตติยัง สะมะเณนะ วา พุราหุมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา พุรัหุณา วา เกณะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นดาวดึงส์ได้ยินเสียงของเทวดาชั้นจาตุมหาราชแล้ว ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

ดาวะติงसानัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา ยามา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง “เอตัง ภาคะวะตา พาราณะสียัง อิสิปะตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง ฐัมมะจักกัง ปะวัตติตัง อปฺปฎิวัตติยัง สะมะเณนะ วา พุราหุมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา พุรัหุณา วา เกณะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นยามาได้ยินเสียงของเทวดาชั้นดาวดึงส์แล้ว ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

ยามานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา ตฺสิตา เทวา สัททะ-
 มะนุสฺสาเวสฺสุง “เอตัง ภาคะวะตา พาราณะสิยฺง อิติปะตะเน
 มิคะทาเย อะนุตตะรัง รัมมะจักกัง ปะวัตติตัง อปฺปฎิวัตติยฺง
 สมะเณนะ วา พุราหฺมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา
 พุรัหฺมูนา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นดุสิตได้ยินเสียงของเทวดาชั้นยามาแล้ว
 ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม
 ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ
 พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

ตฺสิตานัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา นิมมานะระตี เทวา
 สัททะมะนุสฺสาเวสฺสุง “เอตัง ภาคะวะตา พาราณะสิยฺง อิติปะตะเน
 มิคะทาเย อะนุตตะรัง รัมมะจักกัง ปะวัตติตัง อปฺปฎิวัตติยฺง
 สมะเณนะ วา พุราหฺมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา
 พุรัหฺมูนา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นนิมมานรดีได้ยินเสียงของเทวดาชั้นดุสิตแล้ว
 ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม
 ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ
 พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

นิมมานะระตีนัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา ประระนิมมิตะวะสะ-
 วัตตี เทวา สัททะมะนุสฺสาเวสฺสุง “เอตัง ภาคะวะตา พาราณะสิยฺง
 อิติปะตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง รัมมะจักกัง ปะวัตติตัง

อัปปฏิวัตติยัง สะมะเณนะ วา พุราหุมะเณนะ วา เทเวนะ วา
 มาเรนะ วา พุรัหุมนา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตติได้ยินเสียงของเทวดาชั้น
 นิมมานรดีแล้ว ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดง
 ธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวันใกล้เมืองพาราณสี
 เป็นธรรมที่สมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก
 จะคัดค้านไม่ได้

ประระนิมมิตะวะสะวัตติณัง เทวานัง สัททัง สุตฺวา พุรัหุมะ-
 กายิกา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง “เอตัง ภาคะวะตา พาราณะสิยัง
 อิติปะตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง ฐัมมะจักกัง ปะวัตติตัง อัปปฏิ-
 วัตติยัง สะมะเณนะ วา พุราหุมะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา
 พุรัหุมนา วา เกนะจิ วา โลกัสมินติ.

เทพที่นับเนื่องในหมู่พรหมได้ยินเสียงของเทวดาชั้น
 ปรนิมมิตวสวัตติแล้ว ได้ป่าวประกาศว่า พระผู้มีพระภาคได้ทรง
 แสดงธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมือง
 พาราณสี เป็นธรรมที่สมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือ
 ใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้

อิติหะ เตนะ ขะเณนะ เตนะ มุหุตเตนะ ยาวะ พุรัหุมะโลกา
 สัทโท อัพภุคคัจฉิ.

เสียงป่าวประกาศในโลกนี้ได้แพร่สะพัดถึงพรหมโลก
 โดยชั่วขณะนั้น ด้วยประการฉะนี้

เกิดแผ่นดินไหวและโอภาส

อะยัญจะ ทะสะสะหัสสีโลกะธาตุ สังกัมปิ สัมปะกัมปิ
 สัมปะเวธิ. อัปปะมาเณ จะ อุฬาโร โอภาโส โลเก ปาตุระโหสิ
 อะติกกัมมะ เทวานัง เทวานุภาวัง.^{๖๙}

ก็ همینโลกธาตุนี้ได้สั่นสะเทือนหวั่นไหว และเกิดโอภาส
 อันใหญ่หลวงหาประมาณมิได้ในโลก ยิ่งกว่าเทวานุภาพของเทวดา
 ทั้งหลาย

ทรงเปล่งอุทาน

อะธะ โข ภะคะวา อิมัง อุทานัง อุทาเนสิ อัญญาสิ ะตะ
 โภ โภณฑัญญะ, อัญญาสิ ะตะ โภ โภณฑัญญะติ. อิติ หิทัง
 อายัสมะโต โภณฑัญญัสสะ อัญญาโภณฑัญญะเตววะ นามัง
 อะโหสิ.

ในกาลนั้น พระผู้มีพระภาคทรงเปล่งอุทานว่า ท่าน
 ทั้งหลาย โภณฑัญญะรู้แล้วหนอ ท่านทั้งหลาย โภณฑัญญะ
 รู้แล้วหนอ ฉะนั้น ท่านโภณฑัญญะจึงปรากฏสมณนามนี้ว่า
 พระอัญญาโภณฑัญญะ^{๗๐} (พระโภณฑัญญะผู้รู้แล้ว)

อนันตรายิกธรรม ๔ ประการ

๑. พุทธาทัง ชีวิตัสสะ นะ สักกา เกนะจิ อันตะราโย กาดุง.
ใครๆ ไม่อาจทำอันตรายแก่พระชนม์ชีพของพระพุทธเจ้าได้
๒. พุทธาทัง สัพพัญญุตญาณัสสะ นะ สักกา เกนะจิ
อันตะราโย กาดุง.
ใครๆ ไม่อาจทำอันตรายแก่พระสัพพัญญุตญาณของ
พระพุทธเจ้าได้
๓. พุทธาทัง อะภิหะณานัง จะตุนนัง ปัจจะยานัง นะ สักกา
เกนะจิ อันตะราโย กาดุง.
ใครๆ ไม่อาจทำอันตรายแก่ปัจฉัย ๔ ที่นำไปถวายเฉพาะ
พระพุทธเจ้าได้
๔. พุทธาทัง อะสีติยา อะนุพยัญชนะทานัง พุยาม์ปปะภายะ วา
นะ สักกา เกนะจิ อันตะราโย กาดุง.
ใครๆ ไม่อาจทำอันตรายแก่พระอนุพยัญชนะ ๘๐ หรือ
พระฉัพพรรณรังสีโดยรอบหนึ่งวา

ตะถา เม โหตุ. ขอให้ข้าพเจ้าจงเป็นเช่นนั้นเทอญ

อนันตรายิกธรรม คือ ธรรมที่ไม่มีใครสามารถทำอันตรายได้ มีกล่าวไว้ในหนังสือสามเณรวัตรฉบับวิสุทธาราม (หน้า ๕๐) ซึ่งสรุปความมาจากคัมภีร์สมันตปาสาทิกา(วิ.มหา.อ. ๑/๑๖/๑๘๒-๘๓) และอรรถกถาของสังยุตตนิคายและสุตตนิบาตอาฬวกสูตร (ส.ส.อ. ๑/๒๔๖/๓๑๐-๑, ชุ.สุ.อ.๑/๑๘๓/๒๕๘-๕๙) แต่มีข้อความต่างกันเล็กน้อยในอรรถกถาของคัมภีร์พุทธวงศ์ (พุทธปภินณกถา เรื่องที่ ๒๖ หน้า ๔๓๓) ว่า ใครๆ ไม่อาจทำอันตรายแก่ปัจฉัย ๔ ที่นำไปถวายเฉพาะพระพุทธเจ้า แก่พระชนม์ชีพของพระพุทธเจ้า มหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ พระอนุพยัญชนะ ๘๐ และแก่พระพุทธรังสี

อาเวณิกคุณ ๑๘

๑. อะตีตังเส พุทฺธัสสะ ภาคะวะโต อัมปะฏิหะตัง ญาณัง.

พระญาณในส่วนอดีตของพระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ไม่มีสิ่งใดขัดขวางได้

๒. อนะคะตังเส พุทฺธัสสะ ภาคะวะโต อัมปะฏิหะตัง ญาณัง.

พระญาณในส่วนอนาคตของพระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ไม่มีสิ่งใดขัดขวางได้

๓. ปัจจุปปันนังเส พุทฺธัสสะ ภาคะวะโต อัมปะฏิหะตัง ญาณัง.

พระญาณในส่วนปัจจุบันของพระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ไม่มีสิ่งใดขัดขวางได้

๔. อิเมหิ ตีหิ ธัมเมหิ สมะนนาคะตัสสะ พุทฺธัสสะ ภาคะวะโต

สัพพัง กายะกัมมัง ญาณะปุพพังคะมัง ญาณานุปะริวัตตัง.

กายกรรมทั้งหมดของพระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ทรงเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ๓ ประการเหล่านี้ มีพระญาณเป็นเบื้องหน้า คล้อยตามพระญาณ

๕. สัพพัง วะจีกัมมัง ญาณะปุพพังคะมัง ญาณานุปะริวัตตัง.

วจีกรรมทั้งหมดมีพระญาณเป็นเบื้องหน้า คล้อยตามพระญาณ

๖. สัพพัง มะโนกัมมัง ญาณะปุพพังคะมัง ญาณานุปะริวัตตัง.

มโนกรรมทั้งหมดมีพระญาณเป็นเบื้องหน้า คล้อยตามพระญาณ

๗. อิมเหติ ฉะหิ ธัมเมหิ สมนันนาคะตัสสะ พุทฺธัสสะ ภาคะวะโต

นัตถิ ฉันทัสสะ หานิ.

พระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ทรงเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ๖ ประการเหล่านี้ ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งฉันทะ [ที่ปรารถนา ประโยชน์แก่เหล่าสัตว์]

๘. นัตถิ ธัมมะเทสะนายะ หานิ.

ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งการแสดงธรรม [คือ แม้จะแสดง ธรรมอย่างต่อเนื่อง ธรรมก็ไม่หมดสิ้นไป]

๙. นัตถิ วิริยัสสะ หานิ.

ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งวิริยะ [ที่ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น]

๑๐. นัตถิ สสมาธิสสะ หานิ.

ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งสมาธิ

๑๑. นัตถิ ปัญญาเย หานิ.

ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งปัญญา

๑๒. นัตถิ วิมุตตียา หานิ.

ไม่มีความเสื่อมถอยแห่งวิมุตติญาณ

๑๓. อิมเหติ ทฺวาทะสะหิ ธัมเมหิ สมนันนาคะตัสสะ พุทฺธัสสะ

ภาคะวะโต นัตถิ ทะวา.

พระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ทรงเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ๑๒ ประการเหล่านี้ ปราศจากการเล่นสนุก

๑๔. นัตถิ ระวา.

ปราศจากความผิดพลาด

๑๕. นัตถิ อะมุฏฺง.

ปราศจากสิ่งที่ไม่สัมผัสด้วยพระญาณ

๑๖. นัตถิ เวคายิตตตัง.

ปราศจากการรีบเร่ง

๑๗. นัตถิ อัพฺยาวะภูมะโน.

ปราศจากจิตที่ไม่ชวนชวาย

๑๘. นัตถิ อัปปะฏิสังขานุเปกขา.

ปราศจากความวางเฉยโดยมิได้พิจารณาด้วยพระญาณ

อิเมหิ อัญฺฐาระสะหิ รัมเมหิ สมนันนาคะตัสสะ พุทฺธัสสะ
ภะคะวะโต นะโม.

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคผู้รู้แจ้ง ทรงเพียบพร้อม
ด้วยคุณธรรม ๑๘ ประการเหล่านี้

สัสสัทธิมมะคะณฑตะโม สัมมาสัมพุทฺโธ สะปะริวารัง
สญฺญาตึคะณัง รักษะตุ มัง จิรัง สะทา.

ขอพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า พร้อมทั้งพระสังฆกรรมและ
พระอริยสงฆ์ผู้สูงสุด จงคุ้มครองข้าพเจ้า บริวาร และหมู่ญาติมิตร
ตลอดกาลนาน

สัพพะกามะทะโท โหตุ มัยหะเมวะ จิรัง สะทา.

ขอจงมอบสิ่งที่น่าปรารถนาทุกประการแก่ข้าพเจ้าตลอดกาลนานทุกเมื่อเทอญ

อาเวณิกคุณหรือพุทธธรรม คือ คุณสมบัติเฉพาะของพระพุทธเจ้า ๑๘ ประการ มีกล่าวไว้ในคัมภีร์มูลฎีกา (อภิ.วิ.มูลฎีกา ๒/๑/๒) และชินาลังการฎีกา (หน้า ๒๕) อรรถกถาของทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค สังคีตสูตร (ที.ปา.อ. ๓/๓๐๕/๑๘๘-๘๙) ได้มีกล่าวไว้เช่นกัน แต่มีข้อความบางอย่างแตกต่างจากคัมภีร์มูลฎีกาข้างต้น

คัมภีร์ฎีกาของสังคีตสูตร (ที.ปา.ฎีกา ๓/๓๐๕/๒๔๘) กล่าวว่าข้อความของอรรถกถาทีฆนิกายที่พระทีฆภาณกะ (ผู้สารถยทีฆนิกาย) ได้ทรงจำต่อๆ กันมานั้น มีเนื้อหาสับสนไม่ชัดเจน จึงควรยึดถือข้อความที่กล่าวไว้ในคัมภีร์มูลฎีกาเป็นหลักในเรื่องนี้ นอกจากนั้น ยังมีบทสวดที่เรียกว่า ธารณปริตร ซึ่งมีข้อความบางส่วนคล้ายกับอรรถกถาของสังคีตสูตร แต่โบราณจารย์ไม่ยอมรับพระปริตรนี้ เพราะไม่พบในพระไตรปิฎก อีกทั้งคำบาลีก็ไม่ถูกต้องตามหลักภาษา เพราะใช้คำผิดไวยากรณ์ หรือใช้คำที่ไม่พบในภาษาบาลี เช่น อิลลิลิ มลลิลิ เป็นต้น

ปุปพัตถนสูตร

๑. ยัง ทุนนิमितตัง อะวะมะงคะลัญญจะ
โย จามะนาโป สะกุกัณสสะ สัทโท
ปาปัตตะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
พุทธานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ.
๒. ยัง ทุนนิमितตัง อะวะมะงคะลัญญจะ
โย จามะนาโป สะกุกัณสสะ สัทโท
ปาปัตตะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
ธัมมานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ.

๓. ยัง ทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ
 โย จามะนาโป สะกุกัณสสะ สัทโท
 ปาปัคคะโห ทุสสุปิหนัง อะกันตัง
 สังฆานุกาเวนะ วินาสะเมนตุ.

๔. ทุกข์ปปัตตา จะ นิตทุกขา ภาะยัปปัตตา จะ นีพะยะยา
 โสกะปปัตตา จะ นิสโสกา โหนตุ สัพเพปิ ปาณินเ.
 ๕. เอตตาวะตา จะ อัมเหหิ สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง
 สัพเพ เทวานุโมทันตุ สัพพะสัมปัตติสิทิยา.
 ๖. ทาหนัง ทะทันตุ สัทธาเย สีลัง รักขันตุ สัพพะทา
 ภาวะนาภิระตา โหนตุ คัจฉันตุ เทวะตาคะตา.
 ๗. สัพเพ พุทธา พะลัปปัตตา ปัจเจกานัญจะ ยัง พะลัง
 อะระหันตานัญจะ เตเชนะ รักขัง พันธามิ สัพพะโส.

๘. ยัง กิญฺจ วิตตัง อีระ วา หุรัง วา
 สักเคสุ วา ยัง ระตะนัง ปะณีตัง
 นะ โน สมะมัง อັตถิ ตะถาคะเตนะ
 อิทัมปิ พุทธะ ระตะนัง ปะณีตัง
 เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

๙. ยัง กิญฺจ วิตตัง อีระ วา หุรัง วา
 สักเคสุ วา ยัง ระตะนัง ปะณีตัง
 นะ โน สมะมัง อັตถิ ตะถาคะเตนะ

อิทัมปิ รัมเม ระตะนัง ปะณีตัง

เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

๑๐. ยัง กิญฺจ วิตตัง อิธะ वा หุรัङ् वा

สัคเคสุ वा ยัง ระตะนัง ปะณีตัง

นะ โน สมะมัง อตฺถิ ตะถาคะเตนะ

อิทัมปิ สัจเจ ระตะนัง ปะณีตัง

เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ.

๑๑. ภาวะตุ สัพพะมังคะลัง

สัพพะพุทธานุภาเวนะ

๑๒. ภาวะตุ สัพพะมังคะลัง

สัพพะรัมมานุภาเวนะ

๑๓. ภาวะตุ สัพพะมังคะลัง

สัพพะสังฆานุภาเวนะ

๑๔. มะหากการุณิโก นาโถ

ปุเรตฺวา ปาละมี สัพพา

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

๑๕. ชะยันโต โพธิยา มุเล

เอวะเมวะ ชะโย โหตุ

๑๖. อะปะราชาชิตะปัลลังเก

อะภิสเสเก สัพพะพุทธานัง

รักขันตุ สัพพะเทวะตา

สะทา โสตถิ ภาวันตุ เม.

รักขันตุ สัพพะเทวะตา

สะทา โสตถิ ภาวันตุ เม.

รักขันตุ สัพพะเทวะตา

สะทา โสตถิ ภาวันตุ เม.

หิตายะ สัพพะปาณินัง

ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง

โสตถิ เม โหตุ สัพพะทา.

สักยานัง นันทิวัทตะโน

ชะยามิ ชะยะมังคะเล.

สีเส ปุถุวิปุกขะเล

อัคคัปปัตโต ปะโมหะติ.

๑๗. สุนัขขัตตัง สุมังคะลัง
สุชะเณ สุมุหุตโต จะ	สุปปะภาตัง สุหุณฺณิสัง
สุยิณฺณัง พุรัหฺมะจาริสฺสุ.
๑๘. ปะทักขิณัง กายะกัมมัง
ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง
ปะทักขิณานิ กัตวานะ	วาจากัมมัง ปะทักขิณัง
ปะณิธิ เต ปะทักขิณา
ละภันตฺตเถ ปะทักขิเณ.
๑๙. เต อັตตะลัทธิธา สุชิตา
อะโรคา สุชิตา โหณะ	วิรุพฺพหา พุทฺธะสาสะเน
สะหะ สัพเพหิ ญฺาติภิ.
๒๐. เต อັตตะลัทธิธา สุชิตา
อํพฺยาปัชชา สุชิตา โหณะ	วิรุพฺพหา พุทฺธะสาสะเน
สะหะ สัพเพหิ ญฺาติภิ.
๒๑. เต อັตตะลัทธิธา สุชิตา
อะนิขฺมา สุชิตา โหณะ	วิรุพฺพหา พุทฺธะสาสะเน
สะหะ สัพเพหิ ญฺาติภิ.

ปุพพัตถสสูตรนี้พบในหนังสือสวดมนต์ฉบับฉัฏฐสังคีติที่เรียกว่า สิริมังคลาปริตตอ (หน้า ๒๔-๗) และในปริตตฎีกา (หน้า ๑๘-๒๐) ที่พระเตโชที่ประจนาในสมัยอังกะ พ.ศ. ๒๑๕๓ ข้อความของพระสูตรนี้ได้ นำเอาบทสวดสั้นๆ หลายคาถามารวมไว้ด้วยกัน จำแนกคาถาที่ ๑-๒๑ ของปุพพัตถสสูตรได้ดังนี้ คือ

ปุพพัตถสสูตร

๑. คาถาที่ ๑-๓ พบในอภยปริตตร (คาถาที่ ๑-๓ หน้า ๘๑)
๒. คาถาที่ ๔-๗ พบในเทวดาอุยโยชนคาถา (คาถาที่ ๑-๔ หน้า ๘๒-๓)
๓. คาถาที่ ๘ พบในรัตนปริตตร (คาถาที่ ๓ หน้า ๕๒)
๔. คาถาที่ ๙-๑๐ โบราณจารย์ได้เพิ่มเติมคาถา ๒ บทนี้เข้ามาเพื่อแสดงว่า พระธรรมและพระสงฆ์ก็เป็นพระรัตนคุณอันประเสริฐด้วยเช่นเดียวกัน

ปุพพัตถสูตร

๕. คาถาที่ ๑๑-๑๓ พบในสัพพมังคลคาถา (คาถาที่ ๑-๓ หน้า ๓๘)
๖. คาถาที่ ๑๔-๑๙ พบในชัยปริตร (คาถาที่ ๑-๖ หน้า ๓๙-๔๐) ซึ่งในคาถาที่ ๑๙ บาทที่ ๓ มีรูปว่า **อะโรคา สุขิตา โหละ** แปลว่า **เป็นผู้ปราศจากโรค มีความสุขเทอญ** พบในอังคุตตรนิกาย ปุพพัตถสูตร
๗. คาถาที่ ๒๐-๒๑ เป็นคาถาที่ผู้แปลเขียนเพิ่มเติมเข้ามาตามความเห็นของ โยธินาจารย์ ซึ่งไม่พบในอังคุตตรนิกาย ปุพพัตถสูตร โดยข้อความในบาทที่ ๓ ของคาถาที่ ๒๐ มีรูปว่า **อัพยาบัสสา สุขิตา โหละ** แปลว่า **เป็นผู้ไม่เบียดเบียนกัน มีความสุขเทอญ**
๘. คาถาที่ ๒๑ มีข้อความในบาทที่ ๓ เป็นรูปว่า **อะนิชชา สุขิตา โหละ** แปลว่า **เป็นผู้ปราศจากทุกข์ มีความสุขเทอญ**
๙. ในคำว่า **เต ... โหละ** (คาถาที่ ๑๙-๒๑) แม้คำว่า **เต** จะมีโยคะไม่ตรงกับ **โหละ** เพราะ **เต** เป็นนามศัพท์ ส่วน **โหละ** เป็นตุมหโยคะ แต่ในพระบาลีมีตัวอย่างที่บทประธานเป็นนามโยคะ แต่กิริยาคุมพากย์เป็นตุมหโยคะหรืออัมหโยคะในที่บางแห่ง เช่น

โส อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพนิวาสํ **อนุสฺสรามิ.** (วิ.มหา. ๑/๑๒/๕)

“เรานั้นระลึกถึงชาติก่อนได้หลายชาติ”

จะเห็นได้ว่า บทกัตตาวา **โส** เป็นวิเสสนะของปาฐเสสสะว่า **อหํ** ซึ่งสอดคล้องกับ กิริยาคุมพากย์ **อัมหโยคะ**ว่า **อนุสฺสรามิ** ดังคัมภีร์อรรถกถาพระวินัยอธิบายว่า

ตตถ โสติ โส อหํ. (วิ.มหา.อ. ๑/๑๒/๑๕๕)

“ในพากย์ข้างต้นนั้น คำว่า **โส** แปลว่า **เรานั้น**”

๑๐. โดยเหตุที่คัมภีร์ปริตตฎีกานี้ได้นำข้อความจากอังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต ปุพพัตถสูตร (อง.ดิก. ๒๐/๑๕๖/๒๘๗) มากล่าวไว้ในคาถาที่ ๑๗-๑๙ ของพระสูตรนี้ พระสูตรนี้จึงมีชื่อว่า **ปุพพัตถสูตร**ตามพระบาลี

อภิธรรมมังคลคาถา ๑๔ พยางค์

๑. พาหาสหัสส'มภิมาปิย สายุธั โย
 มาริ สเมต'มภिरุห มหาคชินท์
 ทานาทิธมฺมวิธินา ชิตวา มุณินโท
 ตนุเตชสา'ว ภาวตัม ชยมงฺคลัม เม.

เมื่อพญามารเนรมิตแขนมากเป็นพันถืออาวุธในมือ ชี
 พญาช้างคิริเมขละเข้ามาใกล้ พระจอมมุนีทรงชนะด้วยทานบารมี
 เป็นต้นอันชอบธรรม ด้วยพระเดชนั้นขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๒. มาริว ยุทฺธนิรตัม กิร สพฺพรตตี
 โสมริ ขราพวก'มกฺขมทกฺขยกฺขิ
 ขนฺตุยาทิธมฺมวิธินา ชิตวา มุณินโท
 ตนุเตชสา'ว ภาวตัม ชยมงฺคลัม เม.

เมื่ออาพวกยักษ์ผู้กักขพะ ดุร้าย หยาบช้า และช้านาญรบ
 พอใจมาราวีตตลอดทั้งคืน เหมือนพญามาร พระจอมมุนีทรงชนะ
 ด้วยการใช้พระขันติเป็นต้นเป็นอุบายสั่งสอน ด้วยพระเดชนั้น
 ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๓. นาฬาคีรี คชวรํ อติมตฺตภูตัม
 ทาวคฺคิจกุก'มสนีว สุทธารุณั โย
 เมตฺตมฺพฺุเสกวิธินา ชิตวา มุณินโท
 ตนุเตชสา'ว ภาวตัม ชยมงฺคลัม เม.

เมื่อพญาช่างนาพาคีรีตกมันหนักดูร้ายเหลือ เล่นเข้ามา
ราวกับไฟไหม้ป่า ดุจจักรวรุฑ เหมือนฟ้าผ่า พระจอมมุนีทรงชนะ
ด้วยน้ำพระเมตตา ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๔. อุกขิตตชคค'มณฺพนฺธินา มุคฺครูป
โจริ ตโยชนปถงฺคฺลิมาลนาม
อิทฺธาภิสงฺขตปโถ ชิตวา มุนินฺโท
ตนฺเตชสา'ว ภาวตี ชยมงฺคลํ เม.

เมื่อโจรองคูลีมาลผู้ดูร้าย ถือดาบวิ่งไล่ติดตามไปเป็น
หนทาง ๓ โยชน์ พระจอมมุนีทรงชนะด้วยการบันดาลอิทธิฤทธิ์
เปลี่ยนหนทาง ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๕. กฏฺจาทีนา คหิตคพฺภินิเวส'มิตฺถิ
จิณฺจํ อสจฺจวณฺํ ชนมชฺฌปฺปตฺตี
สมฺมาว โสมฺมวธิฺนา ชิตวา มุนินฺโท
ตนฺเตชสา'ว ภาวตี ชยมงฺคลํ เม.

เมื่อนางจิณฺจาเอาผ้าห่อไม้เป็นต้นทำเป็นท่อนเหมือนหญิง
มีครรภ์กล่าวคำใส่ร้ายอยู่ในท่ามกลางหมู่ชน พระจอมมุนีทรงชนะ
ด้วยความสงบนิ่งอันประเสริฐ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมี
แก่ข้าพเจ้า

๖. สจฺจาปยาตมตฺกํ ปน สจฺจาขยํ
วาทาภโรปีตมณฺํ อภิมานเกตุํ

ปณฺญาปทีปชุตฺติยา ชิตฺวา มุณินฺโท

ตนฺเตชสา'ว ภาวตํ ชยมฺงคฺลํ เม.

เมื่อสัจจกนิครนถ์ผู้เห็นผิดจากความเป็นจริง ประสงค์จะ
ได้คารม ชูธงแห่งความทะนงตน พระจอมมุนีทรงชนะด้วยแสงประทีป
แห่งปัญญา ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๗. นนฺโทปนนฺทวิทิตํ ภูชคํ มหิทฺธิ

ปฺฤตฺเตน เถรภูชเคน ทมาปยนฺโต

อิทฺฐูปเทสฺวิธินา ชิตฺวา มุณินฺโท

ตนฺเตชสา'ว ภาวตํ ชยมฺงคฺลํ เม.

เมื่อนั้นโทปนันทนาคราชแผ่อิทธิฤทธิ์ใหญ่ พระจอมมุนี
โปรดให้พระเถระพุทธบุตรผู้ประเสริฐไปปราบ ทรงชนะด้วยการ
แสดงอิทธิฤทธิ์ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๘. ทุคฺคาหทีฏฺฐิจฺจุชเคน สฺทุฏฺฐจิจฺตํ

พฺรหฺมํ วิสุทฺธชุตฺติกํ หิ พกาภิธานํ

ฅาณาคเทน มุทฺตนา ชิตฺวา มุณินฺโท

ตนฺเตชสา'ว ภาวตํ ชยมฺงคฺลํ เม.

เมื่อพรหมนามว่าพกะผู้บริสุทธิ์ผ่องใส มีจิตถูกงูคือมิจฉา-
ทีฏฐิขบกัดแล้ว พระจอมมุนีทรงชนะด้วยพระญาณโอสถอันอ่อนโยน
ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๙. เอตางฺกุจ พุทฺธชยมฺงคฺลวาทิกา โย
 คาทา สุภา ปตฺติทินฺ ปจฺเต อตฺนฺที
 หิตฺวานุปทฺทวสฺตานิ ภยฺยานกานิ
 เสฏฺฐํ สุขํ ปฏฺฐิลภฺยฺย นโร สฺปณฺโณ.

ผู้ใดมีปัญญาไม่เกียจคร้าน สาธยายคาถา ๘ บทอันไพเราะ
 เหล่านี้ที่แสดงชัยมงคลของพระพุทธเจ้าทุกวัน เขาจะพ้นไปจาก
 ภัยอันตรายอันน่ากลัว ได้รับความสุขอันยอดเยี่ยม

พระมากรูปเป ธัมมานันทะ, ศรีลังกา ประพันธ์
 พระคัมภีร์สารภีวงศ์ แปล

อภิณหชัยมงคลคาถา ๘ พยางค์

๑. พาหาสฺหสฺสํ มาเปตฺวา	คชินฺทํ คิริเมขลํ
สายุธํ มารํมารุยฺห	สเมตฺ'เซสิ โย ชิโน
ทานาทิธมฺมวฺยาเยน	โหดุ เม ชยมฺงคฺลํ.

เมื่อพญามารเนรมิตแขนมากเป็นพัน ถืออาวุธในมือ ชี
 พญาช้างคิริเมขลจะเข้ามาใกล้ พระจอมมุนีทรงชนะด้วยทานบารมี
 เป็นต้นอันชอบธรรม ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๒. มาร้ว สพุพรตตี โย	ยฺทุธิจฺฉํ โฆร'มกฺขมํ
ยกฺขํ อาพวํ ฤทฺธํ	ชนฺตฺยาทีวีนํ ชินิ
ชยมงฺคฺลมคฺคํ เม	โหดุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่ออาพวักยักษผู้กักขพะ ดูร้าย หยาบช้า และชอบใจในการสู้รบ มาราวีตตลอดทั้งคืนเหมือนพญามาร พระจอมมุนีทรงชนะด้วยการใช้พระขันติเป็นต้นเป็นอุบายสั่งสอน ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคัลอันเลิศจงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๓. นาพาคิริคชฺ มตฺตํ	ทาวคฺคิ'มสนิ วิย
ทารุณํ โย ชินอ'เชสิ	เมตฺตมฺพุเสกฺกายโต
ชยมงฺคฺลมคฺคํ เม	โหดุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อพญาช่างนาพาคิริตกมันหนักดูร้ายเหลือ เล่นเข้ามาราวกับไฟไหม้ป่า เหมือนฟ้าผ่า พระจอมมุนีทรงชนะด้วยน้ำพระเมตตา ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคัลอันเลิศจงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๔. อุกฺครูปํ อสิหฺตถํ	ติโยชนปถานุคํ
อเชสิงฺคฺลิมาลํ โย	ปถนิมฺมิตเตชสา
ชยมงฺคฺลมคฺคํ เม	โหดุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อโจรองคูลีมาลผู้ดูร้าย ถือดาบวิ่งไล่ติดตามไปเป็นหนทาง ๓ โยชน์ พระจอมมุนีทรงชนะด้วยการบันดาลอิทธิฤทธิ์เปลี่ยนหนทาง ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคัลอันเลิศจงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๕. คพฺภินิเวสํ คณฺหิตฺวา	จิณฺจํ อสจฺจวาทีนึ
ชนมฺชฺฌเ ชินฺ'เชสิ	สนฺเตน โสมฺมฌายโต
ชยมฺงคฺลมคฺคํ เม	โหดุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อนางจิณฺจเอาผ้าห่อไม้เป็นต้นทำเป็นท่อนเหมือนหญิง
มีครรภ์ กล่าวคำใส่ร้ายอยู่ในท่ามกลางหมู่ชน พระจอมมุนีทรงชนะ
ด้วยความสงบนิ่งอันประเสริฐ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลอันเลิศ
จงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๖. สจฺจาปยาตฌาณญจ	วาทาโรปิตมานสํ
สจฺจกํ มาณเกตุํ โย	ชินึ ปทีปพฺพุทียา
ชยมฺงคฺลมคฺคํ เม	โหดุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อสัจจนิกฺรณณ์ผู้เห็นผิดจากความเป็นจริง ประสงค์
จะได้คารม ชูธงแห่งความทะนงตน พระจอมมุนีทรงชนะด้วย
แสงประทีปแห่งปัญญา ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลอันเลิศจงมี
แก่ข้าพเจ้าเสมอ

๗. นนฺโทปนนฺทนาคินฺทํ	มหิทฺธี เถรปฺงคฺวํ
ทมาปยํ ชินฺ'เชสิ	อิทฺฐูปเทสฌายโต
ชยมฺงคฺลมคฺคํ เม	โหดุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อนั้นโทปนันทนาคราชแผ่อิทธิฤทธิ์ใหญ่ พระจอมมุนี
โปรดให้พระเถระพุทธบุตรผู้ประเสริฐไปปราบ ทรงชนะด้วยการแสดง
ฤทธิ์ ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลอันเลิศจงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๘. กุฑุณฺณจือหิณา ทญฺจํ	พฺรหฺมานํ พกนามกํ
วิสุทฺธชุตฺติ โย'เชสิ	ฅาณาคนทสฺส เตชสา
ชยมงฺคลมคฺคํ เม	โหดุ ตนฺเตชสา สทา.

เมื่อพรหมนามว่าพกะผู้บริสุทธิ์ผ่องใส มีจิตถูกงูคือมิจฉา
ที่ภูลูชิขบกัดแล้ว พระจอมมุนี ทรงชนะด้วยพระญาณโอสถอันอ่อนโยน
ด้วยพระเดชนั้น ขอชัยมงคลอันเลิศจงมีแก่ข้าพเจ้าเสมอ

๙. ชิตมาราทิโน เอตา	ชยมงฺคลทีปิกา
คาถาญฺจ ปจเต นิจจํ	อดนฺที โย หิตตติโก
อุปททวสฺตํ หิตฺวา	ลภเ โส สุข'มุตตมํ.

ผู้ที่ปรารถนาประโยชน์เกื้อกูล หมั่นสวดคายคาถา ๘ บท
เหล่านี้ที่แสดงชัยมงคลของพระมุนีผู้ชนะมารเป็นต้นอยู่เนื่องนิตย์
ย่อมจะพ้นไปจากภัยอันตราย ได้รับความสุขอันยอดเยี่ยม

พระคัมภีร์สาราภิงค์ ประพันธ์

อันโตชัยมงคลคาถา (มงคลชนะภายใน)

๑. อวิชชาอนธโกสมหิ สตุเต ตณฺหาชลาพฺเช
 ตมฺหา จานา นิกฺขามะสิ เทสณาณานเตชสา
 เอเตน สจฺจวชฺเชน โหตุ เม ชยมงฺคลํ.

พระพุทธรเจ้าทรงยังเหล่าสัตว์ผู้เกิดในมดลูกคือตัณหาภายในฟองไข่แห่งอวิชชา ให้ออกไปจากสถานที่นั้นด้วยญาณานุภาพแห่งเทศนา ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๒. มหาโมหนฺธกาเรน อภิกฺขุเต มหาชเน
 ปณฺญาจกฺขุ ลภาเปสิ ฌานาโลเกน โส ชิน
 เอเตน สจฺจวชฺเชน โหตุ เม ชยมงฺคลํ.

พระชินเจ้าพระองค์นั้นทรงยังมหาชนผู้ถูกความมืดคือโมหะอันใหญ่หลวงครอบงำแล้ว ให้ได้รับปัญญาจักขุด้วยแสงสว่างแห่งปัญญา ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๓. ราคาทิอกฺคิชาเลหิ ททฺตมกายํ มหาชนํ
 นิพฺพาเปสิ นรนาถ
 เอเตน สจฺจวชฺเชน โหตุ เม ชยมงฺคลํ.

พระโลกนาถทรงยังมหาชนผู้ถูกเปลวไฟแห่งราคะเป็นต้นเผาสรီး ให้ดับสนิทด้วยวารีแห่งอัมฤงคิกมรรค ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๔. จตุโรฆเมหิ วุยุหนเต คมภีเร สัมสารณณเว
 อุตตาราเรสิ มหาวีโร ฐมนนาวาย นายโก
 เอเตน สจฺจวชฺเชน โหตุ เม ชยมงฺคลํ.

พระผู้นำของชาวโลกผู้มีความเพียรอันยิ่งใหญ่ ทรงยัง
 มหาชนผู้ถูกห้วงกิเลส ๔ พัดไปในสาครลึกแห่งสงสาร ให้ข้ามพ้น
 ไปด้วยธรรมนาวา ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๕. สัมสารจากรํ โลกํ นิจุจํ ทุกฺเชน ปีฬิตํ
 นิพฺพานปฺรํ ปาเปสิ ยานตฺตเยน โส ชิน
 เอเตน สจฺจวชฺเชน โหตุ เม ชยมงฺคลํ.

พระชินเจ้าพระองค์นั้นทรงยังชาวโลกผู้ยังท่องเที่ยวไปใน
 วัฏสงสารซึ่งถูกทุกข์บีบคั้นอยู่เสมอ ให้บรรลุถึงนิพพานบุรีด้วย
 ยาน ๓ (ไตรลักษณ์) ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๖. กฏฺจมุขาทิสฺสเปหิ ทฏฺจกายํ มหาชนํ
 นิพฺพาเปสิ มหาธีโร นาโถ ติโลกเวชฺชโก
 เอเตน สจฺจวชฺเชน โหตุ เม ชยมงฺคลํ.

พระโลกนาถผู้ทรงพระปัญญายิ่งใหญ่รักษาโรคแก่ไตรโลก
 ทรงยังมหาชนผู้ถูกงูปากไม้เป็นต้นขบกัดสร้าระแล้วให้หายสนิท
 ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

๗. สัมสารทุกฺขกนฺตารา กิเลสโจรปীฬิตํ
 เขมฺนตฺถุมิ ตาเรสิ สตถฺวาโห วินายโก

เอเตน สัจจวชฺเชน

โหตุ เม ชยมงคล.

พระผู้นำของชาวโลกเปรียบเสมือนนายกองเกวียน ทรงยัง
ชาวโลกผู้ถูกโจรคือกิเลสบีบบังคับแล้ว ให้ข้ามพ้นไปสู่แดนเกษม
จากทางกันดารแห่งวิญทุกข ด้วยสัจวาจา นี้ ขอข้าพเจ้าจงมี
ชัยมงคล

๘. ปญจตาลีส วสุธานี

จตุวา โลกั สเทวกั

ปิวยิตฺวา ฌมฺมรสั

นิพฺพุโต โส สสาวโก

เอเตน สัจจวชฺเชน

โหตุ เม ชยมงคล.

พระพุทธรูปเจ้าพระองค์นั้นทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่ตลอด
๔๕ พรรษา ทรงยังชาวโลกกับเทวดาให้ดื่มด่ำอมตรสแห่งพระ
ธรรมเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วพร้อมทั้งพระสาวก ด้วยสัจวาจา
นี้ ขอข้าพเจ้าจงมีชัยมงคล

พระมุนินทโฆสะ สมัยอังวะ ประพันธ์

พระคณธสารากิวงศ์ แปล

นิคมน์

๑. เขพ้างคนคเร รมุเม	ท่ามะโอ อิติ สยญเต
อาราเม นิวสนุตสุส	มหาเถรสสุส ธีมโต.
๒. สสตุติ'มหนูคมุคค-	มหาปณฺทิตลฉโน
ปาเยสิ โย สสิสุสานํ	ฉาณชรี'มนคฺฉิยํ.
๓. คนฺธสาราภิวํเสน	ธมฺมนฺเตวาสิภิกฺขุณา
หิตจิตฺเตนินํ สตุถํ	กตํ ยาติ สมตฺตตํ.

๔. สีลาทิธมฺมสุวิสุทฺธคฺุณฉฐารี
 โปราณิกา สกปรตฺถหิตาภิรามา
 เถราสภา ปวรสาสน'มานยีสู
 ยาวชชกาล'มฺนุรฺกฺขิย ทิตฺติการา.

๕. เอวมฺปิ สยามวิชิตฺเต ชินสาสนสฺส
 วุฑฺธิ วิรุฬฺหิ'มภิลาสมโน ยตตฺโต
 สิสฺสทฺวิชาน'มิห นิสฺสยรฺกฺขตุลโย
 อาเจรเกสริ มุณินฺทวจาภิราโม.

๖. คนฺธาทิสารยติหา อุปการกณฺณ-
 สิสฺสเสน ตสฺส มติชรีสุพายินา เว
 สนตาวโพธกวิมานสหาสนาย
 พยาชฺยา กตา มุติททา สวโจปณีตา.

คนฺธสาราภิวํโส

คำลงท้าย

๑-๓. พระมหาเถระผู้ทรงปัญญา พำนักอยู่ ณ วัดท่ามะโอ นครลำปาง ที่นารีนรมย์ ดำรงสมณศักดิ์ว่า อัครมหาบัณฑิต โดยอาศัยความสามารถของท่าน ยังศิษย์ให้ติ่มน้ำนมคือปรีชาอันทรงค่า พระคัมภีร์สาราภิงค์ศิษย์ของท่าน แต่งคัมภีร์แปลนี้ด้วยจิตเกื้อกูล บรรลุความสำเร็จด้วยดี

๔. พระเถระผู้ประเสริฐในปางก่อนผู้ทรงคุณธรรมอันบริสุทธิ์ดีมีศีลธรรม เป็นต้น ผู้รียนรมย์ในประโยชน์เกื้อกูลของตนและผู้อื่น ได้สืบทอดบรรพพระพุทธศาสนา กระทำการรักษาเผยแพร่วรรณบทจนถึงปัจจุบัน ฉันทไต

๕. แม้อาจารย์ผู้ประเสริฐที่สำรวมตนแล้วก็มีใจหวังความเจริญรุ่งเรือง แห่งศาสนาของพระชินเจ้าในสยามประเทศ ฉันทนั้น ท่านเปรียบดั่งต้นไม้ที่อาศัย ของมวลสฤงษาคือศิษย์ในพระศาสนานี้ เป็นผู้ผลิตเพลินยิงในพระตำรัสของ พระจอมมุนี

๖. พระคัมภีร์สาราภิงค์ศิษย์ของท่าน ผู้ติ่มน้ำนมคือปัญญาด้วยดี รู้อุปการคุณของท่านแล้ว แต่งคัมภีร์แปลอันประเทืองปัญญาไพเราะด้วยภาษา ของตน เพื่อความรู้ของสัตบุรุษและเพื่อยังจิตของกวีให้ชื่นชม

พระคัมภีร์สาราภิงค์

บทเพิ่มเติมฉันทลักษณ์

เมตตปริตรในฉบับนี้ต่างจากฉบับไทยและฉบับอื่นๆ ในบางที่ จะขอชี้แจงเหตุผลในเรื่องนี้ตามกฎไวยากรณ์และฉันทลักษณ์ ต่อไป

คาถาในพระปริตรนี้เป็นคาถาประเภทมาตราพฤติเรียกว่า คีติคาถา มีคณะ ๗ คณะ คณะที่ ๖ เป็น ช คณะ (๑-๒-๑) หรือสัพพหุคณะ (๑-๑-๑-๑) พยางค์สุดท้ายเป็นครุ (บาทันตครุ) ส่วนคณะอื่นๆ มี ๔ มาตรา ดังต่อไปนี้

คีติคาถา

คณะ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	ครุ
คาถา	กรณิ	ยมตถ	กุสเล	น ยนต	สนตฺ	ปทํ อ	ภิสเมจ	จ
มาตรา	๔	๔	๔	๔	๔	ช	๔	ครุ
คาถา	สโกโก	อุชฺ จ	สุหุชฺ	จ สุว	โจ จส	ส มฺทฺ อ	นติมา	นี
มาตรา	๔	๔	๔	๔	๔	สัพพหุ	๔	ครุ

คาถาที่ ๑ บาทที่ ๒ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า **ยนต สนตฺ** โดยลบนิกคหิตเพื่อรักษา คณะฉันท ฉบับอื่นมีปาฐะว่า **ยนตฺ สนตฺ** ปาฐะนี้ไม่ตรงตามฉันทลักษณ์เพราะคณะที่ ๔ เกิน ๔ มาตรา ส่วนในบาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า **สุวโจ** โดยที่ **หะ อุ** เป็น **อุ** เพื่อรักษา คณะฉันท ฉบับอื่นมีปาฐะว่า **สุวโจ** ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันท เพราะคณะที่ ๔ ไม่ครบ ๔ มาตรา

คาถาที่ ๒ บาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า **กุเลสฺวนนุกิตฺโธ** โดยแปลง **อุ** เป็น **ว** อักษร ฉบับอื่นมีปาฐะว่า **กุเลสฺ อนนุกิตฺโธ** ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันท เพราะคณะที่ ๗ เกิน ๔ มาตรา

คาถาที่ ๓ บาทที่ ๑ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า **น จ ขุทฺทมาจเร** ฉบับอื่นมีปาฐะว่า **น จ ขุทฺท สมาจเร** ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันท เพราะคณะที่ ๒ เกิน ๔ มาตรา ส่วนในบาทที่ ๔

ฉบับพม่ามีปาฐะว่า สพพสตุตา ฉบับอื่นมีปาฐะว่า สพเพ สตุตา ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันท์ เพราะคณะที่ ๕ เกิน ๔ มาตรา

คาถาที่ ๔ บาทที่ ๒ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า ถาวรา วนวเสสา โดยเชื่อมสนธิคือ วา + วนวเสสา ฉบับอื่นมีปาฐะว่า ถาวรา วา วนวเสสา ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันท์เพราะ คณะที่ ๖ ไม่เป็น ช คณะ ส่วนในบาทที่ ๓ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า ทีฆา วา เย ว มหนฺตา โดยรัสสะ อา ใน วา ศัพท์ ฉบับอื่นมีปาฐะว่า ทีฆา วา เย มหนฺตา วา ปาฐะนี้ไม่ต้อง คณะฉันท์เพราะคณะที่ ๓ เกิน ๔ มาตรา และ วา ศัพท์ก็ไม่นิยมอยู่หลังวิเสสยะเป็นรูปว่า เย มหนฺตา วา

คาถาที่ ๕ บาทที่ ๑ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า ทิฏฺฐา วา เย ว อทิฏฺฐา (รัสสะ อา ใน วา ศัพท์) ฉบับอื่นมีปาฐะว่า ทิฏฺฐา วา เย จ อทิฏฺฐา ปาฐะนี้ไม่ตรงตามไวยากรณ์ เพราะ จ ศัพท์ทำหน้าที่รวบรวม (สมุจฺจยะ) ไม่นิยมกล่าวร่วมกับ วา ศัพท์ที่ทำหน้าที่วิภังยี, ในบาทที่ ๒ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า เย ว ทูเร ส่วนฉบับอื่นมีปาฐะว่า เย จ ทูเร ก็ถือว่า ไม่ตรงตามไวยากรณ์ดังที่กล่าวมาแล้ว, ในบาทที่ ๓ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า ภูตา ว สมภเวสี ว (รัสสะ อา ใน วา ศัพท์) ฉบับอื่นมีปาฐะว่า ภูตา วา สมภเวสี วา ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันท์ เพราะคณะที่ ๓ เกิน ๔ มาตรา ส่วนในบาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะเป็นรูปสมาสว่า สพพสตุตา ฉบับอื่นมีปาฐะว่า สพเพ สตุตา ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันท์เพราะคณะที่ ๕ เกิน ๔ มาตรา

คาถาที่ ๖ บาทที่ ๒ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า น กิณฺจึ โดยลบนิคคหิตใน น์ ฉบับอื่น มีปาฐะว่า น์ กิณฺจึ คำนี้ไม่ต้องคณะฉันท์เพราะคณะที่ ๗ เกิน ๔ มาตรา ส่วนในบาทที่ ๓ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า ปฏฺิขสณฺณ โดยรัสสะ อา ใน ณา ฉบับอื่นมีรูปว่า ปฏฺิขสณฺณา ปาฐะ นี้ไม่ต้องคณะฉันท์เพราะคณะที่ ๓ และ ๔ เกิน ๔ มาตรา

คาถาที่ ๗ บาทที่ ๑-๒ ฉบับพม่ามีปาฐะเป็นรูปสนธิว่า ปุตุตฺมายุสา โดยแปลง นิคคหิตเป็น ม อักษร ฉบับอื่นมีปาฐะว่า ปุตุตฺ อายุสา ถือว่าถูกต้องสองฉบับเพราะไม่ เนื่องด้วยฉันทลักษณะ สามารถใช้ได้ทั้งสองรูป

คาถาที่ ๘ บาทที่ ๑ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า สพฺพโลกสฺมิ โดยลบนิคคหิต ฉบับอื่นมีปาฐะว่า สพฺพโลกสฺมี ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๔ เกิน ๔ มาตรา ส่วนในบาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะเป็นรูปสนธิว่า อเวรมสฺปตฺตํ โดยแปลงนิคคหิตเป็น ม อักษร ฉบับอื่นมีปาฐะว่า อเวริ อสฺปตฺตํ ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๖ ไม่เป็น ช คณะ

คาถาที่ ๙ บาทที่ ๑ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า นิสินโน ว (รัสสะ อา ใน วา ศัพท์) ฉบับอื่นมีปาฐะว่า นิสินโน วา ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๔ เกิน ๔ มาตรา, ในบาทที่ ๒ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า สยาโน ยาวตาสฺส วิตมิทฺโธ ฉบับอื่นมีปาฐะว่า สยาโน วา ยาวตาสฺส วิตมิทฺโธ ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๗ เกิน ๔ มาตรา และรูปสนธิว่า ยาวตาสฺส มีความชัดเจนมากกว่าคำว่า ยาวตาสฺส ส่วนในบาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะเป็นรูปสนธิว่า วิหารมิธ มาหุ โดยแปลงนิคคหิตเป็น ม อักษร ฉบับอื่นมีปาฐะว่า วิหาริอิธมาหุ ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๖ ไม่เป็น ช คณะ

คาถาที่ ๑๐ บาทที่ ๔ ฉบับพม่ามีปาฐะว่า น หิ ชาตฺตคฺคพฺภเสยฺย ปุณเรติ ฉบับอื่นมีปาฐะว่า น หิ ชาตฺต คพฺภเสยฺยํ ปุณเรติ ปาฐะนี้ไม่ต้องคณะฉันทเพราะคณะที่ ๕ ไม่ครบ ๔ มาตราและคณะที่ ๖ ก็ไม่เป็น ช คณะ

เชิงอรรถประวัติพระปริตร

- ๑ ภาเวหิ พุทธานุสสติ ภาวนานมนุตตรํ
อิมํ สตี ภาวยิตฺวา ปุริยิสฺสสิ มาณสํ.

(ข.อป. ๓๒/๓๖/๙๘)

๒ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สตฺติ ตินฺหผลา. อถ ปุริโส อาคจฺเจยฺย อหํ อิมํ สตฺตี ตินฺหผลํ ปาณินา วา มุญฺจินา วา ปฏฺิเลณิสฺสามิ ปฏฺิโกฏฺุณฺิสฺสามิ ปฏฺิวฏฺุณฺิสฺสามิตี. ตํ ก็ มณฺณถ ภิกฺขเว ภพฺโพ นุ โข โส ปุริโส อมํ สตฺตี ตินฺหผลํ ปาณินา วา มุญฺจินา วา ปฏฺิเลณตฺุํ ปฏฺิโกฏฺุณฺตฺุํ ปฏฺิวฏฺุณฺตฺุณฺติ. โน เหนฺตํ ภนฺเต. ตํ กิสฺส เหนฺตฺุ. อสฺสุ หิ ภนฺเต สตฺติ ตินฺหผลา น สฺกรา ปาณินา วา มุญฺจินา วา ปฏฺิเลณตฺุํ ปฏฺิโกฏฺุณฺตฺุํ ปฏฺิวฏฺุณฺตฺุํ. ยาวเทว จ ปน โส ปุริโส กิลมถสฺส วิฆาตสฺส ภาคิ อสฺสาติ.

เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขุโน เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ ภาวิตา พหุสฺสีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อณฺุจิตา ปริจฺจิตา สฺสมารทฺธา, ตสฺส เจ อมนุสฺโส จิตฺตํ ชิปิตพฺพํ มณฺณเจยฺย, อถ โข เสวว อมนุสฺโส กิลมถสฺส วิฆาตสฺส ภาคิ อสฺส. ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ เมตฺตา โน เจโตวิมุตฺติ ภาวิตา ภวิสฺสติ พหุสฺสีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อณฺุจิตา ปริจฺจิตา สฺสมารทฺธาติ. เอวญฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ.

(ส.น. ๑๖/๒๒๗/๒๕๑)

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย หอกที่มีใบคม ถ้าบุรุษฟังมากล่าวว่า เราจักเอาฝ่ามือหรือกำมือ งอ พับ ม้วน หอกที่มีใบคม เธอทั้งหลายจะเข้าใจกิจรียนนั้นว่าอย่างไร บุรุษนั้นสามารถจะเอาฝ่ามือหรือกำมือ งอ พับ ม้วน หอกที่มีใบคมโน้นได้หรือ

เป็นไปไม่ได้ พระพุทธเจ้าข้า

ซื่อนั้นเพราะเหตุไร

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เพราะการที่จะเอาฝ่ามือหรือกำมือ งอ พับ ม้วน หอกที่มีใบคมโน้น ทำไม่ได้ง่าย และบุรุษนั้นพึงได้รับความเหน็ดเหนื่อยลำบากแน่แท้ ฉะนั้น

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมตตฺาเจโตวิมุตฺติ (ความหลุดพ้นทางใจด้วยเมตตา)

๙ อนุชานามิ ภิกษเว อิมานิ จตุตารี อหิราชกุลานิ เมตฺเตน จิตฺเตน ผริตฺตุ
 อตฺตคฺคตฺติยา อตฺตรกฺขาย อตฺตปริตฺตํ กาทฺตุ.

(วิ.จ. ๗/๒๕๑/๘, อัง.จตุกก ๒๑/๖๗/๘๒-๘๓)

๑๐ อตฺถมฺปิ ปาฬิมฺปิ วิสฺวาเหตุวา สพฺพโส วา ปน อปฺปคฺคณํ กตฺวา ภณฺนตฺสสฺส หิ
 ปริตฺตํ เตชวฺนตฺ น โหติ, สพฺพโส ปคฺคณํ กตฺวา ภณฺนตฺสเสว เตชวฺนตฺ โหติ. ลากเหตุ
 อุกฺคเหตุวา ภณฺนตฺสสาปี อตฺถํ น สาเรติ, นิสฺสรณปฺกฺเข จตฺวา เมตฺตํ ปุเรจาริกํ กตฺวา
 ภณฺนตฺสเสว อตฺถาย โหตีติ ทสฺเสติ.

(ที.ปา.อ. ๓/๒๘๒/๑๖๐)

“โดยแท้จริงแล้ว พระผู้มีพระภาคทรงแสดงว่า พระปริตรย่อมไม่มีอำนาจ
 แก่ผู้สาธยายผิดอรรถบ้าง ผิดบาลีบ้าง หรือไม่ทำให้คล่องแคล่ว พระปริตรย่อมมีอำนาจ
 แก่ผู้สาธยายทำให้คล่องแคล่วด้วยประการทั้งปวงแน่แท้ แม้เมื่อเรียนแล้วสาธยาย
 เพราะลากเป็นเหตุ ก็ไม่สำเร็จประโยชน์ พระปริตรย่อมมีประโยชน์แก่ผู้ตั้งอยู่ในฝ่าย
 พ้นไปจากทุกข์ แล้วสาธยายกระทำเมตตให้เป็นเบื้องหน้าอยู่นั้นแล”

๑๑ ตีหิ มหาราช การณฺเหิ ปริตฺตํ น รกฺขติ กมฺมารณฺน กิเลสวฺรณฺน
 อสฺททฺหนตฺยา.

(มิลินท. ๔/๑๖๖)

“ขอถวายพระพร พระปริตรไม่อาจคุ้มครองรักษาได้เพราะเหตุ ๓ ประการ
 คือ เพราะมีกรรมเป็นเครื่องขวางกั้น มีกิเลสเป็นเครื่องขวางกั้น และความไม่เชื่อถือ”

๑๒ ปฺน ภควตา ปริตฺตา จ อฺทฺทิฎฺฐา. เสยฺยถิทํ, รตนสฺสุตฺตํ เมตฺตสฺสุตฺตํ ขนฺธปริตฺตํ
 โมรปริตฺตํ ฐชคฺคปริตฺตํ อาฎานาฎิยปริตฺตํ อังคฺคิมาลปริตฺตํ.

(มิลินท. ๔/๑๖๓)

“พระผู้มีพระภาคยังแสดงพระปริตรทั้งหลายไว้อีก พระปริตรมีอะไรบ้าง คือ
 รัตนสูตร เมตตสูตร ขันธปริตร โมรปริตร ฐชคคปริตร อาฎานาฎิยปริตร และอังคคิมาลปริตร”

๑๓ อาณาเขตต์ โภทิสตสหัสสจกุกวาพปริยนต์ โหติ, ยตถ รตนปริตต์ ขนฺธปริตต์ ธชคคปริตต์ อาฏานาฎิยปริตต์ โมรปริตฺตุนฺติ อิมสฺสฺ ปริตฺตานํ อานุกาโว วตฺตติ.

(วิ.มหา.อ. ๑/๑๒/๑๕๘)

“อาณาเขตมีแสนโกฏิจักรวาลเป็นขอบเขต เป็นที่มีอาณาเขตดำเนินไปของ พระปริตรเหล่านี้ คือ รัตนปริตร ขันธปริตร ธชคคปริตร อาฏานาฎิยปริตร และโมรปริตร”

๑๔ อาณาเขตต์ โภทิสตสหัสสจกุกวาพปริยนต์, ยตถ รตนสุตฺตํ ขนฺธปริตต์ ธชคคปริตต์ อาฏานาฎิยปริตต์ โมรปริตฺตุนฺติ อิมสฺสฺ ปริตฺตานํ อานุกาโว วตฺตติ.

(วิสุทฺธิ. ๒/๔๐๔/๔๘)

“อาณาเขตมีแสนโกฏิจักรวาลเป็นขอบเขต เป็นที่มีอาณาเขตดำเนินไปของ พระปริตรเหล่านี้ คือ รตนสูตร ขันธปริตร ธชคคปริตร อาฏานาฎิยปริตร และโมรปริตร”

๑๕ โภทิสตสหัสสจกุกวาฬํ ปน อาณาเขตต์ นาม. อาฏานาฎิยโมรปริตฺต-ธชคคปริตฺตรตนปริตฺตาทินญฺหิ เอตฺถ อาณา วตฺตติ.

(ที.ปา.อ. ๓/๑๖๑/๘๖)

“ส่วนแสนโกฏิจักรวาลชื่อว่า อาณาเขต ดังจะเห็นได้ว่า อำนาจของ อาฏานาฎิยปริตร โมรปริตร ธชคคปริตร และรัตนปริตร เป็นต้น ย่อมแผ่ไปในเขตนี้”

๑๖ โภทิสตสหัสสจกุกวาฬํ ปน อาณาเขตต์ นาม. อาฏานาฎิยโมรปริตฺต-ธชคคปริตฺตรตนปริตฺตาทินญฺหิ เอตฺถ อาณา วตฺตติ.

(ม.อุ.อ. ๓/๑๒๙/๗๙)

“ส่วนแสนโกฏิจักรวาลชื่อว่า อาณาเขต ดังจะเห็นได้ว่า อำนาจของ อาฏานาฎิยปริตร โมรปริตร ธชคคปริตร และรัตนปริตร เป็นต้น ย่อมแผ่ไปในเขตนี้”

๑๗ เอตฺตาวตฺตา หิ ภควตฺตา อาณาเขตต์ นาม ทสฺสิตํ. เอตฺตสมิญฺหิ อนุตเร อาฏานาฎิยปริตฺตอสิคิลิปริตฺตธชคคปริตฺตโพชฌนฺคปริตฺตขนฺธปริตฺตโมรปริตฺตเมตฺตปริตฺต-รตนปริตฺตานํ อาณา ผรติ.

(อฺจ.ทฺก.อ. ๒/๘๑/๒๓๕)

“ด้วยคำเพียงเท่านี้ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงเขตแดนที่ชื่อว่าอาณาเขต
ตั้งจะเห็นได้ว่า อำนาจของอาภูมิกษัตริย์ อธิสิลิลิปัตริย์ รัชคคปัตริย์ โพชฌังคปัตริย์
ขันธปัตริย์ โมรปัตริย์ เมตตปัตริย์ และรัตนปัตริย์ ย่อมแผ่ไปในระหว่างนี้”

๑๘ โกฏิสทสหัสสจกุกวาทิ ปน อาณาเขตต์ นาม. อาภูมิกษัตริย์โมรปัตริย์-
รัชคคปัตริย์รัตนปัตริย์ตานินณฺหิ เอตถ อาณา วตฺตติ.

(อภิ.วิ.อ. ๒/๘๐๙/๔๖๑)

“ส่วนแสนโกฏิจักรวาลชื่อว่า อาณาเขต ที่จริงแล้วอำนาจของอาภูมิกษัตริย์-
ปัตริย์ โมรปัตริย์ รัชคคปัตริย์ และรัตนปัตริย์เป็นต้นย่อมแผ่ไปในเขตนี้”

๑๙ เอตตาวตฺตา หิ ภควตฺตา อาณาเขตต์ นาม ทสฺสิตฺตํ. เอตสฺมิมฺหิ อนฺตเร
อาภูมิกษัตริย์ปัตริย์อธิสิลิลิปัตริย์รัชคคปัตริย์โพชฌังคปัตริย์ขันธปัตริย์โมรปัตริย์เมตตปัตริย์-
รัตนปัตริย์ตานินฺ อาณา ผรตฺติ.

(ขุ.ม.อ. ๑๕๙/๓๘๖)

“ด้วยคำเพียงเท่านี้ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงเขตแดนที่ชื่อว่าอาณาเขต
ตั้งจะเห็นได้ว่า อำนาจของอาภูมิกษัตริย์ อธิสิลิลิปัตริย์ รัชคคปัตริย์ โพชฌังคปัตริย์
ขันธปัตริย์ โมรปัตริย์ เมตตปัตริย์ และรัตนปัตริย์ ย่อมแผ่ไปในระหว่างนี้”

๒๐ วิ.ม. ๔/๑๒๗/๑๓๙

๒๑ วิมตฺติ.ฎีกา ๒/๑๒๗/๑๗๘

เชิงอรรถพระปริตรธรรม

- ๑ ปาเจ มหานมกุการ- สงฆาเต สาธุหนุเทน
 สมฺปทานเน นโมโยเค อายาเทโส น ทิสฺสตี.
 (นิตฺติ.ปท. ๒๑๗)

“การแปลงเป็น อาย ย่อมไม่ปรากฏท้ายศัพท์ที่ประกอบด้วย นโม ศัพท์
 ในสัมปทานการก ในปาฐะที่เรียกว่ามหานมัสการ อันสาธุชนชื่นชมยินดี”

๒ คมภีรตถ ๑๔, กจ.ภทอภินวฎีกา ๑๐๔

๓ พระปริตรแปลใหม่ ฉบับพม่า ๓๙

๔ อุปจารปฺปนาวหโตติ จเปตฺวา กายคตาสติมฺจ อานาปานสฺสตีมฺจ อวเสสา
 อญฺจ อนุสฺสตีโย, อาหาเร ปฏิกูลสณฺญา, จตุธาตฺวตฺถานนฺติ อีมาเนว เหตุถ ทส กมฺมฏฺ-
 จานานี อุปจารวหานี. เสสานี อปฺปนาวหานี.

(วิสุทฺธิ. ๑/๔๗/๑๑๙)

“คำว่า อุปจารปฺปนาวหโต (โดยนำอุปจารสมาธิและอัปฺปนาสมาธิมาให้) หมายความว่า ในบรรดากรรมฐาน ๔๐ เหล่านี้ กรรมฐาน ๑๐ ประการอย่างนี้ คือ อนุสสติ ๘ ที่เหลือ
 ยกเว้นกายคตาสติและอานาปานสติ การพิจารณาอาหารว่าเป็นสิ่งปฏิกูล และการกำหนด
 ธาตุ ๔ นำอุปจารสมาธิมาให้ กรรมฐานที่เหลือนำอัปฺปนาสมาธิมาให้”

๕ ในพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกปาฐะ ฉบับไทยทุกฉบับมีรูปว่า เวมณี สีกขาปทํ
 แต่ฉบับฉันทสิริสังคีตมีรูปว่า เวมณีสีกขาปทํ ความจริงคำนี้มีศัพท์เดิมจาก เวมณี + สีกขาปทํ
 เข้าสมาสกัน ตามหลักภาษาที่ผสมสระคือ อี และ อุ ทำยบที่เข้าสมาสต้องรัสสะเป็น อี และ อุ
 เช่น หตฺถิปทํ (รอยเท้าช้าง), อิตฺถิรูปํ (รูปของสตรี), ภิกฺขุณิสฺสโฆ (หมู่ นางภิกษุณี) และ
 ชมฺพุสาธา (กิ่งหว้า) ดังปทฺรูปสัททฺธิปกรณ์กล่าวไว้ว่า

เอตฺถ จ “กฺวจาติมฺชฺชตฺตฺรานนฺติอาทินา มชฺชเณ อีการูการานํ รัสสะตฺตํ.

(รูป. ๔/๓๕๑)

“อนึ่ง ในอุททาทรณ์เหล่านี้ มีการรัสสะ อี อักษร และ อุ อักษรซึ่งอยู่กลาง [สมาส] ด้วยสูตรเป็นต้นว่า กุจจาติมชฌุตฺตฺรานํ (แปลงสระต้น, กลางหรือท้ายเป็นที่ฆะ หรือรัสสะในเพราะปัจจัย และอื่นๆ ในบางแห่ง)”

๖ อปฺเร ปนาหุ “วิสุ วิสุ สมาทินฺเนสฺ เอกฺสฺมี ภินฺเน เอกเมว ภินฺนํ โหติ. ‘ปญฺจกฺสมนฺนาคตํ สีลํ สมาทิยามิตฺติ เอวํ ปน เอกโต สมาทินฺเนสฺ เอกฺสฺมี ภินฺเน เสสฺยานิปี สพฺพานิ ภินฺนานิ โหนฺติ. กสฺมา. สมาทินฺนสฺส อภินฺนตฺตา. ยํ ตํ วิตฺติกฺกนฺตํ, เตเนว กมฺมพฺพโรติ.

(ขุ.ขุ.อ. ๒๐)

“อาจารย์ท่านอื่นกล่าวว่าเมื่อบุคคลสมาทานศีลทีละข้อ ครั้นศีลข้อหนึ่ง วับัติไปศีลก็วับัติเพียงข้อเดียว แต่ถ้าสมาทานร่วมกันอย่างนี้ว่า ปญฺจกฺสมนฺนาคตํ สีลํ สมาทิยามิ (ขอสมาทานศีลที่ถึงพร้อมด้วยองค์ ๕) เมื่อศีลข้อหนึ่งวับัติไป แม้ศีลที่เหลือ ก็วับัติไปทั้งหมด ถามว่า เพราะเหตุอะไร ตอบว่า เพราะสมาทานไว้ร่วมกัน ส่วนศีลใด ถูกล่วงละเมิดแล้ว พึงได้รับกรรมเนื่องด้วยศีลดังกล่าวเท่านั้น”

๗ เต สีลฺวนฺโต ปญฺจ ปุคฺคฺลา ปกฺติสีลํ สมาทานสีลํ จิตฺตปฺปสาโท สมฺโถ วิปฺสฺสนา จาติ.

(เนตฺติ. ๑๒๕/๑๙๐)

“บุคคลผู้มีศีลเหล่านั้น มี ๕ จำพวก คือ ผู้มีปกติศีล ผู้มีสมาทานศีล ผู้มีความผ่องใสแห่งจิต ผู้เจริญสมณะ และผู้เจริญวิปัสสนา”

๘ พระปริตรแปลใหม่ ฉบับพม่า ๔๑

๙ สิริมังคฺลาปริตฺตอ หน้า ๑, สวตฺมนต์เจ็ดตำนาน ฉบับกองทัพอากาศ หน้า ๒๓ อนึ่ง ในฉบับพม่ามีรูปในบาทที่ ๔ ว่า โสตุมคฺคํ สมคฺคา แต่ฉบับกองทัพอากาศ มีรูปว่า โสตุมคฺคํ สมคฺคํ ในที่นี้ใช้ตามฉบับไทย เพื่อให้สอดคล้องกับคำยมก (คำซ้ำที่มีความหมายต่างกัน) ว่า สนฺตา สนฺต, ภูมฺมาภุมฺมา, สนฺโต สนฺโต ในคาถานี้

๑๐ ในบทสวตฺมนต์ฉบับพม่าและฉบับไทยพบรูปว่า วุคฺคฺตฺมิ โดยที่ฆะ อี เป็น อี เพื่อรักษาฉนะฉันท์โดยหลีกเลี่ยง น ฉนะ (๑ ๑ ๑) แต่ในฉบับนี้ใช้รูปเป็น น ฉนะว่า

วุฑฺฒิ ภวตุ สพฺพทา (ตฺมิ ภว = ๑ ๑ ๑) เพราะกฎตามฉันทลักษณ์ที่ห้าม น และ ส คณะ
นี้เป็นกฎที่นิยมใช้โดยมาก แต่มีข้อยกเว้นในพระไตรปิฎกและอรรถกถาได้บ้าง เช่น

อฏฺฐิณฺ्हํ นครํ กตํ	มํสํโลหิตเลปนํ
ยตถ ชฺรธา จ มจฺจุ จ	มาโน มกฺโข จ โอิหิโต.

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๕๐/๕๓)

“ร่างกายนี้เป็นนครที่รวมกระดูก ฉาบด้วยเนื้อและโลหิต เป็นที่
สถิตแห่งชรา มรณะ ความเย่อหยิ่ง และความลบล้างกัน”

บาทที่ ๓ คำว่า ถ ชฺรธา เป็น ส คณะ (๑ ๑ ๒) ที่อยู่ท้ายพยางค์แรก คือ ยต

รมณฺเญยานิ อรณฺญณานิ	ยตถ น รมตฺติ ชโน
วิตฺตราคา รมิสฺสนฺตฺติ	น เต กามคเวลิโน.

(ขุ.ธ. ๒๕/๙๙/๓๔)

“ป่าที่คนทั่วไปไม่ชื่นชม เป็นรมณียสถานของท่านผู้หมดราคะ
เพราะท่านมิได้ใฝ่กามคุณ”

บาทที่ ๒ คำว่า ถ น ร (๑ ๑ ๑) เป็น น คณะที่อยู่ท้ายพยางค์แรก คือ ยต

กิสฺสุ อธิปตฺติ ราชา	กิสฺสุ ราชา รชสฺสิโร
กถิสฺสุ วิรชฺโ โหติ	กถํ พาลอติ วุจฺจติ.

(ขุ.ธ.อ. ๒/๑๘๒/๑๗๕)

“ผู้เป็นใหญ่ปกครองอะไรชื่อว่าพระราช พระราชาชื่อว่ามิถุสึบน
พระเสียรอย่างไร ชื่อว่าปราศจากธูลีอย่างไร ท่านเรียกว่าคนพาลอย่างไร”

บาทที่ ๑ คำว่า สฺสุ อธิ (๑ ๑ ๑) เป็น น คณะที่อยู่ท้ายพยางค์แรก คือ กิ
ด้วยเหตุนี้ ในฉบับนี้จึงใช้เป็น น คณะว่า วุฑฺฒิ ภวตุ สพฺพทา

๑๑ คำว่า อสทฺทิกฺกุจฺจิตฺโต มาจาก น + สทฺทิกฺกุจฺจิ + โต ปัจจัย, คำว่า สทฺทิกฺกุจฺจิ
มาจาก สนฺต (ตี) + ทิกฺกุจฺจิ (ความเห็น) มีรูปวิเคราะห์ว่า

สนฺตา ทิกฺกุจฺจติ สทฺทิกฺกุจฺจิ (สทฺทิกฺกุจฺจฺจฺจิ คือ ความเห็นตี)

น สทฺทิกฺกุจฺจิ อสทฺทิกฺกุจฺจิ (อสทฺทิกฺกุจฺจฺจฺจิ คือ ความเห็นไม่ตี, ความเห็นผิด)

คำว่า สหุทธิภูมิ นี้พบในปทรูปสิทธิปกรณ์ (สูตร ๔๐) ซึ่งกล่าวถึงการซ้อนพยัญชนะท้าย ส ซึ่งแปลงมาจาก สนต ศัพท์ ดังอุทาหรณ์ว่า สกกาโร (การกระทำด้วยดี, การสักการะ), สปุริโส (บุรุษดี, สัตบุรุษ) อย่างไรก็ตาม หนังสือสิริมังคลปริตตปาฬินบัญญัติสังคีติ (หน้า ๒) มีรูปว่า อสนุทธิภูโต รูปนี้ไม่สมควร เพราะคำว่า สหุทธิภูมิมาจาก ส (ของตน) + ทธิภูมิ (ความเห็น) ดังคำว่า สหุทธิภูมิจิปรามาส (การยึดมั่นความเห็นของตน)

๑๒ คำว่า รกขสาทีหิ ไม่มี ภา ศัพท์ประกอบร่วม จึงควรสัมพันธ์เข้าไปในปาลุเสสสะ ว่า ปวดตา ซึ่งเป็นวิเสสณะของ นานาภยโต นานาโรคโต และ นานาอุปททาโต

๑๓ ยสฺมา จ โลกํ อีสฺสรียธมฺมยสฺสิริกามปยตฺเตสุ ฉสุ ธมฺเมสุ ภาคสทฺโท ปวตฺตติ, ปรมญฺจสฺส สกจิตฺเต อีสฺสรียํ, อณิมาลจฺฉิมาทิกํ ภา โลกียสมฺมตํ สพฺพการปริปุโรตฺถิ. ตถา โลกุตฺตโร ธมฺโม. โลกุตฺตยพฺยาปโก ยถาภุจฺจคุณฺธาโร อตีวีย ปริสุทฺโธ ยโส. รูปกายทสฺสนพฺยาวภูชฺชนนยนปฺปสาทชฺชนสมตฺถา สพฺพการปริปุรา สพฺพจฺปจฺจคฺสิริ. ยํ ยํ เอเตนอิจฺฉิตํ ปตฺถิตํ อตฺตหิตํ ปฺรหิตํ ภา, ตสฺส ตสฺส ตเถว อภินิพฺพนตฺตา อิจฺฉิตตฺถ-นิพฺพตฺติสญฺญิตโต กามो. สพฺพโลกครุฑาวปตฺติเหตุภูโต สมฺมาวายามสฺงฺขาโต ปยตฺโต จ อตฺถิ. ตสฺมา อิมะหิ ภาเคหิ ยุตฺตตฺตาปี ภาคา อสฺส สนฺตติ อิมินา อตฺเถน ภาควาติ วุจฺจติ.

(วิสุทฺธิ. ๑/๑๔๓/๒๓๐-๓๑, วิ.มหา.อ. ๑/๑/๑๑๗)

“อนึ่ง เพราะ ภาค ศัพท์ ย่อมเป็นไปในธรรม ๖ ประการในโลก คือ ความเป็นใหญ่ ธรรม ยศ สิริ กามะ และความเพียร ก็ความเป็นใหญ่ในจิตของตนของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นยอดเยี่ยม หรือความเป็นใหญ่ที่สมมติกันทางโลก มีการเนรมิตกายให้เล็กละเอียดและเนรมิตกายให้เบาลอยได้ เป็นต้น ก็ทรงมีอยู่อย่างบริบูรณ์โดยลักษณะทั้งปวง เช่นเดียวกันนี้ ธรรมอันเป็นโลกุตตระ, ยศอันบริสุทธิ์อย่างยิ่งที่พระองค์ทรงได้มาด้วยพระคุณตามความเป็นจริง อันแผ่คลุมไปทั่วไตรโลก, สิริแห่งอวัยวะทุกส่วนอันบริบูรณ์ด้วยประการทั้งปวง ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความเลื่อมใสแก่นัยน์เนตรของชนผู้ชวนชวาย

ในการชมพระรูปกาย, กามะอันหมายถึงความบังเกิดแห่งประโยชน์ที่ทรงประสงค์ เพราะประโยชน์นั้นๆ ที่พระองค์ทรงประสงค์แล้ว อันเกื้อกูลแก่พระองค์หรือผู้อื่น เป็นสิ่งที่สำเร็จโดยประการนั้นๆ และปัตตะที่เรียกว่าล้มมาวยามะอันเป็นเหตุให้บรรลุถึงความ เป็นครูของโลกทั้งปวง มีอยู่แก่พระผู้มีพระภาคนั้น ดังนั้น พระองค์จึงทรงได้รับขนานพระนามว่า ภควา (พระผู้มีพระภาค) โดยความหมายนี้ว่า ภคา อสฺส สนฺติ (ผู้มีภคกรรม ๖ อย่าง) เพราะทรงประกอบด้วยภคกรรม ๖ อย่างเหล่านี้”

๑๔ วิสุทฺธิ. ๑/๑๔๓/๒๓๓-๓๗

๑๕ พุ.สุ.อ. ๑/๑๕๒/๒๒๑, พุ.พ.อ. ๑๐/๒๒๕

๑๖ ฉบับไทยมีรูปที่เชื่อมสนธิว่า “ปริตตนมฤณาม เห” แม้คำอื่นว่า เอวมเม สุตฺ, เอตมมฺงคฺลมฺตตมฺ ๗ ก็นิยมเชื่อมสนธิเหมือนฉบับสิงหล แต่ฉบับฉันทะสังคีตมีรูปที่ **ไม่เชื่อมสนธิ** เช่น ปริตตํ ตํ ภณาม เห, เอวฺ เม สุตฺ, เอตํ มงฺคฺลมฺตตมฺ ผู้แปลใช้ฉบับฉันทะสังคีตเป็นหลักในที่นี้ เพราะเห็นว่ารูปศัพท์ในภาษาบาลีไม่นิยมเชื่อมสนธิเหมือนภาษาสันสกฤต เช่น คำว่า สมมาอาชีว ไม่เชื่อมสนธิเป็น สมมาชีว

อนึ่ง กัจจายนไวยากรณ์ (สูตร ๒๓-๔) ได้ปฏิเสธการเชื่อมสนธิเพราะสระหรือพยัญชนะ มีข้อความว่า สรา ปกฺติ พยฺยชเน (สระทั้งหลายย่อมเป็นปกติในเพราะพยัญชนะเบื้องหลัง) สเร กฺวจิ (สระทั้งหลายย่อมเป็นปกติ ในเพราะสระหลังในบางแห่ง) การปฏิเสธสนธิดังกล่าวนี้แสดงว่าภาษาบาลีไม่นิยมสนธิเหมือนสันสกฤต เพราะส่งผลให้เข้าใจยาก นอกจากนี้ แม้พระไตรปิฎกฉบับสังคายนาในสมัยรัชกาลที่ ๓ ก็มีรูปที่ไม่นิยมเชื่อมสนธิเช่นเดียวกัน

๑๗ สัตว์ที่กำลังแสวงหาที่เกิด (สัมภเวสี) คือ ปุณฺชนและเสกขบุคฺคฺลผู้เวียนตายเวียนเกิดอยู่ ส่วนสัตว์ที่เกิดแล้ว คือ พระอรหันต์ผู้จะไม่เกิดอีก

(พุ.พ.อ. ๕/๒๒๑)

๑๘ อัง.จตุกฺก. ๒๑/๖๗/๘๓, วิ.จุ. ๗/๒๕๑/๘, พุ.ชา. ๒๗/๑๐๕/๕๖

๑๙ พุ.ชา.อ. ๓/๑๐๕/๑๔๔

๒๐ ฉบับฉันทวิสุทธิมีรูปว่า ทวิปาทเกหิ แต่ฉบับไทยมีรูปว่า ทิปาทเกหิ ตามนัยนี้ แปลง ทวิ เป็น ทิ ด้วยสูตรในโมคคัลลานไวยากรณ์ (ปริจเฉทที่ ๓ สูตร ๙๒) ว่า ทิ คุณาที่สุ (แปลง ทวิ เป็น ทิ ในเพราะ คุณ ศัพท์เป็นต้น) เช่น ทิคุณ (สองชั้น), ทิรตต (สองราตรี), ทิคู (วัวสองตัว), ทิปทุตตม (ผู้เลิศกว่าสัตว์สองเท้า, พระพุทธเจ้า), ทิสต (สองร้อย), ทิสหสส (สองพัน), ทิปญจวิญญาณ (วิญญาณจิต ๑๐)

๒๑ ฉบับไทยและฉบับพม่าบางฉบับมีรูปเป็นนปุงสกลิงค์ว่า กิณฺจิ (เล็กน้อย) แต่ฉบับฉันทวิสุทธิมีรูปเป็นปุงลิ่งค์ว่า กณฺจิ (ใครๆ) ในที่นี้ใช้รูปเป็นปุงลิ่งค์เหมือนในเมตต-ปริตร (คาถา ๖) ว่า นาติมญฺเณถ กตฺถจิ น กณฺจิ (ไม่พึงดูหมิ่นใครในที่ไหน)

๒๒ ฉบับไทยและฉบับฉันทวิสุทธิมีรูปว่า อหิ วิจฺฉิกา สตปที อุณฺณนาภี สรพฺมุสิกา แต่ผู้แปลเห็นว่าควรมีรูปที่เข้าสมาสว่า อหิวิจฺฉิกาสตปทีอุณฺณนาภีสรพฺมุสิกา มิฉะนั้น แล้วการใช้พจน์จะไม่ตรงกัน คือ อหิ เป็นเอกพจน์ ส่วน วิจฺฉิกา เป็นต้น เป็นพหูพจน์ ทำให้ต้องโทษตามหลักอสังการที่เรียกว่า ภาคครีติโทษ คือ โทษหักลำดับ แม้คัมภีร์ปทสังคหะ (ข้อ ๒๐๐) ก็แสดงว่าบทนี้เป็นอิติไตรโยคทวันทสมาส แสดงว่าฉบับพม่าบางฉบับคงจะมีรูปอย่างนี้

๒๓ พุ.ชา.อ. ๓/๑๘/๓๔-๓๖

๒๔ พระปริตรแปลใหม่ ฉบับพม่า (หน้า ๓๔๔) กล่าวว่า การที่พระโพธิสัตว์ ไหว้พระอาทิตย์ ไม่จัดเป็นมิจฉาทิฏฐิ เพราะเพ่งถึงอุปการะของพระอาทิตย์ที่เกื้อกูลแกโลก แม้ในคัมภีร์อรรถกถา (ที.อ. ๑/๒๐๙) ก็กล่าวว่า ผู้ที่รับไตรสรณคมน์แล้วไหว้เดียรฉิย หรือกษัตริย์เป็นต้นตามหน้าที่ หรือด้วยความเคารพในฐานะครู หรือไหว้ด้วยความกลัว การเข้าถึงสรณะของเขาไม่วิบัติด้วยการกระทำอย่างนั้น ดังนั้น พระโพธิสัตว์ผู้ไหว้พระอาทิตย์ ด้วยความสำนึกในอุปการะแก่ชาวโลก จึงไม่จัดว่าเข้าถึงศาสดาอื่นเป็นสรณะ

๒๕ โพธิญาณ คือ มรรคญาณและผลญาณของพระพุทธเจ้า

๒๖ วิมุตติธรรม คือ ธรรมที่หลุดพ้นจากกิเลส ๕ ประการ อันได้แก่

๑. ตทังควิมุตติ หลุดพ้นด้วยเหตุนี้ๆ ด้วยการอาศัยธรรมซึ่งตรงกันข้ามที่เป็นคู่ปรับกัน เป็นการหลุดพ้นชั่วคราว เช่น เกิดเมตตา หายโกรธ เป็นต้น
๒. วิกขัมภณวิมุตติ หลุดพ้นจากนิวรณ์โดยข่มไว้ด้วยกำลังของอุปจารสมาธิและอัปปนาสมาธิ
๓. สมุจเฉทวิมุตติ หลุดพ้นจากกิเลสโดยสิ้นเชิงด้วยโลกุตตรมรรค
๔. ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ หลุดพ้นจากกิเลสโดยสงบระงับด้วยโลกุตตรผล
๕. นิสสรณวิมุตติ หลุดพ้นจากกิเลสโดยสลัดออกจากสังขาร หมายถึงพระนิพพาน

ตั้งข้อความในคัมภีร์อรรถกถาชาดกว่า

นมตถุ พุทธานํ นมตถุ โพธิยา, นโม วิมุตตานํ นโม วิมุตติยาติ อयํ มม
นมกกาโร อตีตานํ ปรีนิพพุตานํ พุทธานํ อตถุ, เตสญเณว จตุสสุ จ มคฺเคสฺสุ จตุสสุ ผลฺเลสุ
ญาณสงฺขาทาย โพธิยา อตถุ, ตถา เตสญเณว อรหตฺตผลวิมุตติยา วิมุตตานํ อตถุ, ยา จ
เนสํ ตทงฺควิมุตติ วิกขมฺภณวิมุตติ สมุจเฉทวิมุตติ ปฏิปสฺสัทธิวิมุตติ นิสสรณวิมุตติตี
ปญฺจวิธา วิมุตติ, ตสฺสา เนสํ วิมุตติยาปิ อयํ มยหํ นมกกาโร อตถุติ.

(ขุ.ชา.อ. ๓/๑๗-๘/๓๓)

“บาทคาถาว่า นมตถุ พุทธานํ นมตถุ โพธิยา, นโม วิมุตตานํ นโม วิมุตติยา
(ขอนอบน้อมแต่พระพุทธรเจ้าทั้งหลาย ขอนอบน้อมแต่พระโพธิญาณ ขอนอบน้อมแต่
พระพุทธรเจ้าผู้หลุดพ้นแล้ว ขอนอบน้อมแต่วิมุตติธรรม) หมายความว่า การนอบน้อมของ
ข้าพเจ้านี้จึงมีแต่พระพุทธรเจ้าทั้งหลายในอดีตผู้ทรงปรีนิพพานแล้ว จึงมีแต่พระโพธิญาณ
ที่เรียกว่าญาณในมรรค ๔ และผล ๔ ของพระพุทธรเจ้าเหล่านั้นนั่นเอง เช่นเดียวกันนี้
การนอบน้อมของข้าพเจ้านี้จึงมีแต่พระพุทธรเจ้าผู้หลุดพ้นแล้วเหล่านั้นด้วยความหลุดพ้น
คืออรหัตตผล และจึงมีแต่วิมุตติธรรมนั้นของพระพุทธรเจ้าเหล่านั้น คือ ตทังควิมุตติ
วิกขัมภณวิมุตติ สมุจเฉทวิมุตติ ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ และนิสสรณวิมุตติอีกด้วย”

๒๘ พ.ร. ๒๕/๑๐๙/๓๖

๒๙ พระปริตรแปลพิเศษ ฉบับพม่า ๔-๕

๓๐ ฉบับไทยและฉบับพม่าบางฉบับไม่มี จ ศัพท์ในบาทเหล่านี้ ทำให้ไม่ครบ ๘ พยางค์ ถือว่าไม่ตรงตามฉันทลักษณ์ ในที่นี้จึงใช้ตามฉบับฉันทลักษณ์

๓๑ คำว่า ภาตฺวณฺตรายโ อ่านว่า ภา-วัต-ตฺวัน-ตะ-รา-โย ไม่ควรอ่านว่า ภา-วัต-วัน-ตะ-รา-โย เพราะ ว อักษรส่งผลให้ ตฺ ออกเสียงควบกล้ำกับ ว (ตฺว) ดังคำว่า กตฺวา อ่านว่า กัด-ตฺวา ไม่อ่านว่า กัด-วา

๓๒ ส.ม. ๑๙/๑๙๕-๙๗/๗๑-๗๔

๓๓ พระปริตรแปลพิเศษ ฉบับพม่า ๙

๓๔ ฉบับไทยมีรูปว่า โอสถณฺจ ปาฐะนี้ถูกต้องเช่นกัน เพราะคำว่า โอสถ, โอสถ เป็นคำไวพจน์กัน แต่ผู้แปลใช้ฉบับฉันทลักษณ์ซึ่งมีรูปว่า โอสถณฺจ

๓๕ ฉบับไทยมีรูปว่า มคฺคาหตฺกิลฺสว โดยที่ขมสระ อ ใน ค เป็น อา เป็นรูป ภ คณะว่า คาหต (๒ ๑ ๑) เพื่อหลีกเลี่ยง น คณะว่า คหต (๑ ๑ ๑) แต่ผู้แปลคิดว่าไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยง น คณะ ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในเชิงอรรถที่ ๑๐ ในที่นี้ผู้แปลจึงใช้รูปตามฉบับฉันทลักษณ์ซึ่งมีรูปว่า มคฺคาหตฺ กิลฺสว แม้รูปว่า คหต (๑ ๑ ๒) จะเป็น ส คณะ แต่ก็ถือเป็นข้อยกเว้น

๓๖ กตฺถจึ ปฺริตฺตโปตฺถเก “สพฺพพุทฺธานุภาเวณ, สพฺพธมฺมานุภาเวณ, สพฺพ-
สํฆานุภาเวณ, สพฺพทา สทา โสตฺถิ ภาวนตฺเต เต ปาโจ ทิสฺสติ, โส อยฺยตฺโต. น หิ “สพฺพทาตี
ปเทณ สทฺธี “สทาตี ปทํ “สทาตี ปเทณ จ “สพฺพทาตี ปทํ สมากจฺจติ. ตสฺมา “สทา โสตฺถิ
ภาวนตฺเต เต ปทเมว วตฺตพฺพํ.

(นี่ติ.สุตฺต. ๒/๕๐๘)

“ในหนังสือพระปริตรบางฉบับพบปาฐะว่า สพฺพพุทฺธานุภาเวณ, สพฺพ-
ธมฺมานุภาเวณ, สพฺพสํฆานุภาเวณ, สพฺพทา สทา โสตฺถิ ภาวนตฺเต เต ปาฐะนั้นไม่สมควร
เพราะบทว่า สพฺพทา ไม่อยู่ร่วมกับบทว่า สทา [กล่าวคือ บททั้งสองนี้จะไม่ใช้อยู่ร่วมกัน
เพราะมีอรรถเหมือนกัน] ดังนั้น จึงควรสาธยายว่า สทา โสตฺถิ ภาวนตฺเต เต เท่านั้น”

๓๗ ฉบับไทยมีรูปว่า โสตุถึ รูปนี้ผิดหลักภาษา เพราะไวยากรณ์บาลีคือกัจจายน-
ไวยากรณ์ ปทรูปสิทธิปริกรณ์ โมคคัลลานไวยากรณ์ และสัททนีติปริกรณ์แสดงรูป อิ การันต์
ว่า โสตุถิ นอกจากนี้ เมื่อเทียบเคียงกับสันสกฤตที่มีรูป อิ การันต์ว่า สวสฺติ รูปว่า โสตุถิ
จึงถูกต้องเพราะเป็นบทบาทที่ไม่เปลี่ยนแปลงรูปตามวิภัติ ในฉบับนี้จึงใช้รูปเป็น โสตุถิ
ตามฉบับฉัฏฐสังคีติ

๓๘ อจ.ติก. ๒๐/๑๕๖/๒๘๗

๓๘ ฉบับฉัฏฐสังคีติและฉบับสิงหลมีรูปว่า เอเวเมว ชโย โหตุ โดยเพิ่มบท
สรรพนามว่า เม เป็นสัมปทานของ โหตุ โดยมีความหมายตามศัพท์ว่า “ชัชชนะจมีแก่
ข้าพเจ้าฉันนั้น” ถ้าเป็นการสวดมนต์ให้พร ก็ต้องเพิ่มบทสรรพนามว่า เต เป็นสัมปทาน
ของ โหตุ โดยมีความหมายตามศัพท์ว่า “ชัชชนะจมีแก่ท่านฉันนั้น” แต่ฉบับไทยมีรูปว่า
เอวํ ตวํ วิชโย โหติ (ขอท่านจงเป็นผู้ชนะฉันนั้น) สันนิษฐานว่ารูปนี้คงเกิดจากการแก้ไข
เพิ่มเติมในภายหลัง เพราะความหมายว่า ผู้ชนะ ในภาษาบาลีต้องมีรูปว่า ชิโน (ผู้ชนะ)
โดยลง อิน ปัจจัยท้าย ชิ ธาตุในกัตตุสาธนะ (เนื้อความที่สื่อถึงผู้ทำ) ด้วยสูตรในกัจจายน-
ไวยากรณ์ (สูตร ๕๕๘) ว่า ชิโต อิน สพฺพตฺถ (ลง อิน ปัจจัยท้าย ชิ ธาตุในกาลทั้งปวง
ในกัตตุสาธนะ) มีรูปวิเคราะห์ในปทรูปสิทธิปริกรณ์ (สูตร ๖๐๒) ว่า ปาปเก อกุสเล ธมฺเม
อชินิ ชินาติ ชินิสฺสตีติ वा ชิโน (ผู้ชนะแล้ว ชนะอยู่ หรือว่า จักชนะ ซึ่งบาปอกุศลธรรม
ทั้งหลาย ชื่อว่า ชินะ)

ตามหลักภาษาทั่วไป บทว่า ชย, วิชย (มี วิ อุปสรรคเพิ่มเข้ามา) ต้องมีรูปเป็น
ปุงลิงค์ และใช้ในภาวสาธนะ (เนื้อความที่สื่อถึงกิริยาอาการ) เท่านั้น ดังคัมภีร์อภิธาน์ปทีปิกา
(คาถา ๔๐๒) กล่าวว่า ชโย ตฺวํ วิชโย ภเว (การชนะ = ชย, วิชย) และคาถา ๗๖๑ ว่า ชโย
จ ชยन् ชิตี (การชนะ = ชย, ชยน, ชิตี) แม้คัมภีร์โกษะของสันสกฤตชื่ออมรโกษ (กัณฑ์ ๒
วรรค ๑๘ คาถา ๑๑๐) ก็กล่าวว่า อภยวสฺกนฺทนํ ตวภฺยา- สาทนํ วิชโย ชยะ (การเริ่มต่อสู้
คือ อภยวสฺกนฺทน, อภยาสาทน, การชนะ คือ วิชย, ชย) จะเห็นได้ว่า ในคัมภีร์โกษะของ
บาลีและสันสกฤตแสดงว่า ชย, วิชย เป็นปุงลิงค์และใช้ในภาวสาธนะเหมือนกัน

สาเหตุที่เป็นดังนั้นก็เนื่องจากว่า การลง อ ปัจจัยท้าย อิ วัฒนันตธาตุ เช่น ชิ, นี้ และอุ วัฒนันตธาตุ เช่น สุ, ภู มีผลให้บทสำเร็จต้องมีรูปเป็นปุงลิงค์เท่านั้น และคัมภีร์ไวยากรณ์ก็แสดงรูปวิเคราะห์เป็นภาวสารณะอย่างเดียว บทสำเร็จจึงต้องเป็นภาวสารณะเท่านั้น ดังหลักฐานในคัมภีร์ไวยากรณ์และประโยคในพระไตรปิฎกว่า

ชิ ชเย. วิชยน์ วิชโย, ชโย.

(รูป. ๗/๕๖๘)

“ชิ ธาตุในความหมายว่า “ชนะ” การชนะ ชื่อว่า วิชยะ, ชยะ”

ติกั ชยเน. ชโย, ญ, ชยน์. ติมหิ ชิติ, นารี.

(อภิธาน.ฎีกา ๒/๗๖๑)

“บทสามบทย่อมนั้นไปในการชนะ ได้รูปว่า ชโย, ลง ญ ปัจจัย ได้รูปว่า ชยน์, เมื่อลง ติ ปัจจัย ได้รูปว่า ชิติ เป็นอิตถิลิงค์”

เอเต โข อาวุโส ติตถิยา นาม เยน เกนจิ เขตตพพา. เเนว เตสํ ชโย ทาดพฺโพ.

(วิ.มหา. ๒/๑/๑๐๒)

“ผู้มีอายุ เราต้องเอาชนะพวกเดียรถีย์เหล่านั้นด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง พวกเราไม่ควรให้ชัยชนะแก่พวกเดียรถีย์เหล่านั้น”

ชโย กลิงฺคานมสยฺหสาหิณฺ, ปราชโย อนโย อสฺสกาณฺ.

(ขุ.ชา. ๒๗/๒/๙๖)

“ชัยชนะจะมีแก่พระเจ้ากาลิงคะผู้สามารถยับยั้งบุคคลที่ใครย่ำยีไม่ได้ ส่วนความปราชาชัย ความหายนะจะมีแก่พระเจ้าอัสสะกะ”

เตเนว อาสิ วิชโย อสฺสกาณฺ. (ขุ.ชา. ๒๗/๔/๙๖)

“เพราะเหตุที่นั่นแหละ ชัยชนะจึงได้มีแก่พระเจ้าอัสสะกะ”

เตเนว การณฺเนน อสฺสกาณฺ ชโย อโหสิ.

(ขุ.ชา.อ. ๔/๔/๒๐๔)

“เพราะเหตุที่นั่นแหละ ชัยชนะจึงได้มีแก่พระเจ้าอัสสะกะทั้งหลาย”

อุทาหรณ์ของ อิ วัฒนันตธาตุ และ อุ วัฒนันตธาตุ ที่มีรูปสำเร็จเป็นปุงลิงค์ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น มีดังต่อไปนี้

อิ วัณณัตธาตุ

- สิ ธาตุ = นิสสัยโย (ที่อาศัย)
- จิ ธาตุ = สมฺมจโย (การสั่งสม)
- ณี ธาตุ = วินโย (วินัย)
- กี ธาตุ = กโย (การซื้อ)

อุ วัณณัตธาตุ

- สุ ธาตุ = อสฺสวา (ผู้ที่เชื่อฟัง)
- รุ ธาตุ = รโว (เสียง)
- ลู ธาตุ = ลโว (การเก็บเกี่ยว)
- ภู ธาตุ = ภโว (ภาพ, สิ่งที่เป็นอยู่)

กฎไวยากรณ์ที่กล่าวว่า อิ วัณณัตธาตุและ อุ วัณณัตธาตุต้องมีรูปเป็นปุงลิงค์เท่านั้น พบในคัมภีร์พาลาวตาร (หน้า ๘๓) และคัมภีร์กัจจายนสาระ (คาถา ๔๕) ว่า

กิตกาภิเษยลึงคา

อियวณฺณา วราทิโซ

อปลจโย โณ ทฺติโย

อปลจโย ปุเม ลियฺ.

“กิตกปัจจัยคล้อยตามลิงค์ของเนื้อความที่กล่าวถึง, อ ปัจจัยที่ลงท้าย อิ วัณณัตธาตุ, อุ วัณณัตธาตุ, วร ธาตุ เป็นต้น, ณ ปัจจัยที่ ๒ [คือ ณ ปัจจัยที่ลงด้วยสูตรว่า วิสรุชปทาทิโต ณ] และ อิ ปัจจัย ฟังมีในปุงลิงค์”

คำอธิบายของเรื่องนี้มีกล่าวไว้ในกัจจายนสารมัญชรี (คำอธิบายคาถา ๔๕)

๔๐ ฉบับไทยมีรูปว่า **ปลวิโปกฺขเร** แต่ฉบับฉันทนิตยสารมีรูปว่า **ปุถุวิปุกฺขเล** คำว่า ปลวี และ ปุถุวี มีความหมายเหมือนกัน แปลว่า “ปลูฟี่” แต่คำว่า โปกฺขร และ ปุกฺขล มีความหมายต่างกัน กล่าวคือ โปกฺขร แปลว่า “น้ำ” หรือ “ดอกบัว” ประกอบรูปศัพท์มาจาก ปุส ธาตุ + ขร ปัจจัย ส่วน ปุกฺขล แปลว่า “ประเสริฐ” หรือ “งาม” ประกอบรูปศัพท์มาจาก ปุส ธาตุ + ขล ปัจจัย

ความหมายแรกของ ปุกฺขล ว่า “ประเสริฐ” พบในคัมภีร์ศัพทัทสโตมมทานิธิ (หน้า ๒๗๗) และคัมภีร์อมรโกษ (ปริจเฉทที่ ๒๑ คาถา ๕๘) โดยสันสกฤตใช้เป็น ปุกฺขล ส่วนความหมายหลังว่า “งาม” พบในคำว่า ติปุกฺขล (นัยที่งามด้วยส่วนทั้ง ๓) ดังคัมภีร์อรรถกถาอธิบายว่า

ตีหิ อวยเวหิ โลภาทีหิ สักเคสปกฺเข อโลภาทีหิ จ โวทานปกฺเข ปุกฺขโล
โสภโนติ ติปุกฺขโล. (เนตติ.อ. ๒/๑๙)

“นัยที่งามด้วยส่วนทั้ง ๓ มีโลภะเป็นต้นในฝ่ายเศร้าหมอง และงามด้วย

อโกละเป็นต้นในฝ่ายหมดจด ชื่อว่า ติปุกขลนัย

ด้วยเหตุดังกล่าว ในที่นี้จึงใช้ตามฉบับฉัฏฐสังคีติว่า ปุถุวิปุขล (ปฐพีอันประเสริฐ) เพราะคำว่า ปจวิโปกฺขร (น้ำในปฐพี/ดอกบัวในปฐพี) ไม่เหมาะสมกับเรื่องราวของพระปริตรนี้

๔๑ วิวัฒนาการวรรณคดีบาลีสายพระสุตตันตปิฎกที่แต่งในประเทศไทยหน้า ๓๐๑-๒

๔๒ ในฉบับไทย ยังมีอีกคาถาหนึ่งเพิ่มจากคาถา ๘ บทว่า

เอตปิ พุทธชยมงคลอฏฐคาถา

โย วาจโน ทินทิเน สรเต มตนที

หิตวานเนกวิวิธานี จุปทฺทวานี

โมกข์ สุขํ อธิคมเยย นโร สปญฺโธ.

“บุคคลใดไม่เกียจคร้าน สวดหรือระลึกคาถา ๘ บทที่แสดงชัยมงคลของพระพุทธเจ้าเหล่านี้ทุกๆ วัน บุคคลผู้มีปัญญาอันพึงพันไปจากอุปสรรคหนานัปการ พึงบรรลุความสุขพ้นทุกข์ภัย”

คำว่า วาจโน ในบาทที่ ๒ ของคาถานี้ สำเร็จรูปมาจาก วจ ธาตุ (วิยตฺติยํ วาจายํ = พูตให้ปรากฏ) + เณ การิตปัจจัจย + ยุ ปัจจัจย คำนี้มีความหมายว่า “ให้พูด, ให้กล่าว” เช่น ธมฺมํ วาเจติ (ย่อมาให้กล่าวธรรม, ย่อมสอนธรรม) อนึ่ง ยุ ปัจจัจยที่ลงท้าย วจ ธาตุในกัตตุสาธนะ ไม่พบในภาษาบาลี มีเพียง ญฺว ปัจจัจยที่ลงในกัตตุสาธนะท้าย วจ ธาตุ มีรูปว่า วาจก เช่น คนวาจก (ผู้ยังหมู่คณะให้กล่าว, ผู้สอนหมู่คณะ)

ถ้ากล่าววว่า วาจโน มาจาก วจ ธาตุ + ยุ ปัจจัจย ก็ไม่สมควร เพราะ ยุ ปัจจัจยไม่มีอำนาจให้พฤทธิ อ ใน ว เป็น อา ได้ ดังคำว่า วจณํ (การกล่าว) ที่ลง ยุ ปัจจัจยในภาวสาธนะ

ผู้แปลคิดว่า ถ้าผู้แต่งหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์ว่า วาจโน โดยใช้ศัพท์แทนว่า อธิยเต (อธิ บทหน้า + อิ ธาตุ + อ ปัจจัจย + เต วิภัตติ) หรือ อชฺฌายเต (อธิ บทหน้า + อา บทหน้า + อิ ธาตุ + อ ปัจจัจย + เต วิภัตติ) ก็จะถูกต้องตามหลักภาษา กล่าวคือ

ควรมีรูปในบาทที่ ๒ ว่า โย'ธียเต ทินทิเน สรเต มตฺนฺที (โยธียเต = โย + ธียเต) หรือ มีรูปว่า โยชฺฌายเต ทินทิเน สรเต มตฺนฺที (โยชฺฌายเต = โย + ชฺฌายเต) ขอฝากให้ผู้รู้ พิจารณาต่อไป

๔๓ ฉบับพม่ามีรูปว่า **คิริเมขล** ส่วนฉบับไทยและฉบับสิงหลมีรูปว่า **คิริเมขล** แม้คัมภีร์ฎีกาพาทุงก็มีเหมือนฉบับสิงหล โดยถือว่าควรมีรูปเป็นที่ขมสระว่า **คิริ** เพื่อให้ ต้องคณะฉันท์ซึ่งเป็นคาถาสันตติลภ อย่างไรก็ตาม **ฉันทลักษณ์มีข้อยกเว้นพิเศษในบางกรณีได้บ้าง** เช่น เมื่อมีการประกอบกับคำว่า อริย, จริยา, กิริยา, วิริย, อาจริย, วิปริยาย, อรห เป็นต้น อาจารย์รวมลหุ ๒ พยางค์เป็นครูและถือว่าเป็น ๑ พยางค์ได้ ที่เป็นเช่นนี้ คงเนื่องมาจากภาษาสันสกฤตใช้คำสั้นกว่าบาลี จึงอนุโลมตามภาษานั้น รูปที่กล่าวมาแล้ว มีรูปตามภาษาสันสกฤตสั้นกว่าบาลี ๑ พยางค์ว่า อริย, จริยา, กิริยา, วิริย, อาจารย์, วิปริยาย, อรุห ดังศัพท์นิตยศัพท์ (สุตตมาลา) กล่าวว่า

คาถาปเทสุ อริยารหจริยาทีโยเค อธิกฺขโรปิ ปาโท อนุปวชฺโซ.

(นิต.สุตต. ๘/๔๙๖)

“ในบาทคาถา แม้บาทที่มีพยางค์เกินในที่ประกอบกับ อริย, อรห และ จริยา เป็นต้น ก็หาโทษมิได้”

แม้ฎีกาของวุดโตทัยปกรณและสี่ลักษณ์วรรคฎีกาใหม่ก็กล่าวว่า

ปาวจเน หิ จริยาริยกิริยารหาทีโยคาสุ ปกตคาถาสุ อุปชาติยญฺจาริกฺขโรปิ ปาโท อนุปวชฺโซ.

(กวิสาร์ฎีกา ๒/๖๕)

“ดังจะเห็นได้ว่า ในพระพุทฺธพจน์ แม้บาทที่มีพยางค์เกินในคาถาทั่วไปและ อุปชาติคาถาที่ประกอบกับ จริยา, อริย, กิริยา และ อรห เป็นต้น ย่อมปราศจากโทษ”

กิริยารหาทีโยเค วิย จ อนุตฺโรโยเค อธิกฺขรปาโท อนุปวชฺโซ.

(ที.สี.อภิณหฎีกา ๒/๓๐๔/๓๖๘)

“อนึ่ง บาทที่มีพยางค์เกินในการประกอบกับ อนุตฺร ศัพท์ ย่อมไม่มีโทษ เหมือน ในการประกอบกับ กิริยา และ อรห เป็นต้น”

ขอยกอุทาหรณ์ที่มีพบในพระบาลีมาแสดงโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

ตโป จ พุรหุมจริยญจ	อริยสัจจान ทสฺสนํ
๑ ๒ ๑ ๒ ๑ ๒ ๒ ๑	๒ ๑ ๒ ๒ ๑ ๒ ๑ ๒
นิพพานสัจฉิกิริยา จ	เอตํ มงฺกคลมฺฤตฺตมํ. (ขุ.ขุ. ๒๕/๑๑/๔)
๒ ๒ ๑ ๒ ๑ ๒ ๒ ๑	๒ ๒ ๒ ๑ ๑ ๒ ๑ ๒

บาทที่ ๑ ถึงบาทที่ ๓ ในคาถานี้ มี ๙ พยางค์ แต่ถือว่ามี ๘ พยางค์ คือในบาทที่ ๑ คำว่า จริ นับรวมเป็น ๒, ในบาทที่ ๒ คำว่า อริ นับรวมเป็น ๒ และในบาทที่ ๓ คำว่า กิริ นับรวมเป็น ๒ คาถานี้จึงเป็นปัฐยาวัตคาถาที่มี ย, ช, ย, ช คณะ ทำย ๔ พยางค์แรกในทุกบาท (ย คณะ = ๑ ๒ ๒, ช คณะ = ๑ ๒ ๑)

สาธุ ทสฺสนมรียานํ	(ขุ.ธ. ๒๕/๒๐๖/๕๓)
-------------------	-------------------

๒ ๑ ๒ ๑ ๑ ๒ ๒ ๒

สงฺกสฺสรํ พุรหุมจริยํ	(ขุ.ธ. ๒๕/๓๑๒/๗๐)
-----------------------	-------------------

๒ ๒ ๑ ๒ ๒ ๑ ๒ ๒

ทานญจ ฐมฺมจริยา จ	(ขุ.ขุ. ๒๕/๗/๔)
-------------------	-----------------

๒ ๒ ๑ ๒ ๑ ๒ ๒ ๑

เอกจริยํ ทพฺหํ กยิรา	(ขุ.ธ. ๒๕/๖๑/๒๗)
----------------------	------------------

๒ ๑ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒

ตมรียสํฆํ สิริสา นมามี	(วิ.มหา.อ. ๑/๑)
------------------------	-----------------

๑ ๒ ๑ ๒ ๒ ๑ ๑ ๒ ๑ ๒ ๒

ทีปํ กยิราถ เมธาวี	(ขุ.ธ. ๒๕/๒๕/๒๐)
--------------------	------------------

๒ ๒ ๒ ๒ ๑ ๒ ๒ ๒ ๒

อตุตานํ เจ ตถา กยิรา	(ขุ.ธ. ๒๕/๑๕๙/๔๕)
----------------------	-------------------

๒ ๒ ๒ ๒ ๑ ๒ ๒ ๒

น โส กาสาวมรหติ	(ขุ.ธ. ๒๕/๑๐/๑๖)
-----------------	------------------

๑ ๒ ๒ ๒ ๑ ๒ ๑ ๑

๔๔ คำว่า **ชยมงฺคลานิ** เป็นรูปพหูพจน์ที่มีรูปไม่ตรงกับกิริยาคุณพากย์คือ ภวตุ นอ. (พิเศษ) แยม ประพันธ์ทอง กล่าวไว้ในหนังสือ *สวดมนต์เจ็ดตำนาน* ฉบับกองทัพอากาศว่า ให้แปลง อํ เป็น อานิ ดังคำว่า เอวํ ฐมนานิ สุตวาน, วิปัสสีทนต์ ปรณฺฐิตา (บัณฑิตทั้งหลายได้สดับธรรมอย่างนี้แล้วย่อมมีใจผ่องใส) กฎที่กล่าวถึงการแปลง อํ เป็น อานิ นี้ไม่พบในคัมภีร์สัททวิเสส

ตามสารกในสัททนีติปกรณ์ คำนี้เป็นวิปลาสนัย คือ สำนวนที่เปลี่ยนจากรูปเดิมตามกฎทั่วไป แบ่งออกเป็น ๖ ประเภท คือ

๑. ลิงควิปลาส	เปลี่ยนลิงค์
๒. วิภตติวิปลาส	เปลี่ยนวิภตติ
๓. วจนวิปลาส	เปลี่ยนพจน์
๔. กาลวิปลาส	เปลี่ยนกาล
๕. ปุริสวิปลาส	เปลี่ยนบุรุษ
๖. อักษรวิปลาส	เปลี่ยนอักษร

สัททนีติปกรณ์ (สุตตมาลา สูตร ๖๗๒) กล่าวว่า ลิงควิภตติวจนกาลปุริสทฺขรานํ วิปลาส (การเปลี่ยนลิงค์ วิภตติ พจน์ กาล บุรุษ และอักษรย่อมีได้) แม้รู้ว่า ฐมนานิ ที่กล่าวถึงข้างต้น สัททนีติปกรณ์ก็กล่าวว่าเป็นลิงควิปลาส คือ เปลี่ยนจากพุงลิงค์เป็น นพุงสกลิงค์ หมายความว่า เมื่อควรกล่าวเป็นรูปพุงลิงค์ว่า ฐมเม ได้กล่าวเป็นรูปนพุงสกลิงค์ ว่า ฐมนานิ เพื่อรักษาคันท์ให้ครบ ๘ พยางค์

ด้วยเหตุนี้ คำว่า ชยมงฺคลานิ จึงเป็นวจนวิปลาส คือ เมื่อควรกล่าวเป็นรูปเอกพจน์ว่า ชยมงฺคลํ ได้กล่าวเป็นรูปพหูพจน์ว่า ชยมงฺคลานิ เพื่อรักษาคันท์ให้ครบ ๑๔ พยางค์

อนึ่ง ในบทสวดมนต์ฉบับพม่าพบรูปเอกพจน์ว่า ชยมงฺคลคฺคํ = ชยมงฺคลํ + อคฺคํ (ชยมงฺคลอันประเสริฐ) ฉบับไทยบางฉบับก็มีรูปว่า ชยสิทฺธิ นิจฺจํ (ชัยชนะและความสำเร็จเสมอ) แต่คัมภีร์ฎีกาพาหุจและฉบับสิงหลมีรูปว่า ชยมงฺคลานิ เหมือนฉบับไทยในปัจจุบัน

จึงสรุปได้ว่า **ขยมงคลานี** เป็นปาฐะเดิมและไม่ผิดไวยากรณ์

๔๕ วินยสมุหวิวินิจฉัย ๒/๕๐๕-๙

๔๖ รูปว่า **สวาหิณี** (พร้อมทั้งกองทัพ) พบในฉบับพม่าและฉบับสิงหลโดยมาจาก ส = กัป, วาหิณี = กองทัพ ส่วนฉบับไทยของวัดระฆังมีรูปว่า **สวาหน** (พร้อมทั้งพาหนะ) โดยมาจาก ส = กัป, วาหน = พาหนะ

คำว่า **สวาหิณี** เป็นปาฐะที่สมควรด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ คือ

ในพระบาลีหลายแห่ง เช่น อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ปธานสูตร (อง.จตุกก. ๒๑/๑๓/๑๘) และอิติวุตตกะ ดิกนิบาต ทุติยาอวสสูตร (ขุ.อิติ. ๒๕/๕๗/๒๗๖) มีรูปว่า **เซตวา มาร** **สวาหิณี** (ในฉบับฉฏฐสังคีติและฉบับสิงหล) ส่วนในฉบับไทยมีรูปว่า **เซตวา มาร** **สวาหน**

คัมภีร์มิลินทปัญหา (หน้า ๓๔๐) และวรรณกรรมบาลีอื่นๆ เช่น คัมภีร์นวกการะ (คาถา ๖) เป็นต้น กล่าวเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงชนะมารและกองทัพว่า

สเสนมาร

สเสนมาร

พึงสังเกตว่าไม่มีคัมภีร์ไหนกล่าวว่า **สวาหนมาร** **ชินิตวา** = ชนะมารพร้อมทั้งพาหนะ บทวิเสสนะเป็นคำขยายนามให้ชัดเจนในลักษณะยกย่องหรือตำหนิ เช่น ปุณฺโณ ปุคฺคโล (บุคคลผู้มีบุญ) ปาโป ปุคฺคโล (บุคคลผู้มีบาป) การกล่าวว่า **สวาหน** **มาร** **เซตวา** (ชนะมารพร้อมทั้งพาหนะ) ไม่มีอรรถอะไรพิเศษ เพราะพาหนะของมารไม่ใช่สิ่งที่จะต้องปราบโดยเฉพาะ แต่การกล่าวว่า **มาร** **เซตวา** **สวาหิณี** (ทรงชนะมารพร้อมทั้งกองทัพ) เป็นคำแสดงความสามารถอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้าว่า พระองค์มิได้ทรงชนะพญามารเพียงแค่นั้นเดียว แต่ยังทรงเอาชนะกองทัพทั้งหมดของพญามารอีกด้วย

คำว่า **สวาหน** (พร้อมทั้งพาหนะ) พบในคัมภีร์สุดตนิบาตว่า

สมนฺตา ฐชินี ทิสฺวา ยุตฺตํ มารํ สวาหน

ยฺทุธาย ปจฺจคฺคจฺฉามิ มา มํ จานา อจาวยิ.

(ขุ.สุ. ๒๕/๔๔๕/๔๑๗)

“เราเห็นพญามารและกองทัพรอบด้านพร้อมทั้งพาหนะ ยกพลออกมาแล้ว จึงมุ่งหน้าไปเพื่อรบ มารอย่าได้ยังเราให้เคลื่อนจากที่”

ในอรรถกถาของคัมภีร์สุตตนิบาตอธิบายว่า

สวาหนนฺติ คิริเมขลนาคราชสหิตํ.

(ขุ.สุ.อ. ๒/๔๔๕/๒๑๓)

“คำว่า สวาหน (พร้อมทั้งพาหนะ) คือ พร้อมทั้งพญาช้างคิริเมขลนะ”

พึงสังเกตว่า คำว่า ธชินี (กองทัพ) กล่าวถึงกองทัพของพญามาร ดังนั้น การกล่าวว่าพญามารมีพาหนะด้วยคำว่า สวาหน จึงเหมาะสมในที่นี้ ส่วนในที่อื่นจากนี้ ฉบับพม่าและสิงหลมีรูปว่า สวาหินี ส่วนฉบับไทยมีรูปว่า สวาหน

๔๗ คาถา ๑-๑๔ เป็นคาถาพรรณพฤติ ๘ พยางค์เรียกว่า อนุษรฺฐาฉันท์ ส่วนคาถา ๑๕ นี้เป็นคาถาผสมเรียกว่า อุปชาติคาถา ที่เกิดจากการผสมอินทรวีเชียร อุเปนทรวีเชียร และวิบุลาคาถา หนึ่ง ในบาทที่ ๒ ของคาถานั้น คำว่า ชิตฺตฺพทฺทว เถื่อว่า ตรงตามลักษณะของอุเปนทรวีเชียรเพราะสังโยคาคิครูกี้เถื่อว่าเป็นลหฺหุได้

ตามกฎที่กล่าวไว้ในคัมภีร์ฉันทสันสกฤตชื่อฉันทมถฺยชรีว่า

ติพฺพปยตโนจฺจารเณนาตฺร ลชฺชุตฺตมิตฺติ กณฺจากรโณ, ยทฺตตฺ-

ยทา ติพฺพปยตเนน

สังโยคาคิสฺส’การว

น ฉนฺโทภางคฺมิจฺจาหุ

ตทา โทสาย วิญญฺโน.

(ฉนฺโทมถฺยชรี ๑/๑๘)

“คัมภีร์ [สรัสวตี] กัณฐาภรณะกล่าวว่า ความเป็นลหุย่อมมีในครุเหล่านี้ ด้วยความพยายามออกเสียงเร็ว ดังสาธกที่โบราณจารย์กล่าวว่า เมื่อใด ความเป็นลหุของสังโยคเป็นต้นมีอยู่ ด้วยความพยายามออกเสียงเร็ว เมื่อนั้น กวีย่อมไม่กล่าวเป็นโทษว่าเสียงฉันท”

ในต้นฉบับสันสกฤตมีข้อความดังต่อไปนี้

ตีวฺรปฺรยตโนจฺจารเณนาตฺร ลชฺชุตฺตมิตฺติ กณฺจากรณะ, ยทฺตตฺม-

ยทา ตีวฺรปฺรยตเนน

สังโยคาเทรเคารวม

น ฉนฺโทภางคฺ อิตฺยาหุส

ตทา โทษาย สุรยะ.

๔๙ พ.พ.อ. ๑๖/๑๗๒

๕๐ ฉบับไทยมีรูปว่า **ติสฺโส จรียา** ส่วนฉบับพม่ามีรูปว่า **โลกตฺถจรียํ ฌาตตฺถจรียํ** พุทธตฺถจรียนฺติ **ติสฺโส จรียาโย** (จรียาวัตร ๓ อันจำแนกเป็นการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อโลก ญาติ และความเป็นพระพุทธรเจ้า) รูปว่า **จรีย** อาจมีเพศทางไวยากรณ์เป็นนปุงสกลิงค์ว่า **จรียํ** หรืออิตถิลิงค์ว่า **จรียา** ก็ได้ ดังคำว่า **กิริยา, กิริยํ, เวทนา, เวทนํ** เป็นต้น แต่ในที่นี้ ควรมีรูปเป็นอิตถิลิงค์ว่า **โลกตฺถจรียา ฌาตตฺถจรียา พุทธตฺถจรียา** ตามบทหลังว่า **จรียาโย** เพราะคำหน้าและคำหลังควรมีลิงค์เหมือนกัน จึงจะตรงกับการใช้คำโดยทั่วไป

๕๑ ฉบับไทยมีรูปว่า **คพฺภาวกฺกนฺตี** ตัดบทเป็น **คพฺภ + อวกฺกนฺตี** ส่วนฉบับ อังกฤษสังคีติมีรูปว่า **คพฺภโวกฺกนฺตี** ตามนัยนี้ไม่ใช่สนธิ ซึ่งทั้งสองศัพท์มีความหมาย เหมือนกัน ไม่ผิดหลักภาษา กล่าวคือ คำว่า **อวกฺกนฺตี** สำเร็จรูปมาจาก **อว บทหน้า + กมุ ธาตุ (ปทวิกฺเขเป = ย่างเท้า) + ติ ปัจจัย** ส่วนคำว่า **โวกฺกนฺตี** สำเร็จรูปมาจาก **วิ บทหน้า + อว บทหน้า + กมุ ธาตุ + ติ ปัจจัย**

๕๒ พ.ชา. ๒๗/๓๕/๙

๕๓ พ.จรียา. ๓๓/๗๒-๘๒/๖๒๐-๒๑

๕๔ พ.ชา.อ. ๑/๓๕/๒๙๑

๕๕ พ.พ.อ. ๑/๑๐๒-๖

๕๖ พระไตรปิฎกฉบับไทยมีรูปที่เชื่อมสนธิว่า **เอตมฺมจฺจลฺมฺตฺตมํ** ตามฉบับ สิงหลแต่รูปนี้ไม่สอดคล้องกับข้อความในปทฐปสฺสทฺธิปกรณํ (สูตร ๕๔) ซึ่งแสดงรูปที่ไม่เชื่อมสนธิว่า **เอตํ มจฺจลฺมฺตฺตมํ** ไว้โดยตรง โดยกล่าวว่า

กวจีติ กิ. **เอตํ มจฺจลฺมฺตฺตมํ.**

“ประโยชน์อะไรด้วยบทว่า **กวจิ** (ในบางแห่ง)

บทว่า **กวจิ** (ในบางแห่ง) มีประโยชน์เพื่อ**ปฏิเสธวิธีลบนิคคหิต**ในอุทาหรณ์ ว่า **เอตํ มจฺจลฺมฺตฺตมํ** (นี้เป็นมจฺจลอันสูงสุด)”

ข้อนี้อธิบายว่า รูปว่า เอตํ มงฺคฺลมฺมุตฺตมํ ไม่ลปนนิคคหิตเป็น เอต มงฺคฺล-
มฺมุตฺตมํ เพื่อให้รูปศัพท์ชัดเจนไม่คลุมเครือ ถ้ารูปว่า เอตมฺมงฺคฺลมฺมุตฺตมํ ปรากฏอยู่ในสมัยที่
แต่งปทฺรูปสิทธิปกรณ์ในปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๕ หรือต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ท่านผู้แต่ง
ก็คงไม่กล่าว กุวจิ ศัพท์ไว้เพื่อห้ามการลปนนิคคหิต ดังนั้น รูปว่า เอตํ มงฺคฺลมฺมุตฺตมํ ตาม
ฉบับฉัฎฐสังคีติจึงสอดคล้องกับกฎไวยากรณ์ที่นำมาอ้างอิงไว้

๕๗ ส.ส. ๑๕/๒๔๙/๒๖๓

๕๘ ส.ส.อ. ๑/๒๔๙/๓๒๕-๒๖

๕๙ ฉบับไทยมีรูปว่า อณฺชลิกรณีโย แต่ฉบับฉัฎฐสังคีติมีรูปว่า อณฺชลิกรณีโย
คำว่า อณฺชลิ เป็นศัพท์ อิ การันต์ที่มาจาก อณฺช ชาติ (พฺยตฺติมกฺขนคตฺทินุสฺสุ = แสดง,
ทา, ไป และรักใคร่) + อลิ ปัจจัย มีรูปวิเคราะห์ว่า อณฺชเชติ ภตฺติมเนน ปกาเสตีติ อณฺชลิ
(อณฺชลิ คือ เครื่องแสดงความเคารพ) ดังโมคคัลลานไวยากรณ์ (กัณฑ์ที่ ๗ สูตร ๑๙๖)
กล่าวว่า อณฺชาลี (ลง อลิ ปัจจัยท้าย อณฺช ชาติ) ดังนั้น รูปว่า อณฺชลิกรณีโย จึงไม่ถูกต้อง
ตามหลักภาษา

๖๐ อิมญจ ปน ปริตฺตํ น กิณฺจิ ปริสฺสยํ น มทฺทติ, มหาปริตฺตํ นามेतฺนติ วุตฺตํ.
เถเรน นิสีทิตฺวา สจฺจกิริยกตฺตฺวาเน ปิจกํ อกฺกํ. คพฺภมฺพหํ ติรจฺฉานคตฺตฺติมฺปิ อาเนตฺวา
ตตฺถ นิสฺชฺชาเปนฺติ, ตาวเทว สฺสฺเชน คพฺภวฺจฺฉานํ โหติ. ยา ทฺพฺพลา โหติ น สกฺกา อาเนตฺ,
ตสฺสา ปิจกโรวฺนอฺทกํ เนตฺวา สีเส สฺสิณฺจนฺติ, ตฺวณฺเวยว คพฺภวฺจฺฉานํ โหติ, อณฺณมฺปิ โรคํ
วฺปสเมติ. ยาว กปฺปา ติณฺจฺนกปฺภาหิรียํ กิเรตํ. (ม.ม.อ. ๓/๓๕๑/๒๔๕)

“อนึ่ง พระปริตรนี้ย่อมย้ายอันตรายได้ทุกประการ จึงกล่าวได้ว่าพระปริตร
นี้ชื่อว่ามหาปริตร ชนิดทั้งหลายได้ทำตั้งไว้ ณ สถานที่อันพระเถระนั่งทำสังฆกรรม มักนำสัตว์
ติรฉานตัวเมียที่มีครรภ์คลอดยากให้นอนในที่นั้น ทนไตนั่นเอง ครรภ์ก็คลอดออกได้
โดยง่าย สัตว์ตัวใดอ่อนกำลังไม่อาจนำมาได้ เขาก็ให้นำน้ำล้างตั้งปรอดหัวสัตว์ตัวนั้น ครรภ์ก็
คลอดออกได้โดยง่ายในขณะนั้นนั่นเอง และพระปริตรนี้ก็ยังมีอีกให้สงบได้อีกด้วย ได้
ทราบว่ามีพระปริตรนั้น มีปาฏิหาริย์ดำรงอยู่ตลอดกับ”

๖๑ ขุ.อป. ๓๒/๕๐-๒/๖ มีข้อความว่า

ยัม กิณฺจิ กุสลํ กมฺมํ

กตฺตพฺพํ กิริยํ มม

กาเยน วาจา มนสา

ติทฺเส สุกตํ กตฺ.

กุศลกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เราพึงกระทำ

ด้วยกาย วาจา และใจ

เราได้กระทำกุศลกรรมนั้นไปในไตรทศ

เย สตฺตา สมนฺนิโน อตฺถิ

เย จ สตฺตา อสมนฺนิโน

กตํ ปุณฺณผลํ มยฺหํ

สพฺเพ ภาตึ ภาวนตุ เต.

สัตว์เหล่าใดมีสัญญา

และสัตว์เหล่าใดไม่มีสัญญา

ขอสัตว์ทั้งหมดนั้น

จงเป็นผู้มีส่วนแห่งผลบุญที่เราได้กระทำแล้ว

เยสํ กตํ สุวิทฺตํ

ทินฺนํ ปุณฺณผลํ มया

เย จ ตตฺถ น ชานนฺติ

เทวา คนฺตฺวา นิเวทฺยु.

สัตว์เหล่าใดทราบบุญที่เราได้กระทำแล้ว

เราให้ผลบุญแก่สัตว์เหล่านั้น

ในบรรดาสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่าใดไม่รู้

ขอทวยเทพจงไปบอกแก่สัตว์เหล่านั้น

สพฺพโลกมฺหิ เย สตฺตา

ชีวนฺตาทารเหตุกา

มนุญฺญํ โภชนํ สพฺพํ

ลภานตุ มม เจตฺสา.

ปวงชนในโลกผู้อาศัยอาหาร

เป็นอยู่ทุกจำพวก

ขอจงได้อาหาร

อันน่าพึงใจทั้งปวงด้วยใจของเรา

๖๒ ที่จริงแล้วตามหลักภาษา กิริยาคุณพากย์ควรมีลิงค์และพจน์เหมือนประธาน ซึ่งในที่นี้คือ เย สตฺตา จึงควรมีรูปเป็นปุงลิงค์ พหูพจน์ว่า ฌาตา ตาม สตฺตา แต่ฉบับไทย มีรูปเป็นนปุงสกลิงค์ เอกพจน์ว่า ฌาตํ ซึ่งรูปนี้ผิดหลักภาษา ขอยกตัวอย่างของประธานในลิงค์ทั้ง ๓ ว่า

[ปุงลิงค์] ปุริโส คโต (บุรุษไปแล้ว), ปุริสา คตา (บุรุษทั้งหลายไปแล้ว)

[อิติลึงค์] อิตฺถึ คตา (สตรีไปแล้ว), อิตฺถิโย คตา (สตรีทั้งหลายไปแล้ว)

[นปุงสกลิงค์] กุลํ คตํ (ตระกูลไปแล้ว), กุลาณี คตานิ (ตระกูลทั้งหลายไปแล้ว)

๖๓. ฉบับสวดมนต์ไทยพบทั้งสองรูปว่า **เตสํ บ้าง คนตุวา บ้าง** แต่ในฉบับนี้ใช้รูปว่า **คนตุวา** เพราะมีเนื้อความเพิ่มจากเดิม

๖๔ วิ.ม. ๔/๑๓-๗/๑๓-๖, ส.ม. ๑๙/๑๐๘๑/๓๖๙-๗๐, ขุ.ป. ๓๑/๑๐/๓๕๘-๖๑

๖๕ ในคำว่า เวยยากรณปาเจน (โดยความเป็นพระบาลีประเภทร้อยแก้ว) คำว่า เวยยากรณ คือ พระพุทธพจน์เป็นร้อยแก้วล้วน ไม่มีคาถา อันได้แก่ พระอภิธรรมปิฎก และพระสูตรที่ไม่มีคาถา

๖๖, ๖๘ ฉบับไทยมีรูปว่า **อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทฺถสมฺมุทโย อริยสจฺจํ** และ **อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทฺถขนิโรธํ อริยสจฺจํ** แต่ฉบับฉันทนาสังคีติมีรูปว่า **อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทฺถสมฺมุทโย อริยสจฺจํ** และ **อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทฺถขนิโรธํ อริยสจฺจํ** โดย ทฺถสมฺมุทโย และ ทฺถขนิโรธํ มีรูปเป็นนปุงสกลิงค์ตาม อริยสจฺจํ ปาฐะที่เป็นนปุงสกลิงค์นี้สอดคล้องกับอรรถกถาของ ปฏิสัมภิตามรรคว่า

อิทํ ทฺถขํ อริยสจฺจนฺตํอิทํอิทํ ทฺถสมฺมุทโย ทฺถขนิโรธํติ วตฺตพฺเพ ทฺถสมฺมุทโย ทฺถขนิโรธํติ ลิงฺควิปฺลลาโส กโต.

(ขุ.ป.อ. ๑/๑/๖๘)

“ในคำว่า **อิทํ ทฺถขํ อริยสจฺจํ** เป็นต้น เมื่อควรกล่าววว่า **ทฺถสมฺมุทโย ทฺถขนิโรธํ** แต่ได้กระทำการเปลี่ยนลิงค์ว่า **ทฺถสมฺมุทโย ทฺถขนิโรธํ**”

ข้อความข้างต้นแสดงว่า คำว่า **ทฺถสมฺมุทโย ทฺถขนิโรธํ** เป็นลิงควิปฺลลาส ที่กล่าวเป็นรูปนปุงสกลิงค์ ในเมื่อควรกล่าวเป็นรูปปุงสกลิงค์ว่า **ทฺถสมฺมุทโย ทฺถขนิโรธํ** อย่างไรก็ตาม คัมภีร์วิสุทธิมรรคมหาฐีกากกล่าวถึงรูปว่า **ทฺถสมฺมุทโย** และ **ทฺถขนิโรธํ** โดยเห็นว่าแม้ลิงค์จะต่างกันไปก็ไม่ผิดหลักภาษา ดังคำว่า **อุปฺปาโท ภยํ** (ความเกิดขึ้นของสังขารน่ากลัว) มีสาธกในคัมภีร์นั้นว่า

สตปิ ทฺวินนํ ปทานํ สมานาธิกรณภาเว ลิงฺคเกโท คหิโต. ยถา ทฺถสมฺมุทโย อริยสจฺจนฺตํ.

(วิสุทธิ.มหาฐีกา ๒/๗๕๒/๔๙๕)

“เมื่อมีเนื้อความเสมอกันแห่งบททั้งสองลึงค์ย่อมต่างกันได้ เช่น ทุกุขสมุทโย
อริยสจจ”

ด้วยเหตุดังกล่าว ในที่นี้จึงใช้ตามฉบับไทย รูปนี้ยังสอดคล้องกับคำว่า ทุกุขนิโรธ-
คามินีปฏิปทา ซึ่งเป็นอิตถิลึงค์อีกด้วย

๖๗ พระไตรปิฎกฉบับไทยมีรูปว่า โปโนพุกวิกา แต่ฉบับสิงหลและฉบับฉันทะสังคีติ
มีรูปว่า โปโนภวิกา เมื่อเทียบเคียงกับภาษาสันสกฤตก็ได้ข้อสรุปว่า ศัพท์ว่า ปุณฺร ใน
สันสกฤต เป็น ร การันต์ ส่วนบาลีเป็น ปุณ, เมื่อ ปุณ เข้าสมาสกับ ภว ก็มีรูปที่ซ้อน
พยัญชนะสังโยคว่า ปุณพุกว เพราะสันสกฤตมีรูปสังโยคว่า ปุณฺร แต่เมื่อแปลง อฺ ใน ปุณฺร
เป็น โอ ได้รูปว่า ปุโน, โปโน ก็ไม่ควรมีรูปสังโยคเป็น โปโนพุกว, โปโนภวิกา ในที่นี้จึงใช้
เป็น โปโนภวิกา ตามฉบับสิงหลและฉบับฉันทะสังคีติ

๖๘ ในคำว่า เทวานํ เทวานุกาวิ (เทวานุกาพของเทวดาทั้งหลาย) นี้ ความจริง
คำว่า เทวานุกาวิ มีความหมายตามศัพท์ว่า “เทวานุกาพ, อาณาพของเทวดา” แต่การ
กล่าวซ้ำว่า เทวานํ เทวานุกาวิ เป็นสำนวนทางภาษาอย่างหนึ่งซึ่งบทสมาสคือ เทวานุกาวิ
ได้กลายเป็นศัพท์ที่มีความหมายโดยสามัญทั่วไปว่า “อาณาพ” จึงต้องเพิ่มคำว่า เทวานํ
(ของเทวดาทั้งหลาย) เพื่อเป็นคำขยายของอาณาพ ดังคำว่า สุกตสุส สุกตจิวรปฺมาณํ
(ขนาดจิวรของพระสุกต), เตลํ (น้ำมัน) กล่าวคือ บทสมาสว่า สุกตจิวร แม้ควรมีความหมาย
ตามศัพท์ว่า “จิวรของพระสุกต” ก็มีความหมายโดยสามัญว่า “จิวร” จึงต้องเพิ่มคำว่า
สุกตสุส เพื่อระบุว่า เป็นจิวรของพระสุกต ส่วนคำว่า เตลํ แม้ควรมีความหมายตามศัพท์
ว่า “น้ำมันงา” ตามรูปวิเคราะห์ว่า ทิลสุส อิทํ เตลํ (เตลละ คือ น้ำมันของงา) ก็มีความหมาย
โดยสามัญว่า “น้ำมัน” จึงต้องเพิ่มคำว่า ทิล (งา) ใน ทิลเตลํ (น้ำมันงา) เพื่อให้หมายถึง
น้ำมันงา ดังคัมภีร์มณีสารมัญชุสากล่าวว่า

ตทฺธิโต จ สมาสो จ

วากฺยตฺเตสุ วิเสสกา

ปลฺหิหฺธิยนฺตุ สามณฺณํ

เตลํ สุกตจิวรํ.

(มณีสาร.ฎีกา ๑/๑/๖๖)

“บทตัทธิตและสมาสเป็นศัพท์ที่มีความหมายพิเศษในรูปวิเคราะห์ แต่ในบทสำเร็จมีความหมายโดยสามัญทั่วไป ดังคำว่า เตล (น้ำมันงา) สุกตจิวรี (จิวรของพระสุคต)”

อย่างไรก็ตาม การใช้คำในลักษณะนี้เป็นสำนวนที่ใช้เฉพาะศัพท์เท่านั้น ไม่พบในบทตัทธิตและสมาสโดยทั่วไป ในกรณีตรงกันข้าม บทตัทธิตและสมาสมักแสดงความหมายพิเศษที่ยิ่งกว่าความหมายปกติ ดังบทสมาสว่า สรโน ปุริโส (บุรุษผู้มีทรัพย์) และบทตัทธิตว่า ธนวา ปุริโส (บุรุษผู้มีทรัพย์) มีข้อความเกี่ยวกับเรื่องนี้ในคัมภีร์อนุที่ปนีว่

สรโน ปุริโส, ธนวา ปุริโสติอาทโย สมาสตทฐิตสททา เยภุเยน
อติสสยตุถที่ปกา โหนติ, น หิ อปฺปกเนน ธเนน ตถา โวหรนติ.

(อนุที่ปนี ๑/๗/๒๐)

“บทสมาสและตัทธิตเป็นต้นว่า สรโน ปุริโส (บุรุษผู้มีทรัพย์), ธนวา ปุริโส (บุรุษผู้มีทรัพย์) มักแสดงอรรถที่ยิ่งกว่าสามัญ เพราะไม่ควรเรียกอย่างนั้นด้วยทรัพย์เล็กน้อย”

๗๐ ฉบับฉบัญญัติสังคีติมีรูปว่า **อณฺณาสีโกณฺทญฺโณ** ในที่นี้ใช้ตามฉบับไทยซึ่งมีรูปว่า **อณฺณโกณฺทญฺณ** และสอดคล้องกับศัพท์นิตินิพนธ์ที่แต่งในราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๗ คำว่า **อณฺณโกณฺทญฺโณ** มาจาก **อณฺณาสี** (รู้แล้ว) + **โกณฺทญฺโณ** (พระโกณฺทญฺญะ) บทอาขยาตว่า **อณฺณาสี** ได้กลายเป็นบทนามไปเมื่อกล่าวถึงชื่อ ดังศัพท์นิตินิพนธ์ (สุดต-มาลา สูตร ๙๙๐) กล่าวว่ **สณฺณิจนายมาขยาตํ ภวติ นามิกํ** (เมื่อต้องการกล่าวชื่อ บทอาขยาตก็เป็นบทนามได้) คำดังกล่าวมีรูปวิเคราะห์ว่ **อณฺณาสี จ โส โกณฺทญฺโณ จาติ อณฺณโกณฺทญฺโณ** (อณฺณโกณฺทญฺญะ คือ **โกณฺทญฺญะ**ผู้รู้แล้ว) และลบ **ลี** เพื่อย่อคำ

อนึ่ง ในฉบับฉบัญญัติสังคีติพบรูปที่ไม่ลบ **ลี** ว่ **อณฺณาสีโกณฺทญฺโณ** แต่ฉบับไทยใช้รูปว่ **อณฺณโกณฺทญฺณ** ที่จริงฉบับพม่าบางฉบับในสมัยก่อนก็มีรูปเหมือนกับฉบับไทย ดังศัพท์ตถกวจินตาที่ปนีที่แต่งในสมัยอังวะ พ.ศ. ๑๙๐๕ กล่าวว่

สิโลปี กตฺวา อญฺญาโกณฺทญฺเฒติ นามํ ชาตํ. (สทฺท.จินฺดาทีปนี ๓๒๕)

“ชื่อว่าอัญญาโกณทัญเฒะได้มีแล้วด้วยการลบ สิ”

อุทาหรณ์ที่บทธอชาติใช้เป็นนาม เช่นคำว่า มกฺขลิโคสาล ซึ่งสำเร็จรูปมาจาก มกฺขลิ ศัพท์ + โคสาล ศัพท์ คำว่า โคสาล (คอกวัว) เป็นชื่อตัวเพราะเขาเกิดในคอกวัว ส่วนคำว่า มกฺขลิ เป็นบทธอชาติที่แปลว่า “อย่าลืมน” = มา + ขลิ (ขล ธาตุ + อี วิภัตติ)

มีเรื่องเล่าว่า วันหนึ่งนายโคสาลถือหม้อน้ำมันเดินไปบนพื้นโคลน เจ้านายบอกเตือนเขาว่าอย่าลืมนล้ม แต่เขาพลาดลื่นล้มทำให้หม้อน้ำมันแตก จึงได้หนีออกจากเรือนไป ต่อมาเมื่อเขาได้ตั้งตนเป็นคณาจารย์จึงมีชื่อเรียกว่า มกฺขลิโคสาล คำว่า มกฺขลิ แปลว่า อย่าลืมน เป็นบทธอชาติที่ใช้เป็นบทธนามแสดงชื่อ เมื่อเข้าสมาคมกับคำหลังว่า โคสาล จึงได้เป็นรูปว่า มกฺขลิโคสาล (นายโคสาลที่เจ้านายพูดว่าอย่าลืมน)

ตั้งข้อความว่า

สณฺณาย วตฺตุมิจฺจนาย- มาชฺยาตํ นามิกํ ภเว

มา ขลิจฺจาทีสุวิจฺเจวํ สทฺทนีติยมาหฺมฺ. (สทฺท.จินฺดา ๓๒๕)

“เมื่อปรารถนากล่าวถึงชื่อ บทธอชาติพึงเป็นบทธนามได้ ท่านนำมาแสดงไว้ในสัททนีติปกรณ์อย่างนี้ว่า มา ขลิ (อย่าลืมน) เป็นต้น”

สณฺณาย’มาชฺยาตํ นามํ ปทฺนตฺรยฺตมปิ วา

มา ขลิ โก เม วฺนฺทติ นตฺถญฺเฒ โกจิ วิชฺชติ. (กัจ.สุตตัตถะ ๓/๓๐๓)

“เมื่อควรกล่าวถึงชื่อ หรือมีการประกอบด้วยบทธอื่น ก็สามารถใช้อาชชาติเป็นบทธนามได้ เช่น มาขลิ (ผู้ที่นายกล่าวว่าอย่าลืมน), โก เม วฺนฺทติ (ผู้กราบเท้าของเราอยู่เป็นใครเล่า), นตฺถญฺเฒ โกจิ วิชฺชติ (ใครๆ ผู้อื่นที่พึงพาได้หาไม่มี)”

คำบูชาพระรัตนตรัย

อิมาย ธมฺมานุธมฺมปฏิบัติยา พุทฺธํ ปุเชมิ.

อิมาย ธมฺมานุธมฺมปฏิบัติยา ธมฺมํ ปุเชมิ.

อิมาย ธมฺมานุธมฺมปฏิบัติยา สงฺฆํ ปุเชมิ.

ข้าพเจ้าขอบูชาพระพุทธเจ้าด้วยการปฏิบัติธรรมอันควรแก่[โลกุตตร]ธรรมนี้

ข้าพเจ้าขอบูชาพระธรรมด้วยการปฏิบัติธรรมอันควรแก่[โลกุตตร]ธรรมนี้

ข้าพเจ้าขอบูชาพระอริยสงฆ์ด้วยการปฏิบัติธรรมอันควรแก่[โลกุตตร]ธรรมนี้

คำปรารภนาพระนิพพาน

อทฺธา อิมาย ปฏิปทาย ชรามรณมหา ปริมุจฺจิสฺสามิ.

ข้าพเจ้าจักพ้นไปจากชราและมรณะด้วยปฏิปทานี้แน่แท้

มา รุชา ทินตา จตฺตุ นตฺถิติ มา วโจ สฺถณี

สิกฺขตฺตยาหํ ปุเรนฺโต/ปุเรนฺตี* สีสฺมํ ปปโปมิ นิพฺพตฺตี.

อย่าเจ็บ อย่าจน อย่าได้ยินคำว่าไม่มี

ขอให้ข้าพเจ้าบำเพ็ญไตรสิกขา บรรลุพระนิพพานโดยพลัน

คำอุทิศส่วนบุญ

อิหํ เม โหตุ ฌาตীনํ อณฺเณสญฺจ สุขนฺตุ เต.

ขอบุญนี้ของข้าพเจ้าจงมีแก่ญาติทั้งหลายและสัตว์เหล่าอื่น

ขอท่านเหล่านั้นจงเป็นผู้มีความสุขกายสุขใจเถิด

ขอสรรพสัตว์ทั้งหลายจงได้รับส่วนบุญนี้ของข้าพเจ้าด้วยเทอญ

สาธุ สาธุ สาธุ

พระคันทสาราภิวังศ์

* ผู้ชายสวดว่า ปุเรนฺโต, ผู้หญิงสวดว่า ปุเรนฺตี

บรรณานุกรม

กัจจายนะ, พระ. กัจจายนพยาकरणะ. ลำปาง: วัดท่ามะโอ, ๒๕๓๐.

ญาณธชะ, พระ. นිරุตติที่ปนี. ย่างกุ้ง: กระทรวงมหาดไทยและการศาสนา, ๒๕๑๓.

_____. ปริมัตถที่ปนี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๕๑.

_____. อนุที่ปนี. ย่างกุ้ง: โรงพิมพ์หังสาวตีปฏิกัต, ๒๕๖๓.

เดโชที่ปะ, พระ. ปริตตฎีกา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ย่างกุ้ง: กระทรวงมหาดไทยและการศาสนา, ๒๕๑๗.

ทิสปาโมกะ, พระ. “คัมภีร์ตถะ.” ใน ประมวลจุฬาสัทศาสตร์ ๓๑ คัมภีร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอไอ เซ็นเตอร์ จำกัด, ๒๕๕๑.

ธนิต อยู่โพธิ์. อานุภาพพระปริตต์. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

ธรรมกิตติ, พระ. พาลาวตาร. ลำปาง: วัดท่ามะโอ, ๒๕๔๑.

ธัมมานันตะ, พระ. อัครมหาบัณฑิตานุสรณ์. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

นิโครธะ, พระ. วินยสมุหวินิจฉัย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ย่างกุ้ง: โรงพิมพ์ปยีจีมันไต ปฏิกัตจาเป, ๒๕๒๐.

ปากน้ำ, วัด. สวดมนต์ฉบับวัดปากน้ำ. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๒๒.

ปุกสทเวะ, สมเด็จพระสังฆราช. สวดมนต์ฉบับหลวง. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พุทธปปิยะ, พระ. ปทรูปสิทธิ. กรุงเทพฯ: วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ คณะ ๒๕, ๒๕๔๗.

ยสะ, พระ. “กัจจายนสาระ” ใน สัททาแวง ๑๕ ส่องปารุสะ. ย่างกุ้ง: โรงพิมพ์อิจฉาสยปฏิกัต, ๒๕๐๗.

แย้ม ประพัฒน์ทอง, น.อ. (พิเศษ). **สวดมนต์เจ็ดตำนาน ฉบับกองทัพอากาศ.**

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ข่าวทหารอากาศ, ๒๕๓๘.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕.** พิมพ์ครั้งที่ ๕.

กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๘.

วาเสฏฐาภิวังศ์, พระ. **พระปริตรแปลใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. ย่างกุ้ง: โรงพิมพ์หังสาวดี, ๒๕๑๑.

วิสทญาณะ, พระ. **พระปริตรแปลพิเศษ.** ม.ป.ท., ๒๔๙๗.

ศาสนโสภณ, พระ. **สวดมนต์แปล.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย,

๒๕๓๓.

สิริมงคลปริตตอ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ย่างกุ้ง: กระทรวงมหาดไทยและการศาสนา, ๒๕๓๓.

สุขชวาร์ณ พลอยชุม. **ประวัติศาสดาชินบัญชร.** พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร:

มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

สุภาพรรณ ณ บางช้าง, รองศาสตราจารย์. **วิวัฒนาการวรรณคดีบาลีพระสุตตันตปิฎก**

ที่แต่งในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

โสภณะ, พระ. (มหาสีสยาตอ) **ธรรมจักรเทศนา.** พิมพ์ครั้งที่ ๔. ย่างกุ้ง:

สมาคมพุทธศาสนานูเคราะห์, ๒๕๓๗.

อัคควังสะ, พระ. **สัททนีติปกรณ์,** ๓ เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร:

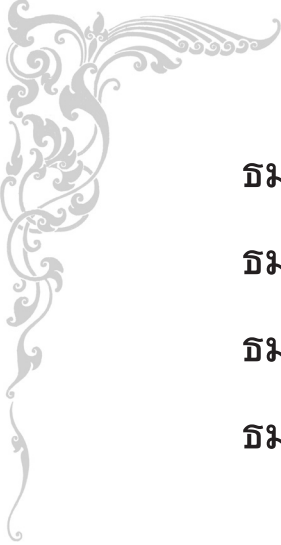
มูลนิธิภูมิพลโลกิยกุ, ๒๕๒๑-๒๓.

อุตตมสิกขะ, พระ. “กัจจายนเภทอภินวฎีกา” ใน **สัททาแงฎีกาปาฐะ.** พิมพ์ครั้งที่ ๑. ย่างกุ้ง:

โรงพิมพ์สุวัมมวดี, ๒๔๗๓.

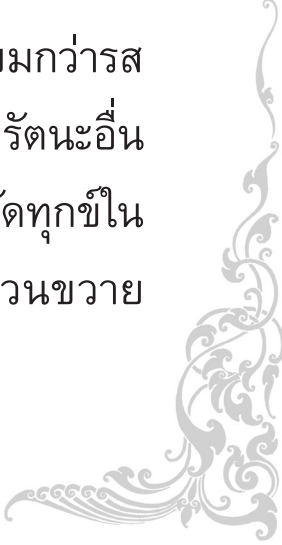
Edward M. Stauffer (Bhikkhu Bodesako), **Theravada Buddhist Chants.**

Mimeographed. 1990.

ฌมฺโหม ติโลกสรโณ ปรมโ รसानํ
 ฌมฺโหม มหคฺขมรตโน รตเนสฺสุ โลก
 ฌมฺโหม หเว ติภาวทุกฺขวินาสเหตุ
 ฌมฺมํ สมาจรถ ชาคริกานุยุตฺตา.

พระธรรมเป็นสรณะในโลกสาม ยอดเยี่ยมกว่ารส
 ทั้งหลาย พระธรรมเป็นรัตนะทรงค่ากว่ารัตนะอื่น
 ในโลก พระธรรมแลเป็นเหตุแห่งการกำจัดทุกข์ใน
 ภพสาม ท่านทั้งหลายจงเป็นผู้มีสติขวนขวาย
 ประพฤติธรรมอยู่เสมอเถิด

พระปริตร คือ เครื่องคุ้มครองรักษาไม่ให้เกิดอุปสรรคอันตราย หรือ คลีคลายอุปสรรคอันตรายที่เกิดขึ้นแล้ว

องค์ของผู้ฟังพระปริตร ๓ ประการ

กมมฺ เจว กิเลสํ จ อสทฺทหน จาติเม
สเจ อตฺถิ สฺจนนตฺมहि ปริตตํ ตํ น รกฺขติ.

พระปริตรนั้นย่อมไม่คุ้มครองบุคคล ๓ จำพวก คือ

๑. คนทำอนันตริยกรรม ๕ คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำสังฆเภท และทำให้พระพุทธเจ้าห้อพระโลหิต
๒. คนมีความเห็นผิด
๓. คนไม่เชื่ออำนาจของพระปริตร

องค์ของผู้สาธยายพระปริตร ๓ ประการ

ปาฬิกฺขรํ อนาสตฺวา อตฺถํ ชานิย สาธุกํ
อนุกฺทฺยํ กริตฺวาน ภเณ ปริตตมฺมุตฺตมํ.

ผู้สาธยายพระปริตรอันประเสริฐ ฟังมีองค์คุณ ๓ ประการ คือ

๑. สาธยายถูกต้องไม่ผิดอักขระ
๒. เข้าใจความหมาย
๓. มีความเมตตาแก่ผู้ฟัง

ผู้สาธยายและผู้ฟังฟังกอบปรด้วยองค์คุณเหล่านี้ พระปริตรจึงจะ คุ้มครองรักษาไม่ให้เกิดอุปสรรคอันตรายได้